UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu kolmas jaosto)

21 päivänä toukokuuta 2010 *

Yhdistetyissä asioissa T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04,

Ranskan tasavalta, asiamiehinään aluksi G. de Bergues, R. Abraham ja S. Ramet, sittemmin E. Belliard, de Bergues ja Ramet ja lopuksi Belliard, de Bergues, A.-L. Vendrolini ja J.-C. Niollet,

kantajana asiassa T-425/04,

France Télécom SA, kotipaikka Pariisi (Ranska), edustajinaan aluksi asianajajat A. Gosset-Grainville ja S. Hautbourg, sittemmin Hautbourg,

kantajana asiassa T-444/04,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

Bouygues SA, kotipaikka Pariisi, ja

Bouygues Télécom SA, kotipaikka Boulogne-Billancourt (Ranska),

edustajinaan asianajajat J. Vogel, F. Sureau, D. Théophile ja J. Blouet Gaillard,

kantajina asiassa T-450/04, ja

Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (AFORS Télécom), kotipaikka Pariisi, edustajinaan asianajajat O. Fréget, F. Herrenschmidt, M. Struys ja L. Eskenazi,

kantajana asiassa T-456/04,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi C. Giolito ja J. Buendía Sierra, sittemmin Giolito ja D. Grespan,

vastaajana,

jota tukevat

Ranskan tasavalta, asiassa T-450/04 asiamiehinään E. Belliard, G. de Bergues, A.-L. Vendrolini ja J.-C. Niollet sekä asiassa T-456/04 asiamiehenään de Bergues,

väliintulijana asioissa T-450/04 ja T-456/04,

sekä

Bouygues SA, kotipaikka Pariisi,

ja

Bouygues Télécom SA, kotipaikka Boulogne-Billancourt,

edustajinaan asianajajat J. Vogel, F. Sureau, D. Théophile ja J. Blouet Gaillard,

väliintulijoina asiassa T-444/04,

sekä

France Télécom SA, kotipaikka Pariisi, edustajinaan aluksi asianajajat A. Gosset-Grainville ja S. Hautbourg, sittemmin Hautbourg,

väliintulijana asioissa T-450/04 ja T-456/04,

joissa vaaditaan 2.8.2004 tehdyn komission päätöksen 2006/621/EY valtiontuesta, jonka Ranska on myöntänyt France Télécomille (EUVL 2006, L 257, s. 11), kumoamista

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Azizi (esittelevä tuomari) sekä tuomarit E. Cremona, I. Labucka, S. Frimodt Nielsen ja K. O'Higgins,

kirjaaja: E. Coulon,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 21.4.2009 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian tausta

I *France Télécomin taloudellinen tilanne ajanjaksolla 2001–2004*

1 France Télécom SA:n (jäljempänä FT) toiminta kuului vuoteen 1990 saakka Ranskan posti- ja teleliikenneministeriön alaisuuteen. FT:stä muodostettiin vuonna 1991

julkisoikeudellinen oikeushenkilö, jolla on 31.12.1996 lähtien ollut osakeyhtiön asema. FT on noteerattu pörssissä lokakuusta 1997 lähtien. Nyt käsiteltävän riita-asian kohteena olevan päätöksen tekemisen aikaan FT oli verkko- ja telepalveluja tarjoava konserni, joka toimi lähinnä Ranskassa erityisesti kiinteän verkon puhelintoiminnan alalla sekä tytäryhtiöidensä Orangen, Wanadoon ja Equant'n välityksellä matkapuhelintoiminnan, internetpalvelujen, tiedonsiirron ja muiden informaatiopalvelujen alalla. Ranskan valtio omisti vuonna 2002 FT:n osakekannasta 56,45 prosenttia.

2 FT:n vuoden 2001 julkaistuista tileistä kävi ilmi, että 31.12.2001 sen nettovelka oli 63,5 miljardia euroa ja tappio 8,3 miljardia euroa.

3 FT:n nettovelka kasvoi 30.6.2002 mennessä yhteensä 69,69 miljardiin euroon, johon sisältyi vuosien 2003–2005 aikana erääntyviä 48,9 miljardin euron joukkovelkakirjalainoja. Nämä joukkovelkakirjalainat perustuivat pääosin FT:n vuodesta 1999 lähtien tekemiin hankintoihin, joilla oli tarkoitus kehittää matkapuhelintoimintaa; niitä olivat esimerkiksi brittiläisen operaattorin Orangen osto ja pääomaosuuden hankinta saksalaisesta operaattorista Mobilcomista.

4 Ranskan talous-, valtiovarain- ja teollisuusministeri (jäljempänä valtiovarainministeri) totesi Les Echos -lehdessä 12.7.2002 julkaistussa haastattelussa FT:n taloudellisesta tilanteesta seuraavaa (jäljempänä 12.7.2002 annettu ilmoitus):

"Olemme enemmistöosakas, ja meillä on hallussamme 55 prosenttia – – pääomasta. – – Osakkeenomistajavaltio toimii järkevästi toimivan sijoittajan tavoin, ja jos [FT]

joutuisi vaikeuksiin, me ryhtyisimme tarvittaviin toimenpiteisiin – –. Toistan, että jos [FT:llä] olisi rahoitusvaikeuksia, mikä ei ole tilanne tänä päivänä, valtio tekisi tarvittavat päätökset vaikeuksien voittamiseksi. Huhu pääoman korotuksesta lähtee uudelleen liikkeelle. Se ei ole missään tapauksessa tarkoitus! Vahvistan vain yksinkertaisesti sen, että ryhdymme tarvittaviin toimenpiteisiin riittävän ajoissa. Jos se on tarpeellista – –."

5 FT:n 12.9.2002 julkaistusta osavuosikatsauksesta kävi ilmi, että sen liikevaihto oli kasvanut 10 prosenttia edellisen vuoden samaan jaksoon verrattuna, liiketoiminnan tulos ennen poistoja oli kasvanut 13,3 prosenttia historiallisiin tietoihin verrattuna ja 9,8 prosenttia pro forma -tietoihin verrattuna eli yhteensä 6,87 miljardiin euroon ja operatiivinen tulos oli kasvanut 15 prosenttia pro forma -tietoihin verrattuna eli yhteensä 3,18 miljardiin euroon. Tulos rahoituskulujen (1,75 miljardia euroa) jälkeen, ennen veroja, osakeosuuksia ja vähemmistöosuuksia ja ilman kertaluonteisia toimenpiteitä oli 718 miljoonaa euroa verrattuna 271 miljoonaan euroon, joka saatiin summaksi 30.6.2001. Vapaa operatiivinen kassavirta oli 3,6 miljardia euroa eli 15 prosenttia enemmän kuin vuoden 2001 ensimmäisellä puoliskolla. Samalla FT:n konsolidoitujen omien varojen tilanne 30.6.2002 oli 440 miljoonaa euroa tappiolla.

6 Ranskan viranomaiset julkistivat 12.9.2002 tiedon, että ne olivat hyväksyneet FT:n pääjohtajan (jäljempänä FT:n entinen pääjohtaja) eron.

7 Ranskan viranomaiset totesivat 13.9.2002 FT:n taloudellista tilannetta koskevassa lehdistötiedotteessa seuraavaa:

"Ensimmäisellä vuosipuoliskolla todettujen harvinaisen suurten tappioiden vuoksi [FT] kärsii vakavasta oman pääoman puutteesta. Tällainen taloudellinen tilanne heikentää [FT:n] mahdollisuuksia. [Ranskan] hallitus onkin päättänyt täyttää kaikki

velvoitteensa – –. Voimakkaasti heikentyneen tilinpäätöksen johdosta [FT:n entinen pääjohtaja] esitti [Ranskan] hallitukselle eronpyyntönsä, joka hyväksyttiin. Ero tulee voimaan hallintoneuvoston kokouksessa, joka pidetään lähiviikkojen aikana ja jossa uusi pääjohtaja esitellään – –. Uusi pääjohtaja tulee esittämään hallintoneuvostolle hyvin nopeasti tervehdyttämissuunnitelman [FT:n] taloudellisen tilanteen parantamiseksi. Suunnitelmaan kuuluu velkojen vähentäminen ja konsernin rahoitusrakenteen parantaminen siten, että konsernin strategiset vahvuudet säilytetään. [Ranskan] valtio tukee [FT:tä] suunnitelman täytäntöönpanossa ja osallistuu omalta osaltaan yrityksen pääoman voimakkaaseen korottamiseen markkinaolosuhteiden mukaan määritettävän aikataulun ja edellytysten mukaisesti. Tästä eteenpäin [Ranskan] valtio ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin, joiden avulla yrityksen rahoitusvaikeudet voidaan välttää."

8 FT:n uusi pääjohtaja (jäljempänä FT:n uusi pääjohtaja) nimitettiin 2.10.2002. Nimityksestä annetussa lehdistötiedotteessa todettiin seuraavaa:

"Ministerineuvosto on [FT:n] hallintoneuvoston ehdotuksesta päättänyt nimittää [FT:n uuden pääjohtajan.] – –. Uusi pääjohtaja tekee välittömästi tilannearvion [FT:n] tilasta, ja sen tulokset ilmoitetaan hallintoneuvostolle tulevien viikkojen aikana. Tilannearvion perusteella esitetään tervehdyttämissuunnitelma taloudellisen tilanteen parantamiseksi ja strategian luomiseksi. Näin velkaa voidaan vähentää siten, että yrityksen vahvuudet säilyvät. [FT:n uusi pääjohtaja] saa tässä tukea valtio-omistajalta, joka on päättänyt täyttää kaikki velvoitteensa. [Ranskan] valtio osallistuu tervehdyttämistoimenpiteiden täytäntöönpanoon ja [FT:n] pääoman korotukseen niiden ehtojen mukaisesti, joista päätetään yhdessä [FT:n] pääjohtajan ja hallintoneuvoston kanssa. Kuten edellä on jo mainittu, [Ranskan] valtio ryhtyy tänä aikana tarvittaessa toimenpiteisiin, joiden avulla [FT:n] rahoitusvaikeudet voidaan välttää."

9 Ranskan viranomaiset toimittivat 19.11.2002 komissiolle ”muistion”, jossa yhtäältä kuvaillaan FT:n senhetkistä taloudellista tilannetta ja korostetaan, että ”yrityksen operatiivinen toiminta on moitteetonta”, ja toisaalta ilmoitetaan viranomaisten aikomuksesta osallistua FT:n pääomarakenteen vahvistamiseen markkinaolosuhteiden mukaan sekä selitetään FT:n tervehdyttämissuunnitelmaan osallistumista koskevat ehdot. Ranskan viranomaiset täsmensivät tässä muistiossa seuraavaa:

”[Ranskan] valtio haluaa antaa [FT:lle] riittävästi liikkumavaraa siirtyä markkinoille parhain mahdollisin edellytyksin ja mahdollisimman edulliseen aikaan, joten se on valmis ennakoimaan osuuttaan yrityksen pääoman korotuksessa ja asettaa sen käyttöön osakaslainan, joka muutetaan pääomaksi uuden arvopaperiemission hetkellä. Osakaslainan suuruus vastaa [Ranskan] valtion koko osuutta tulevasta pääoman korottamisesta tai osaa siitä, ja se voi olla jopa yhdeksän [miljardia euroa]. Osakaslaina on väliaikainen, ja se on muutettava arvopapereiksi. Osakaslaina nostetaan [FT:n] tarpeiden mukaan. Se maksetaan takaisin tämänhetkisillä markkinaehdoilla, ja korot lisätään pääomaan.

[Ranskan] valtio aikoo toteuttaa osallistumisensa [FT:n] tervehdyttämissuunnitelmaan teollista ja kaupallista toimintaa harjoittavan [Ranskan] valtion julkisen laitoksen ERAP:n välityksellä. ERAP myöntää [FT:lle] osakaslainan, ja siitä tulee [FT:n] suurosakas, kun osakaslaina muutetaan pääomaksi. ERAP:n omistusosuus [FT:ssä] kirjataan tämän julkisen laitoksen varoihin, kun taas joukkovelkakirjalainat kirjataan vastaavasti sen velkoihin. ERAP:n valinta osakaslainan toteuttajaksi heijastaa [Ranskan] valtion halua selvästi yksilöidä myönnetty taloudellinen panos eristämällä se tiettyyn rakenteeseen.”

10 FT:n uusi johto esitti yrityksen hallintoneuvoston 4.12.2002 pidetyssä kokouksessa toimintasuunnitelman nimeltä ”Ambition FT 2005” (jäljempänä Ambition 2005 -suunnitelma), jolla oli tarkoitus saada FT:n talous tasapainoon korottamalla yrityksen omaa pääomaa 15 miljardilla eurolla.

11 Ambitio 2005 -suunnitelman lisäksi 4.12.2002 julkaistiin valtiovarainministerin lehdistötiedote, jossa todettiin seuraavaa:

”Valtiovarainministeri – – vahvistaa [Ranskan] valtion tuen [FT:n] hallintoneuvoston 4. joulukuuta [2002] hyväksymälle toimintasuunnitelmalle. 1) [FT-konserni] muodostaa kiinteän teollisuuskompleksin, jonka saavutukset ovat merkille pantavia. [FT:n] on kuitenkin löydettävä keinot epävakaan rahoitusrakenteensa vakauttamiseksi sekä oman pääoman tarpeen ja keskipitkän aikavälin jälleenrahoitustarpeen täyttämiseksi. Tämä tilanne johtuu aiemmista epäonnistuneista sijoituksista, jotka hoidettiin ja toteutettiin huonosti suurimman ’rahoituskuplan’ aikaan, sekä yleisemmin katsottuna heikentyneistä markkinoista. [FT:llä] ei ollut mahdollisuutta rahoittaa kehitystään muulla kuin velalla, mikä vaikeutti tilannetta. 2) [Ranskan] valtio, joka on FT:n enemmistöosakas, pyysi uusia johtajia tasapainottamaan yrityksen taloutta siten, että konsernin eheys säilyy – –. 3) Kun otetaan huomioon johtajien laatima toimintasuunnitelma ja sijoituksista odotettu tuotto [Ranskan] valtio osallistuu FT:n pääoman korottamiseen 15 miljardilla eurolla suhteessa omistusosuuteensa, mikä merkitsee 9 miljardin euron sijoitusta. Valtio-omistaja [Ranska] katsoo näin toimivansa järkevän sijoittajan tavoin. [FT:n] vastuulla on määrittää, miten ja millä aikataululla pääoman korotus toteutetaan. [Ranskan] hallitus toivoo, että tässä toimenpiteessä otetaan erityisesti huomioon yksityisten sijoittajien sekä [FT:n] osakkeita omistavien työntekijöiden tilanne. Antaakseen [FT:lle] mahdollisuuden markkinatoimenpiteen käynnistämiseen mahdollisemman edulliseen aikaan [Ranskan] valtio on valmis ennakoimaan osuuttaan [FT:n] pääoman korotuksessa ja asettaa sen käyttöön väliaikaisen markkinaehtoisen osakaslainan. 4) Teollista ja kaupallista toimintaa harjoittavan julkisen laitoksen ERAP:n hallintaan siirretään [Ranskan] valtion koko omistusosuus [FT:stä]. ERAP ottaa rahoitusmarkkinoilta velkaa rahoittaakseen [Ranskan] valtion osuuden [FT:n] pääoman korotuksessa.”

12 FT laski liikkeeseen kaksi joukkovelkakirjalainaa, toisen 11.12.2002 ja toisen 12.12.2002. Lainojen kokonaismäärä oli 2,9 miljardia euroa.

13 ERAP (Entreprise de recherches et d'activités pétrolières) toimitti 20.12.2002 FT:lle parafoidun ja allekirjoitetun osakaslainasopimusluonnoksen. FT ei allekirjoittanut sopimusluonnosta, eikä osakaslainaa koskaan toteutettu.

14 FT laski 15.1.2003 liikkeeseen joukkovelkakirjalainoja, joiden kokonaismäärä oli 5,5 miljardia euroa. Näihin joukkovelkakirjalainoihin ei liittynyt valtion vakuutta tai takausta.

15 FT uusi 10.2.2003 erääntyvän osan 15 miljardin euron syndikoidusta luotosta.

16 Ambition 2005 -suunnitelman mukainen oman pääoman korotustoimenpide käynnistettiin 4.3.2003. FT korotti pääomaansa 24.3.2003 yhteensä 15 miljardilla eurolla. Ranskan valtio osallistui pääoman korotukseen suhteessa omistusosuuteensa FT:n osakekannasta eli 9 miljardilla eurolla. Rahoituskonsortio, joka muodostui 21 pankista, antoi takauksen 6 miljardin euron summalle. Toimenpide päätettiin 11.4.2003.

17 FT:n vuoden 2002 tilikauden tulos oli 21 miljardia euroa tappiollinen ja nettovelka lähes 68 miljardia euroa. FT julkisti 5.3.2003 vuoden 2002 tilinsä, joista kävi ilmi, että yrityksen liikevaihto oli kasvanut 8,4 prosenttia, liiketoiminnan tulos ennen poistoja 21,1 prosenttia ja operatiivinen tulos 30,9 prosenttia. Ranskan valtion omistusosuus FT:stä 14.4.2003 oli 58,9 prosenttia, josta 28,6 prosenttia ERAP:n välityksellä.

18 Ranskan hallitus hyväksyi 31.7.2003 ministerineuvostossa lakiehdotuksen, jolla oli tarkoitus poistaa velvoite, jonka mukaan valtiolla oli oltava hallussaan osake-enemmistö FT:stä. Ranskan kansalliskokous hyväksyi lakiehdotuksen, ja laki tuli voimaan 31.12.2003.

19 Ranskan valtio luovutti 1.9.2004 FT:n osakekannasta noin 10 prosenttia 5,2 miljardin euron hinnalla, ja samalla sen osuus FT:n osakekannasta pieneni 42,25 prosenttiin.

II *Hallinnollinen menettely*

20 Ranskan tasavalta ilmoitti Euroopan komissiolle 4.12.2002 Ambition 2005 -suunnitelmaan sisältyvistä taloudellisista toimenpiteistä, joihin kuului myös osakaslainaa koskeva suunnitelma, EY 88 artiklan 3 kohdan ja [EY 88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 2 artiklan mukaisesti.

21 Bouygues SA ja Bouygues Télécom SA (jäljempänä Bouygues-yritykset) eli kaksi Ranskan oikeuden mukaisesti perustettua yritystä, joista jälkimmäinen toimii Ranskan matkapuhelinmarkkinoilla, tekivät 22.1.2003 komissioon kantelun tietyistä Ranskan valtion FT:lle ja Orangelle FT:n jälleenrahoituksen yhteydessä myöntämistä tuista. Kantelun kohteena olivat erityisesti Ranskan valtion ilmoittama yhdeksän miljardin euron suuruinen sijoitus ja Ranskan viranomaisten heinäkuusta 2002 alkaen FT:n hyväksi antamat julkiset ilmoitukset (jäljempänä heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset).

22 Komissio ilmoitti Ranskan viranomaisille 31.1.2003 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu muodollinen tutkintamenettely FT:n hyväksi suunnitelluista taloudellisista toimenpiteistä.

23 Komission päätös menettelyn aloittamisesta julkaistiin 12.3.2003 Euroopan unionin virallisessa lehdessä (EUVL C 57, s. 5). Komissio kehotti niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa näistä tukitoimenpiteistä.

24 Ranskan viranomaiset esittivät 4.4.2003 päivätyllä kirjeellä huomautuksensa menettelyn aloittamisesta tehdystä päätöksestä ja kiistivät komission siinä esittämien epäilyjen paikkansapitävyyden.

25 Bouygues-yritykset esittivät 11.4.2003 jätetyllä kirjelmällä komissiolle huomautuksensa ja muistuttivat, että niiden 22.1.2003 esittämää kantelua oli pidettävä erottamattomana osana niiden nyt käsiteltävässä asiassa esittämää kantaa. Komissiolle toimittivat huomautuksia myös useat muut, joita asia koskee, kuten Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunicationsilta (AFORS Télécom, jäljempänä AFORS) ja FT. Erityisesti FT ja Bouygues-yritykset toimittivat hallintomenettelyn aikana useita talousalan asiantuntijoiden tutkimuksia sekä oikeudellisia lausuntoja.

26 Komissio julkaisi 30.5.2003 hankintailmoituksen arviointi- ja analysointiavun hankkimiseksi. Tarkoituksena oli arvioida, oliko Ranskan valtion FT:lle myöntämä tuki yksityistä markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen mukaista, sekä laatia taloudellinen analyysi FT:n tervehdyttämissuunnitelmasta. Sopimus palvelujen tarjoamisesta myönnettiin 24.9.2003 konsulttitoimistolle, joka antoi taloudellisen raporttinsa 28.4.2004 (jäljempänä 28.4.2004 päivätty raportti).

27 28.4.2004 päivättyyn raporttiin oli liitetty 22.3.2004 päivätty oikeudellinen raportti (jäljempänä 22.3.2004 päivätty raportti). Komissio toimitti 3.5.2004 päivätyllä kirjeellä nämä kaksi raporttia Ranskan viranomaisille ja pyysi niitä esittämään huomautuksensa raporteista.

III *Riidanalainen päätös*

A *Riidanalaisen päätöksen tiedoksi antaminen*

28 Komissio antoi 3.8.2004 Ranskan viranomaisille tiedoksi 2.8.2004 tekemänsä päätöksen 2006/621/EY valtiontuesta, jota Ranska on myöntänyt France Télécomille (EUVL 2006, L 257, s. 11; jäljempänä riidanalainen päätös).

29 Komissio lähetti 30.8.2004 FT:lle ja Bouygues-yrityksille jäljennöksen riidanalaisesta päätöksestä.

30 Komissio lähetti 3.9.2004 AFORS:lle jäljennöksen riidanalaisesta päätöksestä.

B *Riidanalaisen päätöksen päätösosa*

31 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa säädetään, että ”[Ranskan tasavallan FT:lle] joulukuussa 2002 9 miljardin euron luottolimiittinä myöntämä osakaslaina on yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea, kun sitä tarkastellaan heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten perusteella”.

32 Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan mukaan ”edellä 1 artiklassa tarkoitettu tuki ei ole takaisin perittävää tukea”.

C *Komission toteamukset FT:n taloudellisesta tilanteesta kesäkuun 2002 ja maaliskuun 2003 välisenä aikana*

33 Riidanalaisen päätöksen otsikon 3 eli ”Tapahtumat aikajärjestyksessä ja [FT:n] taloudellinen tilanne” alla komissio esitti pääpiirteittäin seuraavat toteamukset.

34 Ensinnäkin komissio totesi FT:n taloudellisesta tilanteesta, että FT kärsi kesäkuusta 2002 lähtien ”vakavista rakenteellisista ongelmista ja esitti epätasapainoisen tilinpäätöksen” (riidanalaisen päätöksen 17 perustelukappale). Tästä komissio totesi yhtäältä, että FT:n luokitus oli laskenut nopeasti vuoden 2002 ensimmäisellä puoliskolla, mikä kävi ilmi luokituslaitosten – kuten Standard & Poorsin (jäljempänä S&P), Moody’sin ja Fitch Ratingsin – ilmoituksista (riidanalaisen päätöksen 20–27 perustelukappale), ja toisaalta, että FT:n luottoriskin aiheuttamia korko- ja tuottoeroja (jäljempänä spreadit) koskevan analyysin perusteella oli havaittavissa ”spread inversion”, toisin sanoen FT:n velkaan erittäin lyhyellä aikavälillä liittyvät riskit olivat kasvaneet erityisesti heinäkuun 2002 alussa verrattuna keskipitkän ja pitkäaikaisen velan riskeihin. Yrityksen velkaan liittyvät spreadit nimittäin heijastavat markkinoiden arviota riskistä, joka liittyy yrityksen kykyyn suoriutua korkojen ja erääntyvien lainojen maksuvelvoitteista, ja yleensä spreadit ovat pitkäaikaisen velan tapauksessa korkeammat kuin lyhytaikaisissa veloissa. Nämä spreadit vaikuttavat siis siihen, miten joukkovelkakirjoja arvioidaan, sekä siihen, millainen korkotaso liikkeeseen laskettavilla joukkovelkakirjoilla voi olla. Komission mukaan riskin kasvusta oli osoituksena FT:n joukkovelkakirjojen hinnan romahtaminen kesä- ja heinäkuussa 2002, mikä heijasti FT:n velan pienempää arvoa sen vuoksi, että markkinoilla oli havaittu maksujen laiminlyönnin mahdollisuuden kasvaneen (riidanalaisen päätöksen 28–31 perustelukappale). Komissio totesi lisäksi, että FT:n osakekurssi oli laskenut merkittävästi vuoden 2002 ensimmäisen puoliskon aikana; se saavutti alhaisimman tasonsa ensimmäisen kerran 27.6.2002 (7,79 euroa) ja toisen kerran 30.9.2002 (6,01 euroa) (riidanalaisen päätöksen 35 perustelukappale).

35 Toiseksi komissio totesi lähinnä, että jos FT:n velan luokitusta olisi 12.7.2002 annetun ilmoituksen hetkellä vielä laskettu, FT:n luokitus ei olisi säilynyt investointitasolla (investment grade), ja että luokituslaitokset S&P ja Moody's harkitsivat velan luokittelua spekulatiiviselle tasolle (junk bond) (riidanalaisen päätöksen 37 perustelukappale).

36 S&P totesi 12.7.2002 julkaistussa lehdistötiedotteessaan (riidanalaisen päätöksen 37 ja 38 perustelukappale) kuitenkin seuraavaa:

"FT:llä voi olla ongelmia vuonna 2003 erääntyvän velkansa jälleenrahoituksessa. [Ranskan] valtion ilmaisemat aikomukset tukevat kuitenkin FT:n luokituksen säilyttämistä [varmalla] investointitasolla. – – Ranskan hallitus, jonka omistusosuus [FT:stä] on 55 prosenttia, ilmoitti selvästi [S&P:lle], että se toimii järkevän sijoittajan tavoin ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jos FT joutuu vaikeuksiin. [FT:n] pitkän aikavälin luokitus laski BBB–:een. – –"

37 Komissio täsmensi riidanalaisen päätöksen 212 perustelukappaleessa, että Moody's oli jo 24.6.2002 laskenut FT:n luokituksen vain hieman spekulatiivisen tason yläpuolelle. Päätöksen 221 perustelukappaleessa ja alaviitteessä 142 komissio tukeutui lisäksi Deutsche Bankin 22.7.2002 julkaisemaan raporttiin, josta se lainasi ja kommentoi seuraavia kohtia:

"Heinäkuun 12. päivänä 2002 S&P laski [FT:n] luokituksen BBB–:een. Luokituslaitos ei enää odottanut, että [FT] olisi saavuttanut tavoitteensa 3,5 × nettovelka/EBITDA

[liiketoiminnan tulos ennen poistoja] vuonna 2003, mutta vahvisti alhaisen kolmen B:n luokituksen näkymät vakaiksi. Näyttää siltä, että vakaita näkymiä [tukevat seuraavat S&P:n lehdistötiedotteessa esitetyt seikat:] 'Ranskan hallitus, jonka omistusosuus [FT:stä] on 55 %, ilmoitti [S&P:lle] selvästi, että se toimii järkevän sijoittajan tavoin ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jos FT joutuu vaikeuksiin.' Korostettakoon, että S&P oli alun perin sanonut, että se ei ottanut huomioon Ranskan hallituksen erityistä tukea kesäkuussa, kun se heikensi [FT:n] luokituksen BBB:hen. Jälkeenpäin luokituslaitos näyttää muuttaneen mielensä, sillä se ilmoittaa, että creditwatch status 'perustuu yrityksen rahavaroista vuoden 2003 lopussa laadittuun analyysiin sekä Ranskan valtion mahdolliseen osallistumiseen Ranskan televiestintämarkkinoihin' (s. 19). '[FT] hyötyi markkinoiden kasvavasta luottamuksesta, joka perustui siihen, että [Ranskan] hallitus tukee luottoa tavalla tai toisella' (s. 20). 'Emme voi unohtaa sitä, että Ranskan valtio on FT:n enemmistöosakas, ja Ranskan valtiovarainministerin viimeisimmät kommentit ovat vakuuttaneet sijoittajat siitä, että maksuvalmius taataan' (s. 54). '– – uskomme kuitenkin, että [FT] saa lopulta tarvitsemansa varat [Ranskan]' valtion epäsuoran tuen 'avulla. Kyseeseen voisivat tulla joko pankkien tai [Ranskan] hallituksen myöntämät markkinaehtoiset lainat' (s. 21). Toisaalta 'mikä olisi markkinahinta uudelle 10 miljardin euron lainalle, kun luottoluokitus on BBB–? Mitkä ovat 10 miljardin euron velan todelliset kustannukset yritykselle, jonka todellinen luokitus ei ole BBB– ja jonka arvostus perustuu yksinkertaisesti hallituksen sille myöntämään tukeen? Uskomme, että oikeaa vastausta näihin kysymyksiin ei ole, sillä jos FT toimisi todellisessa maailmassa, sillä ei meidän mielestämme olisi mahdollisuutta saada jälleenrahoitusta ilman, että se muuttaisi velkaansa pääomaksi' (s. 33, ks. myös s. 54). Edelleen: 'Lehdistössä mainittiin, että Ranskan hallitus tukee [FT:tä], ja annettiin ymmärtää, että ainakin se, jos ei kukaan muu, myöntää [FT:lle] lainaa. Mainінta paransi merkittävästi joukkovelkakirjojen ja osakkeiden arvoa, osakkeiden arvo nousi 90 [prosenttia] ja joukkovelkakirjojen 137 [peruspistettä] kahdessa viikossa, erityisesti koska keinottelijat vahvistivat asemiaan' (s. 28). Korostettakoon, että S&P sanoi FT:n luottoluokituksen heikentymisestä hiljattain käydyssä puhelinkeskustelussa, että yleensä yritys, joka tuottaa kassavirtaa ja jonka velan suhde EBITDAan on neljä, luokitellaan BBB–:een eli viimeiselle [varmalle] investointitasolle. FT:n nykyinen luokitus BBB– perustuu nähtävästi enemmän [Ranskan] hallituksen antamaan lupaukseen tuesta maksuvalmiuden varmistamiseksi kuin näihin perustaviin seikkoihin."

Deutsche Bankin laskelmien mukaan FT:n velan suhde liiketoiminnan tulokseen ennen poistoja olisi ollut 4,9 vuoden 2002 toisella puoliskolla ja 5,20 31.12.2002.

38 Komissio päätteli tästä, että FT joutui heinäkuussa 2002 luottamuskriisiin.

39 FT:n entinen pääjohtaja totesikin lehdistölle 16.9.2002, että ”luokituksen lasku estää [FT:n] suunnitellun jälleenrahoituksen” ja että ”Moody’s laski FT:n velan luokituksen kesäkuun [2002] lopussa – – se on sulkenut [siltä] pääsyn markkinoille” (riidanalaisen päätöksen 212 perustelukappaleeseen liittyvä alaviite 131, ks. myös päätöksen 248 perustelukappale). Riidanalaisen päätöksen 252 perustelukappaleeseen liittyvästä alaviitteestä 176 käy ilmi myös, että FT:n tilintarkastajien kuulemistilaisuudessa FT:n entinen pääjohtaja totesi tutkintavaliokunnalle seuraavaa:

”Tosiasia on, että emme ollenkaan tajunneet uhkakuvaa, jonka aiheutti se, että meiltä oli suljettu pääsy pääomamarkkinoille. Meille ei tullut koskaan mieleen tuo mahdollisuus, sillä ajattelimme, että koska [Ranskan] valtio on pääosakkaana, markkinat eivät FT:n kohdalla ottaisi huomioon konkurssin mahdollisuutta, vaikka [Ranskan] valtion tuki sen estämiseksi olisikin välttämätön. Lähes kaikki markkinatoimijat olivat tätä mieltä siihen päivään saakka, jolloin yksi kolmesta luokituslaitoksesta – siis yksi ainoa – päätti, että [FT] oli lähes maksukyvytön ja tarkisti sen luokitusta, mikä sulki yritykseltä seuraavana päivänä pääsyn markkinoille… Kun tämä yksi luokituslaitos oli kesäkuussa [2002] ilmaissut mielipiteensä ja pääsymme markkinoille oli suljettu, tiesin, että jos [FT] ei pystyisi saamaan lisää lainaa, se joutuisi maksuvaikeuksiin vuotta myöhemmin, vuoden 2003 ensimmäisen puoliskon lopulla.”

40 Tämän luottamuskriisin vahvisti ensinnäkin FT:n uusi pääjohtaja, kun häntä kuultiin 11.12.2002 Ranskan kansalliskokouksen talousasiain valiokunnassa. Kuulemispöytäkirjassa todetaan seuraavaa (riidanalaisen päätöksen 39 perustelukappaleeseen liittyvä alaviite 32):

”[FT:n uusi pääjohtaja] huomasi, että täytäntöön pantua rahoitussuunnitelmaa ei ollut järjestelmällisesti noudatettu ja että tilanne oli huonontunut vuoden 2001 alussa, joten odotettavissa oli rahoituskriisi kesällä 2003… [Hän] totesi, että yritys oli sokissa, sillä sitä uhkasi maksujen keskeyttäminen – – sen suuren velkamäärän vuoksi, sillä sen oli hankittava 15 miljardia euroa velan takaisinmaksuun vuosina 2003 ja 2004 sekä 20 miljardia vuonna 2005.”

41 Riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 248 perustelukappaleessa täsmennetään, että 5.12.2002 pidetyssä Ranskan senaatin talousvaliokunnan kuulemistilaisuudessa FT:n uusi pääjohtaja totesi, että ”valtavan velkataakan vuoksi [FT] ei näyttänyt pystyvän selviytymään tilanteesta, jossa sen noteeraus huononi ja jossa sillä ei ollut enää pääsyä pääomamarkkinoille”.

42 Toiseksi Ranskan senaatti totesi talousasiain valiokunnan nimissä 21.11.2002 esittämässään lausunnossa, että FT:n luokituksen laskeminen alemmalle tasolle olisi pahentanut [FT:n] lyhyen ajan velkojen hoitamista koskevaa kriisiä (riidanalaisen päätöksen 39 perustelukappale). Se totesi seuraavaa:

”FT:n rahoitusongelmat saattavat muuttua kriittisiksi kesäkuussa 2003, ja niitä saattaa olla jopa mahdoton ratkaista – –. Jos [FT] ei siihen mennessä ole päässyt markkinoille (haitallisen luokituksen vuoksi), [Ranskan] valtion on löydettävä keinot [FT] jälleenrahoituksen onnistumiseksi.”

43 Myös riidanalaisen päätöksen 245 ja 246 perustelukappaleesta käy ilmi, että JP Morganin 2.12.2002 julkaistun raportin mukaan FT ei olisi ilman valtion tukea pystynyt

saamaan markkinoilta lisäpääomaa velkansa jälleenrahoittamiseksi. Raportissa todetaan tästä seuraavaa:

”Me pidämme FT:tä edelleen riski-hyötysuhteen kannalta epäsuotuisana ja odotamme strategisen muutoksen aikaansaamia tuloksia – –. Vaikka onkin nähtävissä, että FT kykenee pienentämään kulujaan ja tekemään erittäin hyvää tulosta ja vaikka pääjohtajalla onkin hyvä maine, [Ranskan] hallituksella on keskeinen tehtävä siinä, että se antaa FT:lle sen tarvitsemaa joustoa. Likviditeettiriski on kuitenkin vielä olemassa ja uskomme, että pääoman korotus on vain ajan kysymys – –. [Ranskan] hallituksella on keskeinen rooli myös velan jälleenrahoituksessa ja vähentämisessä. Jälleenrahoituksen järjestämisessä oikeaan aikaan oli siis ongelmia vuonna 2003, joten FT:n ja luokituslaitosten huomio kohdistuukin likviditeettiriskiin ja [FT:n] jälleenrahoitukseen lyhyellä aikavälillä. Se olisi mahdotonta ilman [Ranskan] hallituksen toimenpiteitä – [FT:kin] myönsi tämän puhelinkeskustelussa, joka käytiin kolmannella vuosineljänneksellä.”

44 Luokituslaitokset olivat kuitenkin tässä tilanteessa säilyttäneet FT:n luokituksen varmalla investointitasolla Ranskan viranomaisten antaman ilmoituksen perusteella (riidanalaisen päätöksen 39 perustelukappale). Riidanalaisen päätöksen 222 perustelukappaleesta käy lisäksi ilmi, että Ranskan valtion ja pääomarakenteen vahvistamiseen osallistuvan pankkiryhmän välillä 11. ja 12.9.2002 allekirjoitettujen sopimuspöytäkirjojen ehtojen mukaan ”luokituslaitokset Moody’s ja [S&P] säilyttävät [FT:n] pitkäaikaisen velan nykyisellä luokitustasolla ([varma] investointitaso); tämä ehto mainitaan myös takaus- ja sijoitussopimuksessa”. Osallistuviin pankkeihin kuuluva Morgan Stanley ilmoitti 12.9.2002 osallistumisestaan FT:n pääoman korotukseen (riidanalaisen päätöksen 222 perustelukappaleeseen liittyvä alaviite 147) seuraavaa:

”Meidän arviomme mukaan suunniteltu toimenpide olisi vaikea nykyisissä olosuhteissa, ja markkinoiden myönteinen reaktio viikon lopulla annettaviin ilmoituksiin ja tiedotteisiin on eräs avaintekijöistä tämän toimenpiteen mahdollistavien edellytysten täyttämiseksi.”

45 Kolmanneksi luokituslaitokset muuttivat arviotaan FT:n velanhoitokyvystä ja totesivat markkinoiden luottamuksen kasvaneen sen perusteella, mikä FT:n rahoitustilanne oli syyskuussa 2002 (riidanalaisen päätöksen 40–49 perustelukappale) ja etenkin Ranskan viranomaisten 13.9.2002 (ks. edellä 7 kohta) ja 2.10.2002 (ks. edellä 8 kohta) antamien lehdistötiedotteiden perusteella.

46 Luokituslaitos Moody's muuttikin 13.9.2002 julkistamassaan lehdistötiedotteessa FT:n velan luokituksen näkymät heikentyvistä vakaiksi sen perusteella, että Ranskan valtion sitoutuminen FT:n tukemiseen varmistui (riidanalaisen päätöksen 52 perustelukappale ja alaviite 49). Lehdistötiedotteessa todetaan seuraavaa:

"Moody'sin luottamusta vahvisti [Ranskan] hallituksen ilmoitus, jossa vielä kerran vahvistettiin sen voimakas tuki [FT:lle]. Vaikka Moody's on edelleen huolissaan FT:hen liittyvän taloudellisen riskin suuruudesta ja erityisesti yrityksen heikosta maksuvalmiudesta, se on nyt luottavaisempi, koska Ranskan hallitus tulee [FT:tä], jos [se] joutuu vaikeuksiin velkojensa takaisinmaksussa."

47 Myös S&P tarkensi 17.12.2002, että Ranskan viranomaisten tuki oli heinäkuusta 2002 alkaen ollut yksi keskeisistä tekijöistä, jotka vaikuttivat siihen, että FT:n luokitus pysyi varmalla investointitasolla. Lisäksi Ranskan viranomaisten ilmoitus osakaslainasta ja sitoutumisesta – suhteessa omistusosuuteensa – FT:n pääomarakenteen vahvistamiseen 15 miljardilla eurolla muodostivat todisteen tästä tuesta ja FT:n velkojien huomattavasta suojasta (riidanalaisen päätöksen 58 perustelukappale sekä alaviitteet 52 ja 53).

48 Komissio totesi lisäksi, että helmi- ja maaliskuussa 2003 toteutetun FT:n pääoman korotuksen jälkeen luokituslaitokset eivät enää pitäneet Ranskan valtion tukea keskeisenä tekijänä FT:n luokituksessa, vaikka tämä tuki oli vielä erittäin tärkeä tekijä S&P:n mielestä 17.12.2002 ja Moody'sin mielestä helmikuussa 2003. Moody's totesikin seuraavaa (riidanalaisen päätöksen 61 perustelukappale ja alaviite 58):

"Ranskan hallitus on jatkuvasti vahvistanut tukensa [FT:lle] sekä aikomuksensa antaa tarvittaessa taloudellista tukea mahdollisten maksuvalmiusongelmien helpottamiseksi. Tuki – – on [FT:n] käyttöön 18 kuukaudeksi asetettu 9 miljardin euron luottolimiitti, josta maksetaan korot mutta jonka takaisinmaksu voidaan suorittaa vain [FT:n] osakkeina. [Ranskan] valtion tuki vaikuttaa siihen, että Moody's luokittelee FT:n Baa3-luokkaan – –. [FT:n] huomattavaan velkaantumiseen liittyvä taloudellinen riski ei vastaa sen investointitason luokitukseen liittyviä vaatimuksia (kompensoivia tekijöitä ovat hyvä operatiivinen tulos ja Ranskan valtion ilmaisema tuki)."

49 S&P:n 14.5.2003 eli FT:n pääoman vahvistamisen jälkeen tekemä FT:n luokitus perustui lisäksi selvästi FT:n taloudellisiin tietoihin (riidanalaisen päätöksen 61 perustelukappale ja alaviite 54).

50 Riidanalaisen päätöksen 247 perustelukappaleen mukaan Global Equity Researchin 20.2.2003 laatima raportti vahvisti sen, että FT sai pääomamarkkinoilta jälleenrahoitusta asianmukaisin ehdoin vasta Ranskan viranomaisten antamien ilmoitusten jälkeen. Raportin mukaan "välittömät likviditeettiongelmat on ratkaistu: sen jälkeen,

kun FT:n 15 miljardin euron pääomakorotukseen myönnettiin ennakkona 9 miljardin euron luottolimiitti, yritys on päässyt uudelleen joukkovelkakirjamarkkinoille ja pystynyt näin poistamaan maksuvalmiuteensa liittyviä välittömiä vaikeuksia".

D *Riidanalaisen päätöksen kohde*

51 Riidanalaisen päätöksen otsikon 6 eli "Päätöksen tavoite" alla komissio käsitteli ensin Ranskan tasavallan ilmoitusta, joka koski osakaslainasuunnitelmaa, joka oli tarkoitus panna täytäntöön Ambition 2005 -suunnitelman yhteydessä. Tämän jälkeen komissio totesi, että "päättääkseen, ovatko toimenpiteet perustamissopimuksen mukaisia, [se] tutki hankkeen ilmoittamiseen liittyneitä tapahtumia, kuten hallituksen vuoden 2002 heinäkuun ja joulukuun välisenä aikana antamia ilmoituksia" ja että "ilmoitettuja toimenpiteitä ei voitu analysoida ottamatta huomioon [edellä mainittuja] ilmoituksia". Ilmoituksillaan Ranskan viranomaiset nimittäin ilmaisivat halunsa ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin FT:n rahoitusongelmien ratkaisemiseksi. Suunniteltu osakaslaina on näin ollen viranomaisten aiemmin ilmaisemien aikomusten toteuttamista. Tutkimuksen rajoittamiselle ainoastaan niihin seikkoihin, jotka Ranskan valtio päätti ilmoituksessaan ottaa huomioon, ei ole mitään merkittävää oikeudellista perustetta. Valtiontuen edellytykset ovat objektiivisia ja perustuvat taloudellisiin realiteetteihin. Jos komissiolla on siis tietoa aiemmista tapahtumista, jotka ovat objektiivisesti katsottuna olennaisia, kyseiset seikat olisi sisällytettävä analyysiin (riidanalaisen päätöksen 185 perustelukappale). Komissio lisäsi todenneensa menettelyn aloittamisesta tehdyn päätöksen 70 perustelukappaleessa ja alaviitteessä 40, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset voivat olla tutkimuksissa huomioon otettavia asioita (riidanalaisen päätöksen alaviite 110).

52 Komissio teki riidanalaisen päätöksen 186 perustelukappaleessa ja sitä seuraavissa perustelukappaleissa seuraavan yhteenvedon noudattamastaan menettelytavasta:

”(186) Kyseisestä asiasta komissio toteaa, että joulukuussa 2002 toteutettuja toimenpiteitä, joita ilmoitus koski, edelsivät heinäkuun [2002] jälkeen annetut useat Ranskan ilmoitukset ja viranomaisten toimenpiteet. Näiden ilmoitusten ja toimenpiteiden ansiosta on helpompi ymmärtää joulukuussa [2002] toteutettujen toimenpiteiden syitä ja laajuutta. Aiemmilla ilmoituksilla ja toimenpiteillä oli varmasti vaikutusta siihen, miten markkinat ja taloudelliset toimijat suhtautuivat FT:n tilanteeseen joulukuussa [2002]. Koska valtion toiminta vaikuttaa taloudellisten toimijoiden toimintaan, sitä ei voida käyttää objektiivisena parametrina valtion toiminnan arvioinnissa. Aiemmat tapahtumat on sen vuoksi otettava huomioon, kun analysoidaan, sisältävätkö joulukuussa toteutetut toimet valtiontukea.

(187) Ranskan viranomaisten ilmoituksia ja toimenpiteitä vuoden 2002 heinäkuun jälkeen voidaan analysoida kokonaisuutena, joka konkretisoitui joulukuun [2002] toimenpiteisiin (osakaslainan käyttöön asettaminen), joista komissio sai ilmoituksen – –.

(188) Tarkasteltavana olevaa asiaa koskevasta analyysistä ilmenee, että yrityksen saama hyöty – suurin hyöty saatiin heinäkuussa [2002] – ja valtion varojen mahdollinen sitominen, joka näyttää toteutuneen selvimmin joulukuussa [2002], ajoittuvat eri ajankohtiin. Valtiovarainministerin ilmoitukset voitaisiin luokitella tueksi siinä tapauksessa, että niillä olisi ollut selvä vaikutus markkinoihin ja että [FT] olisi saanut niistä hyötyä. Ei ole kuitenkaan helppoa määrittää täysin varmasti, [oliko 12.7.]2002 annet[tu] ilmoitu[s] sellai[nen, jo]ka ainakin mahdollist[i] valtion varojen sitomisen. Komissio on analysoinut tarkasti useita oikeudellisia argumentteja, joissa pyritään toisaalta osoittamaan,

että kyseisenkaltaiset julkiset ilmoitukset vastaavat oikeudellisesti katsoen valtion takausta ja että niissä on toisaalta kyse valtion maineesta ja niistä aiheutuu kustannuksia, jos toimenpiteet eivät ole ilmoitusten mukaisia. Kokonaisuutena ottaen voitaisiin ajatella, että nämä toimenpiteet voivat mobilisoida valtion varoja (joko siten, että valtio joutuu vastaamaan sitoumuksestaan sijoittajille, tai siten, että valtion tulevien rahoitustoimien kustannukset kasvavat). Väite, jonka mukaan [12.7.]2002 annet[tu] ilmoitu[s on] tukea, on siis uudistuksellinen, mutta ei täysin perusteeton.

(189) Komissiolla ei kuitenkaan ole riittävästi tietoja todistaakseen kyseisen väitteen perusteella, että ilmoituksiin sisältyisi valtiontukea. Komissio arvioi kuitenkin voivansa osoittaa perinteisemmin keinoin, että joulukuussa toteutetut toimenpiteet, joita ilmoitus koski, sisältävät valtiontukea.

(190) On toisaalta selvää, että joulukuun [2002] toimenpiteeseen sisältyi valtion varojen sitomista. Toisaalta on myös selvää, että [FT] sai joulukuussa etua, kun otetaan huomioon aiempien ilmoitusten ja toimenpiteiden vaikutus markkinoihin.

(191) Tässä suhteessa yksityistä markkinataloussijoittajaa koskevalla periaatteella ei voida perustella joulukuun [2002] toimenpidettä, kuten Ranskan viranomaiset väittävät, sillä taloudellisten toimijoiden toimintaan joulukuussa vaikutti selvästi hallituksen toiminta ja ennakkoilmoitukset heinäkuun [2002] jälkeen. Vaikka on aihetta epäillä, olivatko heinäkuun [2002] [jälkeen] annetut ilmoitukset itsessään niin konkreettisia, että niiden voitaisiin katsoa sisältävän valtiontukea, ei liene epäilystä siitä, etteivätkö nuo ilmoitukset riittäisi varsin hyvin vääristämään markkinoiden käsitystä ja vaikuttamaan taloudellisten toimijoiden toimintaan jatkossa. Jos asia on näin, taloudellisten toimijoiden

toimintaa ei voida käyttää puolueettomana vertailukohtana [Ranskan] valtion toimintaa arvioitaessa. Olettamusta, joka perustuu yksityistä markkinataloussijoittajaa koskevaan periaatteeseen, ei voida siis soveltaa joulukuun [2002] markkinatilanteeseen, vaan sen pitäisi loogisesti perustua markkinoilla vallitsevaan tilanteeseen, jota ei ole vääristetty ennakkoilmoituksilla."

E *EY 87 artiklan 1 kohdan ja asiantuntevaa yksityistä markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen soveltaminen*

53 Riidanalaisen päätöksen otsikon 7 eli "Käsiteltävän toimenpiteen tarkastelu [EY] 87 artiklan 1 kohdan nojalla" alla komissio totesi seuraavaa (riidanalaisen päätöksen 194 perustelukappale):

"Osakaslaina (jolla ennakoitiin [Ranskan] valtion osallistumista [FT:n] pääomarakenteen vahvistamiseen), on FT:n hyväksi myönnettyä etua, sillä sen avulla yritys voi lisätä rahoituskeinojaan ja vakuuttaa markkinat kyvystään maksaa erääntyvät lainat. Vaikka osakaslainasta ei koskaan allekirjoitettu sopimusta, markkinoiden saama mielikuva kyseisen lainan myöntämisestä on omiaan tuomaan etua FT:lle, koska markkinoilla uskottiin, että [FT:n] taloudellinen tilanne oli vakaampi – –. Tämä olisi voinut vaikuttaa FT:n lainaehtoihin."

54 Komissio totesi edelleen seuraavaa (riidanalaisen päätöksen 195 perustelukappale):

”Edun saaminen valtion sitoutumisesta, johon sisältyy mahdollinen, ei välitön, varojen siirto, ei sulje pois sitä, ettei etua olisi myönnetty valtion varoista. Tässä on – – otettava huomioon, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaikissa tapauksissa ei ole tarpeen osoittaa, että valtion varoja on siirretty, jotta voidaan todistaa, että yhdelle tai useammalle yritykselle myönnetty [etu] voidaan katsoa EY 87 artiklan 1 kohdan mukaiseksi valtiontueksi [alaviite 113: asia C-482/99, Ranska v. komissio, tuomio 16.5.2002, Kok., s. I-4397, 36 kohta; ks. myös asia C-387/92, Banco Exterior de España, tuomio 15.3.1994, Kok., s. I-877, 14 kohta ja asia C-6/97, Italia v. komissio, tuomio 19.5.1999, Kok., s. I-2981, 16 kohta]. Näin ollen jopa etu, josta mahdollisesti aiheutuu valtiolle lisäkustannuksia, on valtiontukea, jos se vaikuttaa kilpailuun ja kauppaan jäsenvaltioiden välillä [alaviite 114: asia C-200/97, Ecotrade, tuomio 1.12.1998, Kok., s. I-7907, 43 kohta sekä yhdistetyt asiat T-204/97 ja T-270/97, EPAC v. komissio, tuomio 13.6.2000, Kok., s. II-2267, 80 kohta].”

55 Valtion varoihin kohdistui tällaisia mahdollisia lisäkustannuksia ”sen ilmoittaessa osakaslainan käyttöön asettamisesta ja täyttäessä kyseisen käyttöön asettamisen ennakkoedellytyksiä – –, jolloin markkinoilla syntyi mielikuva, että laina oli käytännössä jo asetettu käyttöön – –. Kustannuksia aiheutui myös ERAP:n parafoiman ja allekirjoittaman osakaslainasopimuksen lähettämisestä FT:lle”. Vaikka FT ei koskaan allekirjoittanut sopimusta, se ei silti tarkoita sitä, ettei valtion varoja olisi voitu sitoa. Komissio katsoo yhtäältä, että ”[koska] kyseessä oli sopimu[sta koskeva] tarjous, FT olisi voinut allekirjoittaa sen haluamanaan ajankohtana [tarjouksen] kumoamiseen asti, jolloin sillä olisi ollut oikeus saada 9 miljardin euron summa välittömästi käyttöönsä”, ja toisaalta, että ”koska [Ranskan] valtion oli otettava tämä huomioon, sen oli varattava ERAP:n kautta FT:n käyttöön vastaava määrä varoja” (riidanalaisen päätöksen 196 perustelukappale). Komission oli sen vuoksi tutkittava, oliko FT:lle näin myönnetty etu asian tuntevan yksityisen sijoittajan periaatteen mukainen ja

vaikuttaako se kilpailuun ja kauppaan jäsenvaltioiden välillä (riidanalaisen päätöksen 197 perustelukappale).

56 Komissio totesi, että FT:n saamat edut vääristivät tai uhkasivat vääristää kilpailua ja olivat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden kauppaan (riidanalaisen päätöksen 198–201 perustelukappale). Tämän jälkeen se tarkasteli riidanalaisen päätöksen otsikon 8 eli ”Järkevästi toimivaa yksityistä markkinataloussijoittajaa koskeva periaate” alla sitä, oliko kyseistä periaatetta noudatettu, kun otettiin huomioon Ranskan viranomaisten osakaslainaa koskevaa suunnitelmaa edeltävinä kuukausina antamat ilmoitukset (riidanalaisen päätöksen 202 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet).

57 Kun otetaan huomioon 12.7.2002 annettu ilmoitus (ks. edellä 4 kohta) ja Ranskan viranomaisten 13.9.2002, 2.10.2002 ja 4.12.2002 antamat lehdistötiedotteet (ks. edellä 7, 8 ja 11 kohta), komissio totesi lähinnä, että ”kokonaisuutena ottaen voitiin todeta, että ilmoituksissa julkistettiin [Ranskan] valtion aikomus ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin, jos [FT:llä] olisi rahoitusongelmia tai taloudellisia vaikeuksia”, ja että niissä tehtiin tätä koskeva sitoumus. Nämä toistuvat ja yhdenmukaiset Ranskan valtion antamiksi katsottavat ilmoitukset olivat nimittäin niin selkeitä, tarkkoja ja järkkymättömiä, että niistä kävi ilmi valtion uskottava ehdoton sitoutuminen muun muassa rahoitus- ja teollisuusyhteisölle, joka tulkitsikin niitä näin (riidanalaisen päätöksen 206–213 ja 217 perustelukappale). Näiden julkisten ilmoitusten lisäksi Ranskan viranomaiset ottivat yhteyttä ”tärkeimpiin markkinatoimijoihin”, kuten S&P:hen (ks. edellä 35 ja 37 kohta), ilmoittaakseen niille aikomuksistaan ja palauttaakseen markkinoiden luottamuksen nopeasti ja pyrkivät näin estämään FT:n velan luokituksen alenemisen spekulatiiviselle tasolle (riidanalaisen päätöksen 212 perustelukappale).

58 Tällaisia ilmoituksia pidetään markkinoilla yleisesti luotettavina, ja niiden seurauksena markkinat odottivat Ranskan valtion ”tekevän kaikkensa FT:n taloudellisten vaikeuksien voittamiseksi”. Komissio katsoi, että ”jos [Ranskan] valtio ei olisi täyttänyt näitä odotuksia, vaikutukset olisivat kohdistuneet valtion maineeseen omistajana,

osakkeenomistajana tai yrityksen johtajana riippumatta siitä, onko kyse pörssiyrityksistä, sekä julkisen velan rahoittamiseksi tarvittavien joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskijana". Nämä ilmoitukset olivat siis osa valtion maineeseen perustuvaa strategiaa (riidanalaisen päätöksen 217 perustelukappale). Näin ollen voitiin ajatella, että nämä seikat "vaarantavat valtion varat" ja että "väite, jonka mukaan Ranskan viranomaisten heinäkuusta 2002 lähtien antamat ilmoitukset ovat tukea, on – – uudistuksellinen, mutta ei täysin perusteeton" (riidanalaisen päätöksen 218 perustelukappale).

59 Riidanalaisen päätöksen 219 perustelukappaleessa komissio kuitenkin päätteli, ettei "se pysty näillä perusteilla kiistattomasti toteamaan, että kyseiset toimenpiteet sisältävät valtiontukea". Komissio arvioi "sitä vastoin voivansa osoittaa perinteisemmin keinoin, että joulukuussa 2002 toteutetut toimenpiteet, joista ilmoitettiin komissiolle, sisältävät valtiontukea". Näin ollen riittää, että "aiemmin annetuilla ilmoituksilla todetaan olleen todellista vaikutusta markkinoihin joulukuussa, jolloin itse ilmoituksia ei tarvitse luokitella valtiontueksi".

60 Komissio tukeutui erityisesti 28.4.2004 julkaistuun raporttiin, jossa todettiin FT:n osakkeiden ja joukkovelkakirjojen arvon nousseen epänormaalisti ja kiistämättömästi (osakkeiden 37,8–43,8 prosenttia ja joukkovelkakirjojen 3,2–9,7 prosenttia) 12.7.2002 annetun ilmoituksen seurauksena, sekä S&P:n lehdistötiedotteeseen samalta päivältä (ks. edellä 35 kohta) ja Deutsche Bankin 22.7.2002 julkaisemaan raporttiin (ks. edellä 37 kohta) ja päätteli niiden perusteella, että "markkinat pitivät [Ranskan] valtion ilmoituksia uskottavana sitoumuksena tukea FT:tä" (riidanalaisen päätöksen 220–222 perustelukappale).

61 Ranskan viranomaisten ilmoituksilla oli nimittäin ratkaiseva vaikutus siihen, että FT:n luokitus säilyi varmalla investointitasolla, kun taas luokittelu spekulatiiviselle tasolle olisi tehnyt osakaslainan toteuttamisesta epävarmempaa ja kustannuksiltaan

varmasti paljon korkeampaa (riidanalaisen päätöksen 225 perustelukappaleen loppuosa). Näin ollen Ranskan viranomaisten päätös ennakoida FT:n pääomarakenteen vahvistamista myöntämällä sen käyttöön luottolimiitti konkretisoi lopullisesti niiden ilmoitukset (riidanalaisen päätöksen 226 perustelukappale).

62 Komission mukaan ratkaisevaa vaikutusta ei ollut sillä, että huhtikuussa 2003 toteutettu FT:n pääomarakenteen vahvistaminen onnistui ja että osakaslainaa ei koskaan otettu käyttöön. Asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevaa perustetta sovellettaessa on aiheellista tukeutua työntekijöihin, jotka ovat sijoittajan tiedossa sijoituspäätöksen tekohetkellä. Huhtikuussa 2003 toteutetun toimenpiteen onnistumista ei siis voida ottaa huomioon, kun arvioidaan Ranskan valtion toimintaa joulukuussa 2002. Koska Ranskan viranomaisten ilmoituksilla oli vaikutusta markkinoihin ja taloudellisten toimijoiden toimintaan, komissio ei voi ”perustaa arviotaan valtion toiminnasta muiden taloudellisten toimijoiden toimintaan ja soveltaa näin samanaikaisuuden periaatetta”. Komission mukaan ”[Ranskan] valtion heinäkuussa antamat ja myöhemmin toistetut ilmoitukset, joiden mukaan se ryhtyisi tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta [FT] voisi ratkaista rahoitusongelmansa, vääristävät samanaikaisuuden arviointia, koska yksityisten sijoittajien ei voida katsoa tehneen päätöstä ainoastaan [FT:n] tilanteen perusteella riippumatta siitä, saako yritys ilmoitusten perusteella valtiontukea”. Asiantuntevaa yksityistä markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen soveltamista ei myöskään voida perustaa joulukuun 2002 markkinatilanteeseen, vaan loogisesti ajateltuna sen soveltamisen on perustuttava ”markkinatilanteeseen, joka vallitsi ennen valtion ilmoituksia ja toimenpiteitä” (riidanalaisen päätöksen 227 perustelukappale).

63 Kuitenkin ”näyttäisi siltä”, että kun kyseessä olevia sijoituspäätöksiä tarkastellaan ennen heinäkuuta 2002 vallinneen tilanteen pohjalta eli sen perusteella, että FT oli tuolloin rahoitus- ja luottamuskriisissä eivätkä Ranskan viranomaiset olleet vielä toteuttaneet toimenpiteitä tai antaneet ilmoituksia, nämä päätökset eivät noudata asiantuntevaa yksityistä markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta (riidanalaisen päätöksen 228 perustelukappale). Näin ollen on ”epätodennäköistä, että yksityinen sijoittaja olisi heinäkuun 2002 jälkeen antanut vastaavanlaisia ilmoituksia kuin Ranskan

viranomaiset, koska ilmoitukset olisivat taloudellisesta näkökulmasta katsoen vaarantaneet sijoittajan uskottavuuden ja maineen ja oikeudellisesta näkökulmasta katsoen merkinneet sijoittajan sitoutumista kyseisestä ajankohdasta lähtien tukemaan [FT:tä] taloudellisesti kaikissa olosuhteissa". Tällainen sijoittaja olisi ottanut yksin erittäin suuren taloudellisen riskin FT:n suhteen ilman minkäänlaista korvausta. Edes pääosakas, jolla oli samat tiedot yrityksen taloudellisesta tilanteesta kuin Ranskan viranomaisilla tuohon aikaan, ei olisi ilmoittanut tukeaan FT:lle heinäkuussa 2002 tarkastamatta ensin perusteellisesti sen taloudellista tilannetta ja toteuttamatta tarvittavia tervehdyttämistoimenpiteitä tilanteen parantamiseksi voidakseen arvioida tällaiseen tukitoimenpiteeseen liittyvän riskin laajuutta. Tällainen pääosakas olisi joka tapauksessa tarvinnut rahoitusmarkkinoiden panosta FT:n tilanteen parantamiseksi. Kyseiset markkinat eivät kuitenkaan "tuohon aikaan olleet valmiita sijoittamaan FT:hen eivätkä myöntämään sille luottoa" (riidanalaisen päätöksen 229 perustelukappale).

64 Edellä esitetyistä seikoista seuraa, että "järkevästi toimivan yksityisen markkinataloussijoittajan [perustetta] ei [ollut] noudatettu" ja että "sen vuoksi FT:lle osakaslainan muodossa myönnetty tuki [oli] valtiontukea, kun sitä tarkastellaan Ranskan viranomaisten ilmoitusten ja aiempien toimenpiteiden valossa, vaikka saadun edun määrää [olikin] vaikea arvioida" (riidanalaisen päätöksen 230 perustelukappale).

F *Kyseisen tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille*

65 Riidanalaisen päätöksen otsikon 9 eli "Tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille" alla komissio totesi, että yhtäältä FT:tä oli pidettävä yhteisön suuntaviivoista vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annetun komission tiedonannon (EYVL 1999, C 288, s. 2) 4–6 kohdassa tarkoitettuna vaikeuksissa olevana

yrityksenä ja että toisaalta kyseessä olevia toimenpiteitä ei voitu luokitella vaikeuksissa olevien yritysten pelastamis- ja rakenneuudistustueksi, sillä ne eivät täyttäneet näissä suuntaviivoissa vahvistettuja edellytyksiä (riidanalaisen päätöksen 231–255 perustelukappale). Näin ollen komissio katsoi EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja edellä mainittujen suuntaviivojen mukaisesti, etteivät nämä toimenpiteet soveltuneet yhteismarkkinoille (riidanalaisen päätöksen 256 perustelukappale).

G *Kyseisen tuen takaisin periminen*

66 Riidanalaisen päätöksen otsikon 10 eli ”Tuen takaisinperiminen” alla komissio ilmoitti, ettei se pysty tässä vaiheessa tarkasti määrittämään kyseisten tukien määrää, jotta ne voitaisiin periä takaisin asetuksen N:o 659/1999 14 artiklan mukaisesti (riidanalaisen päätöksen 257–259 perustelukappale).

67 Komissio totesi, että ”yrityksistään huolimatta [se] ei [ollut] saanut kunnollista arviota ilmoitettujen toimenpiteiden taloudellisesta nettovaikutuksesta. Vaikutus olisi määritettävä teoreettisella laskelmalla, jossa [Ranskan] valtion ilmoitusten ja toiminnan vaikutukset erotetaan muista tapahtumista, joilla olisi voinut olla vaikutusta FT:n tilanteeseen tai siihen, miten markkinat tilannetta tulkitsivat”. Se lisäsi, ettei se ”myöskään [pystynyt] sisällyttämään [riidanalaiseen] päätökseen riittävän tarkkoja laskentaparametreja lopullisen laskelman tekemiseksi sen täytäntöönpanovaiheessa”. Komissio päätteli, että ”näissä erityisolosuhteissa asetuksen – – N:o 659/1999 14 artiklan 1 kohdan mukaisesta jäsenvaltion puolustautumisoikeuksien noudattamisesta voi muodostua este tukien takaisinperinnälle. Asetuksen mukaan ”komissio ei saa

vaatia tuen takaisinperimistä, jos tämä olisi yhteisön lainsäädännön jonkin yleisen periaatteen vastaista ”(riidanalaisen päätöksen 261 perustelukappale)”.

68 Komission mukaan tämän päätelmän perusteena oli myös tuensaajien luottamuksensuojan periaate (riidanalaisen päätöksen 262 perustelukappale). Se täsmensi aiheesta seuraavaa riidanalaisen päätöksen 263 ja 264 perustelukappaleessa:

”(263) Komissio on ottanut huomioon [Ranskan] hallituksen ilmoitukset arvioidessaan, onko käsiteltävä toimenpide valtiontukisääntöjen mukainen. Suunniteltua osakaslainaa ei erikseen arvioituna olisi todennäköisesti perustamissopimuksen nojalla katsottu valtiontueksi. Komissio päättelee kuitenkin, että ilmoitusten tarkoituksena oli palauttaa markkinoiden luottamus [FT:hen]. Ne eivät ole järkevästi toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen mukaisia, ja niiden perusteella osakaslaina on käytännön todiste FT:lle myönnetystä tuesta. Komissio toteaa, että kyseessä on ensimmäinen kerta, kun sen on tarkasteltava, onko tämänkaltainen toiminta katsottava tueksi. Koska tuki riippuu toimenpiteistä, jotka edelsivät ilmoitusta osakaslainasuunnitelmasta, huolellinen toimija olisi voinut luottaa siihen, että huolestunut jäsenvaltio toimii sääntöjenmukaisesti. Jäsenvaltiohan oli ilmoittanut suunnitelmasta etukäteen. Kuten julkisasiamies Darmon toteaa asiaa C-5/[89] koskevissa päätelmissään [asia C-5/89, komissio v. Saksa, tuomio 20.9.1990, Kok., s. I-3437, Kok. Ep. X, s.521], ’ei voida vähätellä joidenkin yritysten epävarmuutta siitä, onko tuki ilmoitettava, silloin kun kyse on epätyypillisistä tukimuodoista’.

(264) Komissio toteaa, että FT on voinut oikeutetusti luottaa siihen, että [Ranskan tasavallan] toimintaa ei katsota valtiontueksi. Edellä esitetyn perusteella

komissio katsoo, että määräys periä tuki takaisin olisi yhteisön oikeuden yleisperiaatteiden vastaista.”

Menettely ja asianosaisten vaatimukset

I *Asiat T-425/04 ja T-444/04*

69 Ranskan tasavalta nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 13.10.2004 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, joka kirjattiin asianumerolle T-425/04.

70 FT nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 5.11.2004 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, joka kirjattiin asianumerolle T-444/04.

71 Ranskan tasavalta ja FT vaativat, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

72 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– jättää kanteet tutkimatta

– toissijaisesti hylkää kanteet perusteettomina

– velvoittaa Ranskan tasavallan ja FT:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

73 Bouygues-yritykset pyysivät unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 25.10.2007 jättämällään hakemuksella saada osallistua asiaan T-444/04 väliintulijoina tukeakseen komission vaatimuksia.

74 Komissio ilmoitti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 20.11.2007 toimittamallaan asiakirjalla, ettei se vastusta sitä, että Bouygues-yritykset hyväksytään väliintulijoiksi sen vaatimusten tukemiseksi. Se täsmensi kuitenkin, ettei se vielä ota kantaa Bouygues-yritysten väliintulijoina esittämien väitteiden ja niiden asiassa T-450/04 nostaman kanteen tueksi esittämien väitteiden johdonmukaisuuteen (ks. jäljempänä 78 ja sitä seuraavat kohdat).

75 FT vaati unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 21.11.2007 toimittamallaan asiakirjalla, että unionin yleinen tuomioistuin jättää tutkimatta kyseisen väliintulohakemuksen ja velvoittaa Bouygues-yritykset korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja toissijaisesti se vaati, että väliintulo sallitaan ainoastaan suullisessa käsittelyssä.

76 FT pyysi unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 4.12.2007 toimittamallaan asiakirjalla, että tiettyjä asian T-444/04 kannekirjelmään ja vastineeseen sisältyviä seikkoja käsiteltäisiin luottamuksellisesti Bouygues-yrityksiin nähden.

77 Unionin yleisen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi 30.1.2008 antamallaan määräyksellä Bouygues-yritysten väliintulon komission vaatimusten tukemiseksi asian T-444/04 suullisessa käsittelyssä ja määräsi, että väliintulijoille toimitetaan suullista käsittelyä varten laadittu väliaikainen kertomus, joka ei

sisältänyt luottamuksellisia tietoja, sekä päätti, että FT:n esittämän luottamuksellista käsittelyä koskevan pyynnön aiheellisuudesta päätetään myöhemmin. Yksikään asianosaisista tai väliintulijoista ei esittänyt vastalauseita suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen, joka ei sisältänyt luottamuksellisia tietoja, sisällöstä.

II *Asia T-450/04*

78 Bouygues-yritykset nostivat unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 9.11.2004 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, joka kirjattiin asianumerolla T-450/04.

79 Bouygues-yritykset vaativat, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

80 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– jättää riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskevan kumoamisvaatimuksen tutkimatta ja toissijaisesti hylkää vaatimuksen perusteettomana

– hylkää riidanalaisen päätöksen 2 artiklaa koskevan kumoamisvaatimuksen perusteettomana

– velvoittaa Bouygues-yritykset korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

81 FT ja Ranskan tasavalta pyysivät unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 25.3.2005 ja 29.3.2005 jättämillään asiakirjoilla saada osallistua asiaan T-450/04 väliintulijoina tukeakseen komission vaatimuksia. Unionin yleisen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulot 25.5.2005 antamillaan määräyksillä. Väliintulijat toimittivat väliintulokirjelmänsä ja Bouygues-yritykset ja komissio huomautuksensa näistä väliintulokirjelmistä asetetuissa määräajoissa.

82 Ranskan tasavalta vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää riidanalaisen päätöksen 2 artiklaa koskevan kumoamisvaatimuksen perusteettomana

– velvoittaa Bouygues-yritykset korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

83 FT vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen perusteettomana

– velvoittaa Bouygues-yritykset korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

III *Asia T-456/04*

84 AFORS nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 12.11.2004 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, joka kirjattiin asianumerolla T-456/04.

85 AFORS vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen 2 artiklan

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

86 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– jättää riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskevan kumoamisvaatimuksen tutkimatta

– hylkää riidanalaisen päätöksen 2 artiklaa koskevan kumoamisvaatimuksen perusteettomana

– velvoittaa AFORS:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

87 FT ja Ranskan tasavalta pyysivät unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 25.3.2005 ja 29.3.2005 jättämillään asiakirjoilla saada osallistua asiaan T-456/04 väliintulijoina tukeakseen komission vaatimuksia. Unionin yleisen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulot 12.5.2005 ja 25.5.2005 antamillaan määräyksillä. Väliintulijat toimittivat väliintulokirjelmänsä ja AFORS huomautuksensa näistä väliintulokirjelmistä asetetuissa määräajoissa.

88 Ranskan tasavalta vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa AFORS:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

89 FT vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– jättää riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskevan kumoamisvaatimuksen tutkimatta

– hylkää riidanalaisen päätöksen 2 artiklaa koskevan kumoamisvaatimuksen perusteettomana

– velvoittaa AFORS:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

IV *Prosessinjohtotoimet, asioiden siirtäminen laajennetun ratkaisukokoonpanon käsiteltäviksi ja asioiden yhdistäminen*

90 Unionin yleinen tuomioistuin pyysi työjärjestyksensä 64 artiklassa tarkoitettuna prosessinjohtotoimena 11.12.2007 päivätyllä kirjeellä asioissa T-425/04, T-444/04 ja T-450/04 yhtäältä komissiota toimittamaan tiettyjä asiakirjoja ja esitti toisaalta kirjallisia kysymyksiä Ranskan tasavallalle, FT:lle ja komissiolle sekä pyysi näitä vastaamaan kysymyksiin kirjallisesti. Asianosaiset ja väliintulijat vastasivat näihin pyyntöihin asetetuissa määräajoissa.

91 Työjärjestyksen 14 artiklan nojalla ja kolmannen jaoston ehdotuksesta unionin yleinen tuomioistuin päätti 13.2.2008 asianosaisia kuultuaan siirtää työjärjestyksen 51 artiklan mukaisesti kyseessä olevat neljä asiaa laajennetun ratkaisukokoonpanon käsiteltäviksi.

92 Bouygues-yritykset pyysivät unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon asian T-450/04 yhteydessä 15.4.2008 jättämällään asiakirjalla asioiden T-425/04, T-444/04,

T-450/04 ja T-456/04 yhdistämistä työjärjestyksen 50 artiklan 1 kohdan nojalla. Näiden asioiden muut osapuolet esittivät pyynnöstä huomautuksensa asetetuissa määräajoissa.

93 FT pyysi unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 14.5.2008 jättämällään asiakirjalla työjärjestyksen 50 artiklan 2 kohdan nojalla, että tiettyjä asian T-444/04 kannekirjelmään ja vastineeseen sisältyviä seikkoja sekä kannekirjelmään kuuluvia liitteitä käsiteltäisiin luottamuksellisesti muihin asioiden T-425/04, T-450/04 ja T-456/04 osapuoliin nähden, ja toimitti näistä oikeudenkäyntiasiakirjoista version, joka ei sisältänyt luottamuksellisia tietoja.

94 Unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtajan 17.2.2009 antamalla määräyksellä asiat T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04 yhdistettiin työjärjestyksen 50 artiklan nojalla suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten. Laajennetun kolmannen jaoston puheenjohtaja määräsi lisäksi yhtäältä, että tutustuminen oli mahdollista ainoastaan yhdistettyjen asioiden oikeudenkäyntiasiakirjojen niihin versioihin, jotka eivät sisältäneet luottamuksellisia tietoja, ja toisaalta, että osapuolille toimitettaisiin suullista käsittelyä varten laadittujen kertomusten väliaikaiset versiot, jotka eivät sisältäneet luottamuksellisia tietoja, sekä päätti, että FT:n esittämän luottamuksellista käsittelyä koskevan pyynnön aiheellisuudesta päätetään myöhemmin. Yksikään osapuolista ei esittänyt vastalauseita.

V *Suullinen käsittely*

95 Unionin yleinen tuomioistuin (laajennettu kolmas jaosto) on esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella päättänyt aloittaa suullisen käsittelyn.

96 Asianosaisten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 21.4.2009 pidetyssä istunnossa.

97 Komissio luopui istunnossa asiaa T-456/04 koskevasta ensimmäisestä vaatimuksestaan siltä osin kuin sillä vaadittiin unionin yleistä tuomioistuinta jättämään tutkimatta AFORS:n vaatimus riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamisesta, mikä on kirjattu suullisen käsittelyn pöytäkirjaan.

Oikeudellinen arviointi

I *Riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskeva kumoamisvaatimus*

A *Asioissa T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04 esitetyt oikeudenkäyntiväitteet*

1. Asianosaisten lausumat

98 Komissio väittää, että asioissa T-425/04 ja T-444/04 nostetut kanteet sekä asiassa T-450/04 esitetty riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskeva kumoamisvaatimus on jätettävä tutkimatta oikeussuojan tarpeen puuttumisen vuoksi.

99 Ranskan tasavallan ja FT:n kanteista komissio väittää, että kantajat ovat saavuttaneet tavoitteensa eikä niillä ole intressiä saada riidanalaista päätöstä kumotuksi kokonaisuudessaan siksi, että päätöksessä ei määrätä kyseessä olevaa tukea perittäväksi takaisin, vaikka se todetaankin yhteismarkkinoille soveltumattomaksi.

100 Komissio katsoo, että vaikka jäsenvaltio olisi perustamissopimuksessa tarkoitettu etuoikeutettu kantaja ja vaikka sen ei tarvitsisi osoittaa, että riidanalaisella toimella on siihen kohdistuvia oikeudellisia vaikutuksia, sillä on kuitenkin oltava jo syntynyt ja edelleen olemassa oleva intressi saada kyseinen toimi kumotuksi. Näin ollen jäsenvaltio voi nostaa kanteen ainoastaan sille vastaisista toimista eli toimista, jotka voivat muuttaa sen oikeusasemaa selvästi. Määriteltäessä sitä, tuottaako toimi oikeusvaikutuksia, on lisäksi tutkittava toimen aineellista sisältöä. Näitä edellytyksiä sovelletaan sitäkin suuremmalla syyllä myös muihin kantajiin, kuten FT:hen ja Bouygues-yrityksiin.

101 Bouygues-yritysten nostamasta kanteesta komissio toteaa, että kantajat noudattavat ensimmäisessä kumoamisperusteessaan samaa päättelyä, jota on noudatettu riidanalaisessa päätöksessä sen 219 perustelukappaleeseen saakka. Ne eivät varsinaisesti riitauta kyseistä päätöstä siltä osin kuin siinä todetaan ilmoitettujen tukien olevan yhteismarkkinoille soveltumattomia, sillä tämä toteamus on niiden intressien ja toiveiden mukainen. Sen sijaan ne riitauttavat päätöksen ainoastaan siltä osin kuin komissio ei ole todennut, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olisivat yhdessä tai erikseen valtiontukea. Näin ollen riidanalaisen päätöksen 1 artikla on Bouygues-yrityksille myönteinen, eikä niillä ole jo syntynyttä ja edelleen olemassa olevaa intressiä saada artikla kumottua.

102 Komission mukaan ainoastaan päätöksen päätösosalla voi olla oikeudellisia vaikutuksia ja näin ollen vain se voi olla kantajalle vastainen. Riidanalaisen päätöksen perusteluissa esitetyistä arvioinneista sinänsä ei voida nostaa kumoamiskannetta, ja unionin tuomioistuimet voivat valvoa niiden laillisuutta vain, jos ne muodostavat asianomaiselle vastaisen päätöksen perusteluina sen päätösosan välttämättömän perustan. Tällä tavoin on vahvistettu, että kantajalle myönteinen päätös ei voi olla kantajalle

vastainen, sanotun kuitenkaan vaikuttamatta kolmansien osapuolten, joita asia koskee, oikeuteen nostaa päätöksestä kumoamiskanne.

103 Tässä yhteydessä komissio muistuttaa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-164/02, Alankomaat vastaan komissio, 28.1.2004 antamasta määräyksestä (Kok., s. I-1177, 18–25 kohta), jonka mukaan valtiontukea koskevan päätöksen kohteena olevan jäsenvaltion, jolle päätös on myönteinen, nostamaa kannetta ei voida ottaa tutkittavaksi oikeussuojan tarpeen puuttumisen vuoksi, kun päätöksessä todetaan tiettyjen tukitoimenpiteiden olevan yhteismarkkinoille soveltuvia. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan kyseisen päätöksen päätösosalla ei ollut kantajan intresseihin kohdistuvia sitovia oikeudellisia vaikutuksia, sillä se ei muuttanut kantajan oikeudellista asemaa vakavasti ja selvästi. Tämän määräyksen taustalla ollut tilanne oli toki hieman erilainen kuin nyt käsiteltävän riita-asian taustatilanne, koska FT:lle myönteiset toimenpiteet on luokiteltu yhteismarkkinoille soveltumattomiksi tuiksi. On kuitenkin niin, että yhtäältä riidanalainen päätös oli Ranskan tasavallalle ja FT:lle myönteinen, kun siinä todettiin, ettei näitä tukia voida vaatia perittäviksi takaisin, eikä se luonteensa puolesta voinut muuttaa näiden oikeudellista tilannetta tai olla niille vastainen. Toisaalta riidanalainen päätös oli myönteinen myös Bouygues-yrityksille, kun sen 1 artiklassa luokiteltiin FT:n hyväksi toteutetut toimenpiteet yhteismarkkinoille soveltumattomiksi, eikä se voinut muuttaa myöskään Bouygues-yritysten oikeusasemaa tai olla niille vastainen. Bouygues-yritykset eivät varsinaisesti kyseenalaista päätösosaa vaan vaativat ainoastaan kumoamaan arvioinnin, jonka mukaan valtiontukea oli ainoastaan osakaslaina, sellaisena kuin sitä tarkasteltiin heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten valossa. Komission mielestä näillä neljällä kantajalla ei joka tapauksessa ole jo syntynyttä ja edelleen olemassa olevaa intressiä saada ratkaisu nyt käsiteltävään riita-asiaan, sillä vaikka niiden vaatimukset olisivat perusteltuja, 1 artiklan kumoaminen ei muuttaisi niiden oikeusasemaa riippumatta tällaisen kumoamisen perusteista.

104 Komissio lisää Ranskan tasavallan tukemana, että se ei kiistä Bouygues-yritysten intressiä saada riidanalaisen päätöksen 2 artikla kumottua, mutta se katsoo kuitenkin, että niiden kanta on ristiriitainen. Jos nimittäin oletetaan, että riidanalaisen päätöksen

1 artiklan kumoamista koskeva Bouygues-yritysten vaatimus olisi perusteltu, unionin yleinen tuomioistuin ei voisi lausua niiden esittämästä, kyseisen päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevasta vaatimuksesta. Tässä tapauksessa osakaslaina ei olisi enää 1 artiklassa tarkoitettua tukea, joka olisi otettava huomioon riidanalaisen päätöksen 2 artiklan soveltamisessa. Tämä ristiriita ainoastaan vahvistaa komission väitettä siitä, että Bouygues-yrityksillä ei ole oikeutta riitauttaa päätöksen 1 artiklaa.

105 Komissio katsoo lisäksi, että riidanalaiseen päätökseen perustuva Ranskan tasavallan mahdollinen velvoite ilmoittaa tulevaisuudessa kaikista nyt käsiteltävässä tapauksessa tueksi luokiteltujen kaltaisista tukitoimenpiteistä ei muuttaisi – vaikka siihen sisältyisikin tietynlainen menettelyllinen velvoite – Ranskan tasavallan tai FT:n oikeusasemaa siten, että muutos riittäisi siihen, että niillä todettaisiin olevan jo syntynyt ja edelleen olemassa oleva oikeussuojan tarve. Tämä on vahvistettu edellä 103 kohdassa mainitussa asiassa Alankomaat vastaan komissio annetussa määräyksessä, jossa yhteisöjen tuomioistuin ei katsonut kantajana olevalla valtiolla jo syntynyttä ja edelleen olemassa olevaa intressiä, vaikka valtio oli vedonnut juuri tähän. Jos intressi, johon kantaja vetoaa, liittyy tulevaan oikeusasemaan, kantajan on osoitettava, että oikeusasemaan kohdistuva vaikutus on jo nyt varma. Samalla tavoin on niin, että jos kansallinen tuomioistuin joutuisi ottamaan huomioon riidanalaisen päätöksen ja jos sillä on epäilyksiä päätöksen merkityksestä, sen olisi mahdollista esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymys EY 234 artiklan nojalla, joten kantajilta ei missään tapauksessa evättäisi mahdollisuutta puolustaa oikeuksiaan kansallisessa tuomioistuimessa mahdollisen oikeusriidan yhteydessä.

106 Komissio kiistää FT:n väitteen, jonka mukaan tämä voisi riidanalaisen päätöksen johdosta joutua maksamaan takaisin riidanalaisen tuen, kun otetaan erityisesti huomioon yhdistetyissä asioissa T-450/04 ja T-456/04 nostetut kanteet. Nyt käsiteltävässä tapauksessa pelkkä viittaaminen kolmansien mahdollisiin kanteisiin ei voi olla perusteena kantajan oikeussuojan tarpeelle. Komission mukaan mahdolliset kansallisessa tuomioistuimessa nostettavat kanteet ovat täysin hypoteettisia. Vaikka tukitoimenpiteet oli toteutettu lainvastaisesti ennen kyseisen riidanalaisen päätöksen, joka sisälsi päätöksen olla määräämättä kyseisen tuen takaisin perimisestä, tekemistä ja

vaikka kansallisten tuomioistuinten olisi suojeltava yksityisten oikeussubjektien oikeuksia, komission mielestä on kuitenkin kiistatonta, että nyt käsiteltävässä tapauksessa tällaisia kanteita ei ollut nostettu ennen edellä mainitun päätöksen tekemistä. Toisaalta komissio täsmentää asioissa T-450/04 ja T-456/04 nostetuista kanteista, että jos ne olisivat perusteltuja, ainoastaan uusi komission päätös, joka tehtäisiin tuomion täytäntöön panemiseksi EY 233 artiklan mukaisesti, voisi olla FT:n vastainen. Kun tällaista uutta päätöstä ei kuitenkaan ole tehty, tämä kantaja ei ole velvollinen palauttamaan mahdollista yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea.

107 Komissio päättelee tämän perusteella, että sen paremmin Ranskan tasavallalla kuin FT:lläkään ei ole oikeutta vaatia riidanalaisen päätöksen kumoamista asioissa T-425/04 ja T-444/04. Asian T-450/04 osalta komissio toteaa, että Bouygues-yritysten vaatimusta kyseisen päätöksen 1 artiklan kumoamiseksi ei voida ottaa tutkittavaksi.

108 Ranskan tasavalta, FT ja Bouygues-yritykset vaativat komission esittämien oikeudenkäyntiväitteiden hylkäämistä.

109 Bouygues-yritykset katsovat, että niiden vaatimus riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamisesta voidaan ottaa tutkittavaksi, koska tämä artikla, luettuna yhdessä sen välttämättömän perustan muodostavien perustelujen kanssa, sisältää implisiittisesti mutta väistämättä komission oikeudellisesti sitovan kielteisen päätöksen olla hyväksymättä Bouygues-yritysten väitettä siitä, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olivat itsessään valtiontukea.

110 Lisäksi FT vaatii, että AFORS:n asiassa T-456/04 nostamaan kanteeseen mahdollisesti sisältyvä vaatimus riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamisesta on jätettävä tutkimatta. AFORS täsmentää tässä yhteydessä, että sen kanteen kohteena on ainoastaan kyseisen päätöksen 2 artikla.

2. Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

a) Alustavat huomautukset

111 Aluksi on huomautettava, että komissio kiistää asioissa T-425/04 ja T-444/04 Ranskan tasavallan ja FT:n intressin saada riidanalainen päätös kumottua kokonaisuudessaan, eikä se tee tässä yhteydessä eroa päätöksen 1 ja 2 artiklan välillä. Sen sijaan komissio tekee eron näiden artiklojen välillä asiassa T-450/04, kun se kiistää Bouygues-yritysten oikeussuojan tarpeen ainoastaan riitautetun päätöksen 1 artiklan osalta muttei 2 artiklan osalta.

112 Näin ollen riidanalaisen päätöksen 1 ja 2 artikla ovat komission mukaan erillisiä elementtejä päätöksessä, joka voidaan kumota osittain.

113 Myös unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että tilanne on tällainen nyt käsiteltävässä tapauksessa.

114 Riidanalaisen päätöksen 2 artikla, jossa todetaan, että 1 artiklassa yhteismarkkinoille soveltumattomaksi luokiteltu tuki ei ole takaisin perittävää tukea, voidaan kumota yksistään, eikä tämä vaikuta 1 artiklan tai sen olennaisen perustan muodostavien perustelujen merkitykseen (ks. vastaavasti asia C-540/03, parlamentti v. neuvosto, tuomio 27.6.2006, Kok., s. I-5769, 27 ja 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

115 Sillä, että riidanalaisen päätöksen 1 artiklan mahdollinen kumoaminen kokonaan Ranskan tasavallan ja FT:n esittämien kanneperusteiden nojalla mitätöisi väistämättä

2 artiklan, ei myöskään kyseenalaisteta jälkimmäisen artiklan erillisyyttä, sillä mitätöinti ei vaikuttaisi artiklan sisältöön eikä liittyisi siihen, määrätäänkö siinä tuki perittäväksi takaisin vai ei. Kuten Bouygues-yritykset esittivät istunnossa, on lisäksi niin, että vaikka riidanalaisen päätöksen 1 artikla kumottaisiin osittain Bouygues-yritysten asiassa T-450/04 esittämien kanneperusteiden nojalla siten, että toteamus tuen soveltumattomuudesta yhteismarkkinoille jäisi voimaan, 2 artikla voitaisiin edelleen kumota erikseen.

116 Oikeussuojan tarpeesta on palautettava mieleen vakiintunut oikeuskäytäntö, jonka mukaan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostaman kumoamiskanteen tutkittavaksi ottaminen edellyttää, että kantajalla on jo syntynyt ja edelleen olemassa oleva intressi saada riidanalainen toimi kumottua. Tällainen intressi edellyttää, että toimen kumoamisella on itsessään oikeusvaikutuksia, tai toisen muotoilun mukaan, että kanteen lopputulos voi tuottaa kantajalle jotakin hyötyä. Näin ollen toimi, jolla hyväksytään kaikki kyseisen henkilön vaatimukset, ei luonnollisestikaan voi olla henkilölle vastainen, eikä henkilöllä tällöin ole intressiä vaatia kyseisen toimen kumoamista (ks. vastaavasti asia T-354/05, TF1 v. komissio, tuomio 11.3.2009, Kok., s. II-471, 84 ja 85 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

117 Näiden periaatteiden pohjalta on tutkittava, onko Ranskan tasavallalla, FT:llä ja Bouygues-yrityksillä oikeussuojan tarve riidanalaisen päätöksen 1 artiklan osalta.

b) Ranskan tasavallan ja FT:n intressi saada riidanalaisen päätöksen 1 artikla kumottua

118 Ranskan tasavallan oikeussuojan tarpeesta on muistutettava ensinnäkin, että perussopimuksessa erotetaan selvästi toisistaan yhtäältä unionin toimielinten ja jäsenvaltioiden sekä toisaalta luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden oikeus nostaa kumoamiskanne ja että jäsenvaltioilla on oikeus riitauttaa kumoamiskanteella

komission päätösten laillisuus, ilman että tämän oikeuden käyttäminen edellyttäisi oikeussuojan tarpeen osoittamista. Jäsenvaltion ei siis tarvitse esittää näyttöä siitä, että komission toimella, jonka se riitauttaa, on siihen kohdistuvia oikeusvaikutuksia, jotta jäsenvaltion kanne voitaisiin ottaa tutkittavaksi (asia C-208/99, Portugali v. komissio, määräys 27.11.2001, Kok., s. I-9183, 22 ja 23 kohta; asia T-233/04, Alankomaat v. komissio, tuomio 10.4.2008, Kok., s. II-591, 37 kohta sekä yhdistetyt asiat T-309/04, T-317/04, T-329/04 ja T-336/04, TV2/Danmark ym. v. komissio, tuomio 22.10.2008, Kok., s. II-2935, 63 kohta). Tämä ilmenee myös oikeuskäytännössä esitetystä oikeussuojan tarpeen määritelmästä (ks. edellä 116 kohta), joka viittaa ainoastaan luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden eikä toimielinten tai jäsenvaltioiden kanteisiin.

119 Toisin kuin komissio näyttää katsovan, oikeussuojan tarpeen käsitettä ei myöskään pidä sekoittaa kannekelpoisen toimen käsitteeseen, jonka nojalla toimella oltava tarkoitus sellaisia oikeusvaikutuksia, jotka voivat olla asianomaiselle vastaisia, jotta siitä voidaan nostaa kumoamiskanne, mikä on selvitettävä tutkimalla toimen sisältöä (ks. vastaavasti asia C-147/96, Alankomaat v. komissio, tuomio 22.6.2000, Kok., s. I-4723, 25 ja 27 kohta; edellä 118 kohdassa mainittu asia Portugali v. komissio, määräyksen 24 kohta; edellä 103 kohdassa mainittu asia Alankomaat v. komissio, määräyksen 18 ja 19 kohta sekä edellä 118 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat TV 2/Danmark ym. v. komissio, tuomion 63 kohta). Tästä on todettava, että riidanalainen päätös on aineellisen sisältönsä perusteella kannekelpoinen toimi, jolla on sitovia oikeusvaikutuksia.

120 Kun otetaan huomioon perussopimuksen määräykset sekä edellä 118 ja 119 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö, Ranskan tasavallalla on nyt käsiteltävässä tapauksessa pelkästään jäsenvaltiona oikeus nostaa kanne riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamiseksi, ilman että sen tarvitsee tässä yhteydessä osoittaa oikeussuojan tarvetta.

121 Toiseksi on todettava FT:n intressistä saada riidanalaisen päätöksen 1 artikla kumottua ensinnäkin, että tällä artiklalla on tarkoitus olla myös FT:tä koskevia sitovia

oikeusvaikutuksia, koska FT on ainoa siinä yhteismarkkinoille soveltumattomaksi todetun tukitoimen edunsaaja.

122 Komissio viittaa tässä yhteydessä virheellisesti oikeuskäytäntöön, jonka mukaan vain toimen päätösosalla voi olla oikeusvaikutuksia ja näin ollen vain sitä voidaan pitää asianomaiselle vastaisena (ks. asia T-213/00, CMA CGM ym. v. komissio, tuomio 19.3.2003, Kok., s. II-913, 186 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Riidanalaisen päätöksen 1 artiklasta käy nimittäin ilmi, että komissio toteaa osakaslainan, sellaisena kuin se on heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten valossa, olevan EY 87 artiklassa tarkoitettua yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea. FT on kuitenkin riitauttanut kanteessaan juuri tämän toteamuksen yhdessä kyseisen päätöksen välttämättömän perustan muodostavien perustelujen kanssa sillä perusteella, että toteamus vaikuttaa sen oikeusasemaan ja on sille vastainen. Samoin on hylättävä komission väite siitä, että FT:n vaatimus on hyväksytty riidanalaisella päätöksellä, sillä tässä väitteessä sekoitetaan keskenään riidanalaisen päätöksen 1 artiklan ja 2 artiklan, jossa todetaan, ettei kyseessä olevaa tukea ole tarpeen määrätä perittäväksi takaisin, oikeusvaikutukset.

123 Komissio ei myöskään voi pätevästi väittää, että FT:llä ei olisi intressiä nyt käsiteltävän oikeusriidan ratkaisuun sillä perusteella, että sen oikeusasema pysyy muuttumattomana, vaikka sen kanne olisikin perusteltu. Yhtäältä riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoaminen FT:n esittämien kanneperusteiden nojalla mitätöisi toteamuksen kyseisen tukitoimenpiteen – joka on sen hyväksi toteutettu yksittäinen toimenpide – lainvastaisuudesta, mikä muodostaisi FT:n oikeusasemaa muuttavan ja sille etua tuottavan oikeudellisen seurauksen. Toisaalta on niin, toisin kuin komissio väittää, että FT:n jo syntynyt ja edelleen olemassa oleva intressi saada riidanalaisen päätöksen 1 artikla kumottua saisi vahvistusta, jos Bouygues-yritysten ja AFORS:n asioissa T-450/04 ja T-456/04 esittämät vaatimukset päätöksen 2 artiklan kumoamisesta hyväksyttäisiin, sillä kumoamisen seurauksena komissio joutuisi FT:n etujen vastaisesti määräämään 1 artiklassa tarkoitetun lainvastaisen tuen perittäväksi takaisin.

124 Edellä esitetyn perusteella FT:llä on jo syntynyt ja edelleen olemassa oleva intressi saada riidanalaisen päätöksen 1 artikla kumottua.

125 Komission asioissa T-425/04 ja T-444/04 esittämät oikeudenkäyntiväitteet on näin ollen hylättävä siltä osin kuin ne liittyvät Ranskan tasavallan ja FT:n esittämien, riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskevien kumoamisvaatimusten tutkittavaksi ottamiseen.

c) Bouygues-yritysten oikeussuojan tarve riidanalaisen päätöksen 1 artiklan osalta

126 Aluksi on syytä muistaa, että riidanalainen päätös on niin muotonsa kuin aineellisen sisältönsäkin perusteella toimi, jolla on tarkoitus saada aikaan sitovia oikeusvaikutuksia. Koska riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todetaan, että kyseessä on FT:n hyväksi toteutettava tuki, ja julistetaan se yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, tämä artikla vastaa lisäksi Bouygues-yritysten vaatimusta ja intressejä sellaisina kuin ne on ilmaistu näiden 22.1.2003 tekemässä kantelussa.

127 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklaan sisältyvä toteamus tuen olemassaolosta ja sen soveltumattomuudesta yhteismarkkinoille ei kuitenkaan ensi näkemältä sulje pois sitä, että olemassa voi olla muita yhteismarkkinoille soveltumattomia tukitoimenpiteitä, jotka nekin ovat kyseisen päätöksen tekemiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn kohteena, vaikka niitä ei tässä artiklassa tarkoitetakaan, ja jotka lisäksi voivat vaikuttaa huomattavasti tiettyjen edunsaajan kilpailijoiden asemaan markkinoilla (ks. vastaavasti asia C-78/03 P, komissio v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, tuomio

13.12.2005, Kok., s. I-10737, 37 kohta). Tämä voisi päteä Bouygues-yritysten asemaan suhteessa FT:n asemaan Ranskan matkapuhelinmarkkinoilla.

128 Tässä yhteydessä osin komissio vetoaa jälleen virheellisesti oikeuskäytäntöön, jonka mukaan vain toimen päätösosalla voi olla oikeusvaikutuksia ja näin ollen vain sitä voidaan pitää asianomaiselle vastaisena (ks. edellä 122 kohdassa mainittu asia CMA CGM ym. v. komissio, tuomion 186 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Nyt käsiteltävässä tapauksessa riidanalaisen päätöksen 1 artiklasta sekä sen perustana olevista perusteluista, jotka sisältyvät kyseisen päätöksen 185–230 perustelukappaleeseen, käy selvästi ilmi, että komissio luokittelee EY 87 artiklassa tarkoitetuksi yhteismarkkinoille soveltumattomaksi valtiontueksi ainoastaan osakaslainan, sellaisena kuin sitä on tulkittu heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten valossa. Juuri tämän sekä kyseisen päätöksen päätösosassa että sen perusteluissa esitetyn toteamuksen Bouygues-yritykset riitauttavat kanteellaan sillä perusteella, että se vaikuttaa niiden oikeusasemaan ja on niille vastainen, koska siinä tarkoitetaan ainoastaan yhtä tukitoimenpidettä, vaikka Ranskan valtio toteutti niiden mukaan heinäkuusta 2002 alkaen annetuilla ilmoituksilla täydentäviä tukitoimenpiteitä, joista koitui erillistä etua FT:lle ja jotka vaikuttivat myös niiden markkina-asemaan. Tässä yhteydessä Bouygues-yritykset vetoavat perustellusti siihen, että komission yleinen menettelytapa, sellaisena kuin se käy ilmi erityisesti riidanalaisen päätöksen 187–191 ja 203–228 perustelukappaleesta, merkitsee väistämättä sitä, että se kieltäytyy luokittelemasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia sellaisinaan tukitoimenpiteiksi. Näin ollen komissio ei voi perustellusti väittää, että Bouygues-yritykset eivät tosiasiassa riitauta riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa ja että ne hyväksyvät sen perustana olevan päättelyn.

129 Komissio ei voi pätevästi väittää myöskään, että Bouygues-yritykset olisivat saavuttaneet tavoitteensa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan ansiosta ja että niillä ei olisi jo syntynyttä ja edelleen olemassa olevaa intressiä nyt käsiteltävän oikeusriidan ratkaisuun sillä perusteella, että niiden oikeusasema ei muutu, vaikka niiden kanne olisikin perusteltu. Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoaminen Bouygues-yritysten esittämien kanneperusteiden nojalla mitätöisi toteamuksen yhteismarkkinoille soveltumattoman tukitoimenpiteen olemassaolosta ainoastaan siltä osin kuin siinä todetaan heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten olevan olennainen osa kyseistä toimenpidettä sen sijaan, että siinä luokiteltaisiin nämä ilmoitukset erillisiksi

tukitoimenpiteiksi, jotka sellaisinaan täyttävät EY 87 artiklan 1 kohdan edellytykset. Kuten Bouygues-yritykset väittävät, tällainen 1 artiklan kumoaminen olisi siten vain osittainen eikä vaikuttaisi osakaslainan muodostaman lainvastaisen tuen olemassaoloa koskevaan toteamukseen. Tällainen osittainen kumoaminen voi kuitenkin vaikuttaa selvästi Bouygues-yritysten oikeusasemaan.

130 Oikeuskäytännössä on lisäksi vahvistettu, että jos kantaja väittää, ettei riidanalaisella toimella suojata riittävästi sen oikeudellista asemaa huolimatta siitä, että toimi on tämän kannalta mahdollisesti osittain edullinen, kantajalla on katsottava olevan oikeussuojan tarve, jotta hän voi tarkistuttaa kyseisen päätöksen lainmukaisuuden unionin tuomioistuimissa (ks. vastaavasti edellä 116 kohdassa mainittu asia TF1 v. komissio, tuomion 86 kohta).

131 Näin ollen on todettava, että Bouygues-yrityksillä on edellä 129 kohdassa tarkoitettu jo syntynyt ja edelleen olemassa oleva intressi saada riidanalaisen päätöksen 1 artikla kumottua osittain.

132 Bouygues-yritykset väittävät lisäksi perustellusti, että niiden riidanalaisen päätöksen 1 ja 2 artiklaa koskevat kumoamisvaatimukset eivät ole ristiriidassa keskenään, koska on mahdollista, että nämä artiklat ovat kahdella eri tavalla lainvastaisia: yhtäältä niissä ei määrätä 1 artiklassa todetun lainvastaisen tukitoimenpiteen eikä toisaalta muiden kuin kyseisessä artiklassa mainittujen mahdollisten tukitoimenpiteiden, kuten heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten, perimisestä takaisin.

133 Näin ollen komission asiassa T-450/04 esittämä oikeudenkäyntiväite on hylättävä.

d) AFORS:n esittämäksi väitetyn, riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskevan kumoamisvaatimuksen tutkittavaksi ottaminen

134 FT:n asiassa T-456/04 esittämästä oikeudenkäyntiväitteestä, joka koskee AFORS:n esittämäksi väitettyä vaatimusta riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamisesta, on riittävää todeta yhtäältä, ettei AFORS ole muodollisesti vaatinut kannekirjelmässään tämän artiklan kumoamista, ja toisaalta, että se totesi vastineessaan sen kanteen koskeneen ainoastaan kyseisen päätöksen 2 artiklaa. Näin ollen tästä oikeudenkäyntiväitteestä ei ole tarpeen lausua.

B *Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan lainmukaisuus*

1. Asianosaisten lausumat

a) Yhteenveto kumoamisperusteista

135 Ranskan tasavalta ja FT esittävät asioissa T-425/04 ja T-444/04 riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskevan kumoamisvaatimuksensa tueksi neljä kanneperustetta: olennaisten menettelymääräysten ja puolustautumisoikeuksien rikkomisen, EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen käsitteen ja etenkin asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen soveltamisessa tehdyt oikeudelliset virheet, heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten sisällön ja/tai väitettyjen vaikutusten arvioinnissa tehdyt ilmeiset arviointivirheet sekä EY 253 artiklassa tarkoitettujen perustelujen puutteellisuuden.

136 Bouygues-yritykset esittävät asiassa T-450/04 riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskevan kumoamisvaatimuksensa tueksi ensimmäisen kanneperusteen, jonka mukaan komissio on rikkonut EY 87 artiklan 1 kohtaa kieltäytyessään luokittelemasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia yhdessä tai erikseen tarkasteltuina valtiontueksi, ja toisen kanneperusteen, joka koskee EY 253 artiklan vastaista perusteiden ristiriitaisuutta ja puutteellisuutta.

137 Unionin yleinen tuomioistuin katsoo aiheelliseksi tutkia ensiksi asioissa T-425/04 ja T-444/04 esitetyn toisen ja kolmannen kanneperusteen sekä asiassa T-450/04 riidanalaisen päätöksen 1 artiklasta esitetyn ensimmäisen ja toisen kanneperusteen, koska nämä perusteet koskevat lähinnä sitä, onko komissio soveltanut lainmukaisesti EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tuen käsitettä.

b) Ranskan tasavallan ja FT:n väitteet

Alustava huomautus

138 Alustavasti on huomautettava, että tietyt jäljempänä esitettävät väitteet ovat myös Ranskan tasavallan ja FT:n asiassa T-450/04 esittämiin väliintulokirjelmiin sisältyviä väitteitä.

Ranskan tasavallan ja FT:n esittämä toinen kanneperuste

139 Asioissa T-425/04 ja T-444/04 esitetty toinen kanneperuste voidaan jakaa kahteen osaan. Ranskan tasavalta ja FT väittävät sen ensimmäisessä osassa, että komissio on

soveltanut virheellisesti asiantuntevaa yksityistä markkinataloussijoittajaa koskevaa perustetta. Toisessa osassa ne väittävät komission päätelleen virheellisesti, että kyseessä on valtiontuki, sellaisen kahden erillisen tapahtuman perusteella, jotka ovat sattuneet eri aikaan ja joista se itsekin toteaa, ettei kumpikaan niistä erikseen tarkasteltuna riitä tämän päätelmän perusteeksi. Ranskan tasavalta täsmentää, että vaikka komissio vakuuttaa ottaneensa huomioon kaikki heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset (riidanalaisen päätöksen 203, 218 ja 229 perustelukappale), se on tutkinut ainoastaan 12.7.2002 annetun ilmoituksen vaikutukset markkinoihin, minkä osoittavat erityisesti viittaukset 28.4.2004 julkaistuun raporttiin ja rahoitusanalyytikkojen kommentteihin (riidanalaisen päätöksen 221 perustelukappale).

Ranskan tasavallan ja FT:n esittämä kolmas kanneperuste

140 Ranskan tasavalta ja FT väittävät asioissa T-425/04 ja T-444/04 esittämässään kolmannessa kanneperusteessa lähinnä, että komissio on tehnyt ilmeisiä arviointivirheitä katsoessaan, että heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia voitiin pitää markkinoilla Ranskan valtion antamana sitoumuksena ja että ne vaikuttivat markkinoiden tilanteeseen joulukuussa 2002. FT väittää lisäksi, että ilmeisen arviointivirheen sisälsi myös komission päättely, jonka mukaan osakaslainaa koskeva suunnitelma toi etua FT:lle, koska suunnitelma ei noudattanut asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevaa perustetta.

141 Ranskan tasavalta ja FT väittävät, että 12.7.2002 annetun ilmoituksen hetkellä ei vielä ollut tehty päätöstä Ranskan tasavallan suunnittelemien, FT:tä koskevien toimenpiteiden luonteesta ja että tuolloin ei etenkään ollut tehty mitään sijoituspäätöstä, jota olisi voitu pitää Ranskan valtion vahvana sitoumuksena. Tätä erittäin yleistä, ehdollista ja oikeudellisesti sitomatonta ilmoitusta, joka ilmentää etenkin halua toimia asiantuntevan sijoittajan tavoin ja osoittaa vääräksi huhu siitä, että FT:n pääoman korotuksesta olisi tarkoitus päättää vasta myöhemmin, ei kantajien mukaan voida pitää Ranskan valtion selkeänä, täsmällisenä ja peruuttamattomana sitoumuksena, jollaista

valtiovarainministerillä ei edes ollut valtuuksia antaa. Ranskan tasavalta ja FT katsovat tämän perusteella, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että 12.7.2002 annettua ilmoitusta voitiin pitää markkinoilla Ranskan valtion uskottavana sitoumuksena.

142 Lisäksi Ranskan tasavalta ja FT kiistävät sen, että heinäkuusta 2002 alkaen annetuilla ilmoituksilla olisi ollut vaikutusta markkinoilla toimijoiden käsitykseen joulukuussa 2002 ja että ne olisivat aiheuttaneet FT:n osakkeiden ja joukkovelkakirjojen arvon epänormaalin ja kiistämättömän kasvun (riidanalaisen päätöksen 217–222 ja erityisesti 221 perustelukappale). Ne kiistävät myös sen, että tämä vaikutus olisi ilmennyt ennen kaikkea siinä, että FT:n luokitus pysyi joulukuuhun 2002 saakka investointitasolla sen sijaan, että se olisi alennettu spekulatiiviselle tasolle. Tämän vuoksi FT:n mukaan on mahdotonta päätellä, että se olisi saanut etua 12.7.2002 annetusta ilmoituksesta (riidanalaisen päätöksen 188 perustelukappale). Ranskan tasavallan ja FT:n mukaan 28.4.2004 julkaistun raportin päätelmät perustuivat lisäksi epäasianmukaiseen analysointimenetelmään ja olivat ilmeisen puutteelliset, jotta niiden perusteella olisi voitu päätellä, että FT:n osakekurssi oli kehittynyt heinäkuussa 2002 huomattavan epänormaalilla tavalla tai että 12.7.2002 annetun ilmoituksen ja tuon kehityksen välillä oli ollut syy-yhteys. Komissio on siis tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että 12.7.2002 annettu ilmoitus vaikutti rahoitusmarkkinoiden tilanteeseen ja toi tuohon aikaan etua FT:lle.

143 Ranskan tasavalta ja FT kiistävät tässä yhteydessä osin toteamuksen, jonka mukaan 28.4.2004 julkaistu raportti osoittaa, että ”[heinäkuusta 2002 alkaen annetuilla] ilmoituksilla [oli] todellista vaikutusta markkinoihin joulukuussa [2002]” (riidanalaisen päätöksen 186 ja 219 perustelukappale), sillä raportissa viitattiin ainoastaan vaikutuksiin, joita 12.7.2002 annetulla ilmoituksella väitettiin olleen markkinoihin heinäkuussa 2002. Niiden mukaan raportissa analysoitiin nimittäin ainoastaan erikseen kunkin heinäkuusta 2002 alkaen annetun ilmoituksen vaikutuksia markkinoihin heinäkuussa, syyskuussa, lokakuussa ja joulukuussa 2002 eikä kaikkien ilmoitusten

yhteisvaikutusta markkinoihin joulukuussa 2002. Ranskan tasavallan mukaan on niin, että koska komissiolla ei ollut perusteita todeta, että 12.7.2002 annettu ilmoitus vaikutti tuolloin markkinoihin ja toi etua FT:lle, sillä ei ollut senkään vertaa perusteita todeta samoin markkinoiden tilanteesta joulukuussa 2002. Lisäksi 28.4.2004 julkaistussa raportissa ei olisi voitu analysoida 12.7.2002 annetun ilmoituksen mahdollisia vaikutuksia markkinoiden tilanteeseen joulukuussa 2002 siksi, että yhtäältä tämän ilmoituksen vaikutuksia ja toisaalta muiden heinäkuun ja joulukuun 2002 väliin ajoittuneiden tapahtumien vaikutuksia oli mahdotonta erottaa toisistaan. Markkinoihin vaikuttivat joulukuussa 2002 nimittäin FT:n hyvä tulos ja myönteiset toimintanäkymät vuoden 2002 jälkimmäisellä puoliskolla, Mobilcomin tilanteen ratkeaminen, uuden pääjohtajan nimitys ja tasapainotussuunnitelman julkistaminen (riidanalaisen päätöksen 186 ja 260 perustelukappale).

144 FT:n mukaan komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että oli arvioitava, oliko osakaslainaa koskevan suunnitelman tuoma etu linjassa asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen kanssa, vaikka se oli sitä mieltä, ettei suunnitelma tuonut sellaisenaan etua FT:lle (riidanalaisen päätöksen 190 ja 263 perustelukappale). Osakaslainaa koskevaa suunnitelmaa ei nimittäin toteutettu, joten yksikään Ranskan valtion sitoumus luottolimiitin käyttöön asettamisesta ei tullut voimaan. Suunnitelmaan sisältyneiden ehtojen vuoksi FT katsoi paremmaksi olla allekirjoittamatta suunnitelmaa ja turvautua joulukuussa 2002 ja tammikuussa 2003 joukkovelkakirjamarkkinoilla tarjolla olevaan jälleenrahoitukseen.

145 FT:n mukaan markkinoilla ei olisi voitu katsoa, että osakaslainaa koskeva suunnitelma konkretisoisi Ranskan valtion sitoumuksen, joka olisi suurempi kuin summa, jolla se osallistuisi pääosakkaana pääoman korottamiseen ilmoitettua suuremmalla summalla, sillä suunnitelma oli tarkkaan rajattu yhdeksän miljardin euron suuruiseksi – mikä vastasi Ranskan valtion osuutta Ambition 2005 -suunnitelmassa tarkoitetusta pääoman korotuksesta – ja kestoltaan 18 kuukauden pituiseksi. Ranskan valtio oli lisäksi päättänyt ehdottaa osakaslainan tarjoamista FT:n käyttöön vasta sen jälkeen, kun sille ilmoitettiin Ambition 2005 -suunnitelmasta. FT:n mukaan markkinoiden

myönteisen reaktion taustalla oli siis lähinnä FT:n uuden pääjohtajan nimitys ja yrityksen operatiivisen tuloksen parantamissuunnitelma, eikä sen voitu katsoa johtuvan Ranskan valtion antamaksi väitetystä tuesta, joka olisi suurempi kuin tuki, joka sen osakkeenomistajana normaalissa asemassa pitäisi sille antaa.

146 FT väittää komission tehneen ilmeisen arviointivirheen myös katsoessaan, että asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen edellytykset eivät täyty nyt käsiteltävässä asiassa (riidanalaisen päätöksen 230 perustelukappale). Komission olisi pitänyt tulla vastakkaiseen päätelmään, jos se olisi tarkastellut objektiivisesti Ranskan valtion toimintaa koko merkitykselliseltä ajanjaksolta.

Ranskan tasavallan ja FT:n täydentävät väitteet asian T-450/04 väliintulijoina sekä vastauksissa unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin

147 Unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin antamissaan vastauksissa Ranskan tasavalta ja FT lähinnä toistivat, että Ranskan valtio ei ollut sitoutunut vakaasti ja peruuttamattomasti toimimaan FT:n tai kolmansina osapuolina olevien sijoittajien hyväksi myöskään Ranskan oikeuden näkökulmasta. Heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olivat niiden mielestä epätäsmällisiä ja ehdollisia, eikä niitä voitu pitää sen paremmin sitovina oikeudellisina toimina tai tosiseikkoina kuin Ranskan hallinto-oikeudessa tarkoitettuna valtion suorana tai epäsuorana takauksenakaan. Koska nämä ilmoitukset eivät olleet luonteeltaan vakaita, selkeitä tai täsmällisiä, ne eivät myöskään olleet luonteeltaan sellaisia lupauksia, että ne johtaisivat valtion vastuun syntymiseen.

148 Ranskan tasavalta ja FT lisäävät, että heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia on tulkittava Ranskan yksityis-, kauppa- tai rikosoikeuden sijaan ainoastaan Ranskan hallinto-oikeuden näkökulmasta. Näitä ilmoituksia ei niiden epätäsmällisen ja

ehdollisen luonteen vuoksi voida missään tapauksessa pitää sopimusluonteisena tai yksipuolisena sitoumuksena eikä edes aiesopimuksen (lettre d'intention), luontaisen velvollisuuden suorittamista koskevan lupauksen tai täytäntöön pantavissa olevan lupauksen muodossa annettuna sitoumuksena. Kantajien mukaan kyse ei myöskään ole sopimuksen kaltaisesta sitoumuksesta tai oikeudellisista tosiseikoista, jotka voisivat johtaa sopimukseen perustumattomaan valtion vastuuseen.

149 Ranskan tasavallan ja FT:n mukaan heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset eivät näin ollen sisällä EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtion varojen sitomista (riidanalaisen päätöksen 188 perustelukappale). Oikeuskäytännöstä ilmenee päinvastoin, että jäsenvaltioiden yksipuolisten ja itsenäisten päätösten, joilla ne aikovat antaa yritysten käyttöön varoja tai tarjoavat niille etuja, joilla on tarkoitus edistää haluttujen taloudellisten ja sosiaalisten tavoitteiden toteuttamista, on oltava luonteeltaan oikeudellisesti itsenäisiä ja sitovia toimia. Valtion lupausta voidaan joka tapauksessa pitää tukena ainoastaan, jos se on ehdoton ja oikeudellisesti sitova.

c) Bouygues-yritysten väitteet

Bouygues-yritysten esittämä ensimmäinen kanneperuste

150 Bouygues-yritykset riitauttavat riidanalaisen päätöksen 1 artiklaan sisältyvän toteamuksen, jonka mukaan osakaslaina, kun sitä tarkastellaan heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten pohjalta, on yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea siltä osin kuin kyseisessä toteamuksessa tarkoitetaan, että näitä ilmoituksia ei sen sijaan sellaisinaan voitu luokitella valtiontueksi. Bouygues-yritysten mukaan nämä

ilmoitukset muodostavat nimittäin erikseen tai yhdessä tarkasteltuna yhden tai useamman EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen, sillä artiklan neljä kumulatiivista edellytystä täyttyvät. Tämä tosiseikkojen virheellinen luonnehdinta on siis vastoin EY 87 artiklan 1 kohtaa.

151 Bouygues-yritykset toteavat, että FT sai ensinnäkin yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen mukaista täydentävää, valikoivaa ja perusteetonta etua jokaisesta heinäkuusta 2002 alkaen annetusta ilmoituksesta. Etu muodostui markkinoiden luottamuksen palautumisesta ja etenkin FT:n luokituksen parantumisesta ja sen osakekurssin noususta, minkä ansiosta FT pääsi takaisin rahoitusmarkkinoille erittäin suotuisin edellytyksin. Tämä ei olisi ollut mahdollista muuten, kun otetaan huomioon FT:n tuolloinen katastrofaalinen taloudellinen tilanne. Näin ollen heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset estivät Bouygues-yritysten mukaan FT:n luokituksen laskemisen spekulatiiviselle tasolle (riidanalaisen päätöksen 37 ja 212 perustelukappale) ja saivat aikaan FT:n osakekurssin epänormaalin ja kiistattoman kasvun (riidanalaisen päätöksen 35 ja 221 perustelukappale). Moody's muutti 12. ja 13.9.2002 annettujen ilmoitusten seurauksena FT:n velan luokituksen näkymät heikentyvistä vakaiksi sen perusteella, että Ranskan viranomaisten tuki vahvistui (riidanalaisen päätöksen 52 perustelukappale). Tämän jälkeen FT:n velkaan liittyvien hyvin lyhyen aikavälin riskien esiintymistiheys (spread inversions) pieneni (ks. edellä 34 kohta), mikä osoitti, että markkinoilla katsottiin lyhytaikaiseen velkaan liittyvien riskien muuttuneen pitkäaikaiseen velkaan liittyviä riskejä pienemmiksi. Sama vaikutus oli lisäksi havaittavissa 2.10.2002 annetun ilmoituksen jälkeen (riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappale), kun FT:n osakekurssi nousi 10,4 prosenttia seuraavan viikon aikana (riidanalaisen päätöksen 180 perustelukappale) ja oli joulukuun 2002 lopulla kaksinkertainen lokakuun 2002 alkuun verrattuna (riidanalaisen päätöksen 35 perustelukappale). Bouygues-yritysten mukaan FT sai nämä edut ennen kuin Ranskan viranomaiset ilmoittivat 4.12.2002 suunnitelmasta myöntää osakaslainaa yhdeksän miljardin euron luottolimiitin muodossa, ja niiden ansiosta FT vältti jälleenrahoitukseen liittyvät lisäkustannukset (riidanalaisen päätöksen 222 perustelukappale).

152 Bouygues-yritykset toteavat väittäneensä hallinnollisesta menettelystä alkaen, että Ranskan valtio oli myöntänyt FT:lle useita tukia, joihin luetaan myös heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset ja yhdeksän miljardin euron luottolimiitin muodossa myönnetty osakaslaina. Vaikka Bouygues-yritykset ovat komission kanssa samaa mieltä siitä, että Ranskan viranomaisten strategia oli osa jatkuvaa pelastamisprosessia, joka päättyi osakaslainan muodossa myönnettyyn tukeen, ne kiistävät komission päätelmän siitä, että kyseessä oli ainoastaan yksi tuki, joka konkretisoitui tässä osakaslainassa. Bouygues-yritysten mukaan oikeuskäytäntö vahvistaa sen, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olivat täydentäviä valtiontukia (asia T-11/95, BP Chemicals v. komissio, tuomio 15.9.1998, Kok., s. II-3235). Näistä aiemmista tuista, jotka ovat erottamaton osa jatkuvaa tukiprosessia, voidaan määrätä seuraamus joko sellaisinaan tai ne voidaan ottaa huomioon yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen soveltamisen yhteydessä määriteltäessä sitä, onko sellainen myöhempi tuki valtiontukea, joka ainoastaan muistuttaa aiempien toimenpiteiden valossa toimea, jonka asiantunteva yksityinen sijoittaja voisi tehdä. Edellä mainitussa asiassa BP Chemicals vastaan komissio annetun tuomion taustalla olleessa tilanteessa kyse oli useista tukitoimenpiteistä, joista kolmas voitiin todeta valtiontueksi sen perusteella, että kahden ensimmäisen perusteella havaittiin, ettei asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevaa perustetta ollut noudatettu (tuomion 170 kohta). Juuri näin Bouygues-yritykset väittävät nyt käsiteltävässä asiassa katsoessaan, että kyse on useista tuista, jotka Ranskan valtion noudattaman logiikan mukaan liittyvät toisiinsa. Osakaslaina oli siis heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista muodostuvien tukien looginen jatkumo. Komissio ei kuitenkaan Bouygues-yritysten mukaan todennut aiempien tukien olemassaoloa vaan esitti rajoittavan ja virheellisen näkemyksen siitä, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset konkretisoituivat osakaslainassa.

153 Bouygues-yritykset lisäävät, että komission menettelytapa perustuu mielivaltaiseen valintaan olla hyväksymättä totuutta siitä edusta, jota koitui heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia seuranneesta FT:n luokituksen parantumisesta (ks. riidanalaisen päätöksen 222 perustelukappale sekä [EY] 87 ja [EY] 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina annetun komission tiedonannon (2000/C 71/07) 3.2 kohta (EYVL 2000, C 71, s. 14; jäljempänä takauksina myönnettyä valtiontukea koskeva tiedonanto) ja jonka merkitys oli huomattavasti osakaslainaan liittyvää etua suurempi. Toisin kuin komissio väittää, näiden ilmoitusten luonnehtiminen tuiksi on sitä

vastoin varsin keskeistä nyt käsiteltävässä asiassa. Bouygues-yritysten mukaan tässä yhteydessä ei voida hyväksyä väitettä, jonka mukaan osakaslaina oli ainoa ilmoitettu toimenpide, sillä ilmoituksen kattavuus ei voi vaikuttaa tuen käsitteen arviointiin.

154 Bouygues-yritykset kiistävät FT:n väitteen siitä, että heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia ei voida luonnehtia valtiontueksi siitä syystä, että ne eivät sisällä valtion varojen sitomista. Väite on niiden mielestä paitsi virheellinen myös ristiriidassa riidanalaisen päätöksen 208 ja 218 perustelukappaleen kanssa. Vaikka ilmoitusten oletettaisiin olleen luonteeltaan puhtaasti poliittisia, sitomattomia, epätäsmällisiä ja ehdollisia, mikä on selvästi ristiriidassa riidanalaisen päätöksen 209 ja 210 perustelukappaleen kanssa, ne voivat Bouygues-yritysten mukaan kuitenkin sisältää EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtion varojen sitomisen.

155 Bouygues-yritykset täsmentävät, että asiantunteva yksityinen sijoittaja ei olisi antanut tällaisia ilmoituksia. Ennen niiden antamista FT oli nimittäin vakavista rakenteellisista ongelmista kärsivä yritys, jonka tilinpäätös oli hyvin epätasapainoinen (riidanalaisen päätöksen 17 perustelukappale). Tästä syystä se oli menettänyt markkinoiden luottamuksen (ks. riidanalaisen päätöksen 20 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet). Tällaisessa tilanteessa asiantunteva yksityinen sijoittaja ei olisi antanut FT:lle näin selkeää tukea (riidanalaisen päätöksen 229 perustelukappale). Ranskan valtio antoi Bouygues-yritysten mukaan FT:lle tukensa myös heinäkuussa, syyskuussa ja lokakuussa 2002 toteuttamatta toimenpiteitä, joilla olisi varmistuttu FT:n tervehdyttämisen mahdollisuudesta ja tehty siitä jälleen elinkelpoinen yritys; nämä toimenpiteet toteutettiin vasta myöhemmin (ks. riidanalaisen 39, 53, 54, 228 ja 229 perustelukappale).

156 Bouygues-yritykset katsovat näin ollen, että EY 87 artiklan 1 kohdan ensimmäinen edellytys eli edun myöntäminen täyttyy heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten osalta (riidanalaisen päätöksen 188 ja 229 perustelukappale).

157 Toiseksi Bouygues-yritykset väittävät, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset saattoivat Ranskan valtion oikeudelliseen ja tosiasialliseen rahoitusvastuuseen.

158 Bouygues-yritykset muistuttavat tässä yhteydessä, että EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen käsitteen piiriin kuuluvat kaikki toimenpiteet, jotka eivät ole avustuksia sanan suppeassa merkityksessä mutta jotka eri tavoin alentavat yrityksen vastattaviksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia ja ovat sekä luonteeltaan että vaikutuksiltaan avustusten kaltaisia. Mitään periaatteellista eroa ei myöskään voida tehdä mahdollisesti sen muodon perusteella, joka tuella voi olla, koska tuen käsite perustuu taloudellisen edun käsitteeseen eikä muodollisella kriteerillä ole merkitystä. Valtiontukia koskevissa perussopimuksen määräyksissä ei nimittäin Bouygues-yritysten mukaan tehdä eroa valtiontukien välille valtion toimenpiteiden syiden tai tavoitteiden perusteella, vaan ne määritellään niiden vaikutusten perusteella. Näin ollen tuen käsite on objektiivinen, ja sen kannalta merkitystä on ainoastaan sillä, annetaanko valtion toimenpiteellä jokin etu yhdelle tai useammalle yritykselle vai ei.

159 Bouygues-yritykset katsovat, että kun otetaan huomioon tehokasta vaikutusta koskeva unionin oikeuden yleinen periaate, suullisia ilmoituksia tai lupauksia voidaan pitää tukena, jos ne ovat vaikutuksiltaan sellaisia. Oikeuskäytännössä on nimittäin vahvistettu, että lehdistön kautta annetut ilmoitukset voivat olla päätöksiä ja että valtion lupaukset voidaan ottaa huomioon tuen olemassaolon arvioinnin yhteydessä, kun selvitetään, onko yritys niiden perusteella toiminut siten, että se edistää jonkin EY 87 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun tavoitteen saavuttamista (asia T-126/99, Graphischer Maschinenbau v. komissio, tuomio 14.5.2002, Kok., s. II-2427). Lisäksi Ranskan valtion Crédit foncier de France -luottolaitokselle myöntämän tuen ehdollisesta hyväksymisestä 23.6.1999 tekemässään päätöksessä 2001/89/EY (EYVL 2001, L 34, s. 36; jäljempänä Crédit foncier -päätös) komissio katsoi ministerin ilmoitukset valtiontueksi ja korosti, että ilmoituksia oli vaikutustensa perusteella pidettävä takauksina. Bouygues-yritysten mukaan asiassa T-358/94, Air France vastaan komissio, 12.12.1996 annettu tuomio (Kok., s. II-2109) ei ole ristiriidassa edellä mainittujen päätöksen ja oikeuskäytännön kanssa, sillä siinä oli kyse ilmoituksesta, joka liittyi

valtion mahdolliseen toimintaan kolmannen osapuolen sellaisen tulevan päätöksen johdosta, jonka tarkka sisältö ei vielä ollut tiedossa. Sen sijaan valtion vakaa päätös sen omasta toiminnasta, joka ei ole riippuvainen kolmannen osapuolen käyttäytymisestä, voi Bouygues-yritysten mielestä olla valtiontukea, vaikka se olisi tehty ilmoituksen muodossa.

160 Bouygues-yritykset jatkavat, että komissio vahvisti lisäksi takauksina myönnettyä valtiontukea koskevan tiedonantonsa (ks. edellä 153 kohta) 1.1 kohdassa, että kyseinen tiedonanto kattaa kaikki takausmuodot oikeusperustasta ja rahoitustoimen luonteesta riippumatta. Bouygues-yritysten mukaan takauksen käsitettä on tulkittava sen laajassa merkityksessä niin, että se sisältää kaikki mekanismit, jotka suojaavat henkilöä rahalliselta menetykseltä. Tämän määritelmän perusteella ilmoitukset, joilla yrityksen osakkeenomistaja sitoutuu toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet ja erityisesti lisäämään yrityksen omia varoja, jotta yritys välttyisi rahoitusongelmilta, ovat eräänlaisia yrityksen nykyisille ja potentiaalisille velkojille annettuja takauksia.

161 Bouygues-yritykset katsovat, että myös valtion varojen sitomista koskevaa edellytystä on tulkittava sen laajassa merkityksessä ja että sen tunnusmerkkinä voisi olla saamatta jäänyt tulo tai tällaisten varojen mahdollinen sitominen. Vaikka valtion varoja ei annettaisikaan välittömästi käyttöön, tuki voidaan katsoa myönnetyksi valtion varoista jo pelkästään sen perusteella, että valtio on ottanut tällaisen sitoumuksen muodossa riskin siitä, että se joutuu maksumieheksi. Näin ollen takauksen muodossa olevaksi tueksi on Bouygues-yritysten mielestä katsottava kaikki valtion toimenpiteet, joiden seurauksena valtioon kohdistuu oikeudellinen tai tosiasiallinen riski siitä, että se joutuu maksumieheksi. Tästä on Bouygues-yritysten mukaan kyse nyt käsiteltävässä tapauksessa.

162 Tässä yhteydessä EY 87 artiklan 1 kohdan soveltamisen kannalta merkitystä ei Bouygues-yritysten mukaan ole sillä, onko valtion varojen sitomisesta tehty päätös oikeudellisesti sitova. Kaikkiin kilpailuoikeuden ja liikkumisvapauden aloihin liittyvässä oikeuskäytännössä on nimittäin unionin oikeuden tehokkaan vaikutuksen varmistamiseksi huomioitu toimet, jotka eivät ole sitovia. Myös komission noudattama käytäntö vahvistaa tämän. Takauksina myönnettyä valtiontukea koskevan tiedonannon

(ks. edellä 153 kohta) 2.1.3 kohdan mukaan onkin niin, että se, ettei julkisyhteisöjen yrityksiin sovelleta konkurssi- tai maksukyvyttömyysmenettelyä, on itsessään takauksena myönnettyä valtiontukea, ja näin on, vaikka valtiolla ei olisi velvollisuutta myöntää taloudellista tukea näille yrityksille. Kuten vahvistettiin komission 4.4.2003 päivätyssä kirjeessä, jossa Ranskan tasavaltaa kehotettiin esittämään huomautuksensa Électricité de Francen asemaan teollista ja kaupallista toimintaa harjoittavana julkisoikeudellisena yhtiönä (Établissement public industriel et commercial, EPIC) liittyvän rajoittamattoman valtiontakauksen muodossa toteutettavasta tukitoimenpiteestä (tuki E 3/02 – Électricité de Francen hyväksi toteutettavat tukitoimenpiteet; EUVL 2003, C 164, s. 7), tämän väitteen taustalla olevan päättelyn mukaan valtiolla on Bouygues-yritysten mukaan tosiasiassa velvollisuus myöntää tällaista tukea, sillä muuten yksikään toimija ei tekisi näiden yritysten kanssa sopimusta. Komission olisi siis pitänyt nyt käsiteltävässä tapauksessa pelkästään näitä periaatteita soveltamalla todeta valtion varojen sitominen.

163 Bouygues-yritykset katsovat, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset ovat vakaita, selkeitä ja täsmällisiä takaussitoumuksia, joilla sidottiin valtion varoja yhtä lailla oikeudellisesti kuin tosiasiallisestikin. Ranskan valtio antoi kullakin ilmoituksellaan rahoitusyhteisölle selvän ja täsmällisen sitoumuksen siitä, että se myöntäisi FT:lle taloudellista tukea erääntyneiden velkojensa maksamiseen, jos se joutuisi vaikeuksiin. Kuten riidanalaisen päätöksen 209 perustelukappaleesta ilmenee, toistuvat ilmoitukset olivat Bouygues-yritysten mukaan riittävän tarkkoja, selkeitä ja vakaita osoittamaan Ranskan valtion uskottavan ja ehdottoman sitoutumisen. Markkinoiden reaktiot ja erityisesti FT:n osakkeiden ja joukkovelkakirjojen arvon nousu 12.7.2002 annetun ilmoituksen jälkeen osoittavat Bouygues-yritysten mielestä, että markkinoilla uskottiin Ranskan valtion FT:lle antamaan takaukseen ja tukeen (riidanalaisen päätöksen 221 perustelukappale). Tämän tuen ehdotonta luonnetta ei kyseenalaisteta ilmaisulla ”tarvittaessa”, sillä kyseinen varaus oli täysin muodollinen, kun otetaan huomioon, että FT:n tilanne oli tuolloin erittäin heikko ja sen taloudellisiin vaikeuksiin joutuminen oli varmaa (riidanalaisen päätöksen 210 perustelukappale). Nämä ilmoitukset ovat erikseen tai yhdessä tarkasteltuna selvä osoitus Ranskan valtion sitoutumisesta tuen ja takauksen tarjoamiseen FT:lle (riidanalaisen päätöksen 208 ja 212 perustelukappale).

164 Bouygues-yritysten mukaan kukin heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista on niin Ranskan kuin anglosaksisenkin oikeuden mukaan vaikutukseltaan sitova. Ne täsmentävät, että Ranskan oikeuden mukaan hallintoviranomaisen antaman sitoumuksen olemassaoloa ei arvioida sen muodon vaan ominaispiirteiden perusteella. Ranskan hallintotuomioistuin katsoo siis, että hallinnollisia päätöksiä voivat olla paitsi kirjalliset myös suulliset päätökset. Lupaukset ovat Bouygues-yritysten mukaan sitovia, vaikka niihin ei liittyisikään mitään erityistä oikeudellista toimea, koska niissä ilmaistaan hallintoviranomaisen tahto. Valtion sitoumuksen toteamiseksi riittää, että viranomainen on toiminut ”tavalla, jonka perusteella muut vakuuttuvat” siitä, että se tulee toimimaan tietyllä tavalla. Valtion vakaat, selkeät ja täsmälliset ilmoitukset johtavat siis aina valtion vastuun syntymiseen, joko siksi, että antamalla lupauksen se on ottanut vastattavakseen oikeudellisia velvoitteita, joista se ei voi vapautua ilman rikkomusta, sillä pelkästään lupauksen täyttämättä jättäminen riittää valtion vastuun syntymiseen, tai päinvastoin siksi, että antamalla lupauksen valtio on tehnyt lainvastaisen sitoumuksen.

165 Bouygues-yritysten mukaan kukin heinäkuusta 2002 alkaen annettu ilmoitus on tärkeimpien ominaispiirteidensä perusteella Ranskan valtion sitoumus. Myös markkinoilla näitä ilmoituksia pidettiin täsmällisinä ja ehdottomina ilmoituksina, jotka ilmensivät Ranskan valtion uskottavaa ja todellista sitoumusta, joka oli lähtökohtana FT:n rahoituskriisin ratkaisemiseen. Ranskan oikeudessa sovellettavien periaatteiden mukaan on niin, että jos Ranskan valtio ei olisi noudattanut sitoumuksiaan, mikä tahansa kolmas osapuoli, jolla on oikeussuojan tarve, olipa kyse sitten FT:n osakkeenomistajista, työntekijöistä tai velkojista, olisi voinut nostaa sitä vastaan vahingonkorvauskanteen. Pelkästään tämän perusteen nojalla voidaan Bouygues-yritysten mielestä katsoa, että heinäkuusta 2002 alkaen annetuilla ilmoituksilla jo sellaisenaan sidottiin valtion varoja.

166 Vaikka heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin sisältyvä sitoumus ei olisi Ranskan oikeuden mukaan sitova, Bouygues-yritysten mielestä niissä sidottiin

kuitenkin valtion varoja, mikä on käsite, jota on tulkittava laajasti. Ranskan valtio oli nimittäin tosiasiassa velvollinen pitämään lupauksensa, kun otetaan huomioon ne todelliset odotukset, joita sen ilmoituksista oli syntynyt markkinoilla (ks. erityisesti riidanalaisen päätöksen 217 ja 221 perustelukappale). Lupauksen pitämättä jättäminen olisi johtanut siihen, että Ranskan valtiolle olisi omistajana ja yrityksen johtajana, rahoitusmarkkinoiden merkittävänä talouden toimijana ja lainanottajana aiheutunut huomattavasti suuremmat kustannukset uskottavuutensa ja maineensa menettämisestä näillä markkinoilla (riidanalaisen päätöksen 217 ja 221 perustelukappale). Jopa ilman oikeudellisesti sitovaa sitoumusta tämä Ranskan valtioon kohdistuva taloudellinen riski vastasi valtion varojen sitomista. Bouygues-yritykset täsmentävät, että tiettyä yritystä suosivat hallituksen jäsenen julkiset ilmoitukset eivät sinänsä ole valtiontukea, mutta niitä on arvioitava sanamuotonsa ja asiayhteytensä sekä kunkin yksittäistapauksen olosuhteiden perusteella. Kun otetaan huomioon kyseisten ilmoitusten täsmällisyys sekä FT:n suuruus, sen asema perinteisenä operaattorina ja sen poikkeuksellisen heikko taloudellinen tilanne, näillä ilmoituksilla on kuitenkin nyt käsiteltävässä tapauksessa erityinen merkitys, joka vastaa Ranskan valtion myöntämää takausta.

167 Bouygues-yritysten mukaan valtiovarainministerin 22.7.2003 päivätystä yleiskirjeestä, jonka otsikko on ”[Ranskan] valtion myöntämien epäsuorien tai suorien takausten kartoittaminen” (jäljempänä 22.7.2003 päivätty yleiskirje), ja etenkin yleiskirjeeseen liitetystä selittävästä huomautuksesta käy ilmi, että suora takaus edellyttää, että oikeudellisessa perustassa käytetään ilmaisua ”valtio takaa”, kun taas epäsuora takaus edellyttää ainoastaan sen selvittämistä, onko hallinnollinen toimi sellainen, että se ”tuottaa ja sisältää valtioon kohdistuvia rahoitusseuraamuksia”. Selittävässä huomautuksessa todetaan lisäksi, että valtion takaus voi perustua erityisesti ”ministeriön yleiskirjeeseen tai muuhun perustaan” ja että takaukset, jotka on voitu myöntää ilman pätevää oikeudellista perustaa, voivat kuitenkin ”luoda oikeuksia edunsaajille”. Koska komissio kuitenkin myönsi, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset sisälsivät taloudellisen riskin ja että ne olivat riittävän selkeitä, täsmällisiä ja vakaita osoittaakseen Ranskan valtion uskottavan sitoumuksen olemassaolon, sen olisi

Bouygues-yritysten mielestä pitänyt todeta, että kyseessä on valtiontuen muodostama epäsuora takaus.

168 Kolmanneksi Bouygues-yritykset väittävät, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset ovat vääristäneet kilpailua ja vaikuttaneet jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

169 Bouygues-yritykset päättelevät edellä esitetyn perusteella, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset toivat FT:lle yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen valossa valikoivaa etua, jossa oli kyse Ranskan valtion varojen sitomisesta ja joka vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Näin ollen nämä ilmoitukset täyttävät erikseen tai yhdessä tarkasteltuna EY 87 artiklan 1 kohdassa asetetut neljä edellytystä ja muodostavat yhden tai useamman valtiontuen, joka on erillinen osakaslainan sisältämästä tuesta. Bouygues-yritykset katsovat siis, että komissio ei ole noudattanut EY 87 artiklan 1 kohtaa kieltäytyessään luonnehtimasta näitä ilmoituksia erillisiksi tuiksi.

Bouygues-yritysten esittämä toinen kanneperuste

170 Bouygues-yritysten mukaan myös riidanalaisen päätöksen 1 artikla on kumottava siksi, että siinä rikotaan kahdesti olennaisia menettelysääntöjä, eli sen perustelut ovat sekä ristiriitaiset että puutteelliset.

171 Perustelujen ristiriitaisuudesta Bouygues-yritykset toteavat, että ensimmäisissä perusteluissa vahvistetaan, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset täyttävät kaikki ne edellytykset, joiden perusteella voidaan katsoa, että kyse on valtiontuesta, kun taas muissa perusteluissa tämä kiistetään.

172 Riidanalaisen päätöksen 36, 51 ja 53 perustelukappaleeseen sisältyvien toteamusten perusteella komissio on siis Bouygues-yritysten mukaan ensiksi katsonut, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olivat riittävän selkeitä, täsmällisiä ja vakaita, jotta niiden perusteella voitiin päätellä kyseisen Ranskan valtion selkeä, vakaa ja uskottava sitoumus (riidanalaisen päätöksen 185 ja 207–210 perustelukappale). Tämän jälkeen komissio totesi, että sitoumus koski valtion varoja siinä mielessä, että siitä saattoi koitua kustannuksia Ranskan valtiolle. Ranskan valtiolla on oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite pitää lupauksensa, sillä muuten se joutuisi korvaamaan FT:n velkojien kärsimän haitan tai ainakin menettäisi uskottavuutensa rahoitusmarkkinoilla, mistä olisi seurannut huomattavasti suurempi taloudellinen menetys (riidanalaisen päätöksen 217 ja 221 perustelukappale).

173 Komissio totesi Bouygues-yritysten mukaan lisäksi, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset toivat FT:lle selvää, täydentävää etua myötävaikuttamalla FT:n luokituksen säilymiseen ennallaan ja sen osakekurssin nousuun (riidanalaisen päätöksen 188 ja 221 perustelukappale), eikä FT olisi voinut saada tällaista etua normaaleilla markkinaehdoilla erittäin heikon taloudellisen tilanteensa vuoksi (riidanalaisen päätöksen 212 perustelukappale). Kun riidanalaisen päätöksen 56, 221 ja 222 perustelukappaletta luetaan yhdessä, käy ilmi, että FT:n saama etu eli mahdollisuus päästä rahoitusmarkkinoille suotuisin edellytyksin toteutui ennen osakaslainasta ilmoittamista. Riidanalaisen päätöksen 188 perustelukappale vahvistaa Bouygues-yritysten mukaan samoin sen, että komissio katsoi FT:n saaneen valikoivaa etua heinäkuusta lähtien aina lokakuuhun 2002.

174 Bouygues-yritykset katsovat, että riidanalaisen päätöksen 17, 20–35, 37, 39, 41, 49, 59, 229 ja 230 perustelukappaleesta ilmenee lisäksi, ettei näin myönnetty etu ollut oikeutettu asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen nojalla, kun otetaan huomioon FT:n taloudelliset vaikeudet tuolla hetkellä. Komissio totesi myös, että

tämä etu vääristi tai uhkasi vääristää kilpailua erityisen huomattavasti (riidanalaisen päätöksen 198 perustelukappale) ja että tilanne oli omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (riidanalaisen päätöksen 200 perustelukappale).

175 Vaikka komissio oli todennut, että kaikki EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuen käsitteen edellytykset täyttyivät, se kieltäytyi Bouygues-yritysten mukaan luonnehtimasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi (riidanalaisen päätöksen 219 perustelukappale) sillä perusteella, että sillä ei ollut riittävästi tietoja, jotta se olisi pystynyt kiistattomasti todistamaan tällaisten tukien olemassaolon (riidanalaisen päätöksen 189 ja 219 perustelukappale). Bouygues-yritysten mukaan tämä päätelmä on ristiriitainen, sillä riidanalaisen päätöksen perustelut, joiden mukaan kaikki tuen käsitettä koskevat edellytykset täyttyvät, riittävät, eikä lisätodisteita tarvita.

176 Bouygues-yritykset toteavat perustelujen puutteellisuudesta, että komissio oli kieltäytynyt luonnehtimasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi puutteellisin perustein. Komissio myönsi ensiksi riidanalaisen päätöksen 188 ja 218 perustelukappaleessa, että nämä ilmoitukset oli mahdollista luonnehtia tueksi, mutta katsoi tämän väitteen olevan ”uudistuksellinen mutta ei täysin perusteeton”. Riidanalaisen päätöksen 189 ja 219 perustelukappaleessa komissio kuitenkin totesi, ettei sillä ollut ”riittävästi tietoja todistaakseen [kiistattomasti] kyseisen väitteen perusteella, että ilmoituksiin sisältyisi valtiontukea”. Bouygues-yritysten mukaan komissio ei voi tällaisten epämääräisten perusteiden nojalla kieltäytyä luonnehtimasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi, ja kyseiset perustelut ovat ristiriidassa perusteluvelvollisuuden kanssa. Yhtäältä komissio ei selittänyt, millä perusteella ilmoitusten luonnehdinta tueksi olisi ollut ”uudistuksellista”. Toisaalta se ei myöskään yksilöinyt niitä selvitysaineiston osatekijöitä, joiden puuttuminen esti tällaisen tuen olemassaolon toteamisen.

177 Ensinnäkin Bouygues-yritykset muistuttavat tueksi luokittelemisen uudistuksellista luonnetta koskevasta väitteestä, että tuen käsite on objektiivinen ja se kattaa kaikki valtion toimenpiteet, joilla mahdollisesti suositaan tiettyä yritystä suoraan tai

välillisesti. Käsite on puhtaasti oikeudellinen, ja sen kannalta merkitystä on ainoastaan sillä, saako edunsaajayritys sellaista taloudellista etua, jota se ei olisi voinut saada tavanomaisilla markkinaehdoilla. Tästä seuraa, että komissiolla ei ole harkintavaltaa päättää, onko tietty toimenpide valtiontukea. Komissiolla on laaja harkintavalta vasta siinä vaiheessa, kun tutkitaan EY 87 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua tuen mahdollista soveltuvuutta yhteismarkkinoille, mikä edellyttää monitahoisten taloudellisten, sosiaalisten, alueellisten ja alakohtaisten kysymysten arviointia. Komissio on siis velvollinen luonnehtimaan valtiontueksi kaikki toimenpiteet, jotka täyttävät objektiivisesti EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut edellytykset.

178 Bouygues-yritysten mukaan komissio ei näin ollen voi tyytyä toteamaan, että EY 87 artiklan 1 kohdan tietty soveltamistapa on luonteeltaan uudistuksellinen, ja jättää näin toteamatta, että kyseessä on valtiontuki. Päinvastaisen kannan hyväksyminen johtaisi sen myöntämiseen, ettei valtiontuen käsite voi kehittyä, mikä veisi EY 87 artiklalta ja sitä seuraavilta artikloilta niiden tehokkaan vaikutuksen.

179 Bouygues-yritykset korostavat, että nyt käsiteltävä tapaus ei joka tapauksessa ole ensimmäinen, jossa komissio on ottanut EY 87 artiklan ja EY 88 artiklan yhteydessä kantaa tiettyä yritystä tukevien jäsenvaltion viranomaisten ilmoitusten oikeudelliseen luonnehdintaan. Komissio katsoi Crédit foncier -päätöksessään (ks. edellä 159 kohta), että Ranskan viranomaisten antamien julkisten ilmoitusten tarkoituksena oli vakuuttaa Crédit foncier de Francen (jäljempänä CFF) velkojat saataviensa luotettavuudesta, ja piti näitä ilmoituksia valtiontukena. Bouygues-yritysten mukaan nyt käsiteltävässä tapauksessa on noudatettava samankaltaista arviointitapaa, sillä näiden kahden tapauksen tosiseikoissa on paljon yhtäläisyyksiä. Ensinnäkin CFF ja FT olivat samankaltaisissa talousvaikeuksissa, joista oli osoituksena vakava velkaantuminen ja luokituksen laskeminen niin, etteivät yritykset enää voineet hankkia varoja joukkovelkakirjamarkkinoilta (Crédit foncier -päätöksen 14 perustelukappale). Toiseksi valtiovarainministeri ilmoitti 26.7.1996 antamassaan lehdistötiedotteessa samalla tavoin kuin 12.7.2002 antamassaan ilmoituksessa, että ”[Ranskan] valtio oli sitoutunut takaamaan, että kaikkia CFF:n arvopapereita vastaan otetun velan lyhennys- ja

koronmaksupäiviä noudatetaan" (Crédit foncier -päätöksen 36 perustelukappale; ks. myös riidanalaisen päätöksen 208 perustelukappale). Kolmanneksi komissio muistutti Crédit foncier -päätöksen 40 perustelukappaleessa, että tukitoimenpiteiden vaikutukset oli otettava huomioon ja että tässä yhteydessä "vakuuttamalla velkojat saataviensa luotettavuudesta kyseisellä ilmoituksella vältettiin CFF:n arvopaperien takaisinmaksuvaatimukset pankin ollessa syvässä vakavaraisuuskriisissä, jolloin se ei kyennyt hankkimaan rahoitusta markkinoilta tavanomaisin ehdoin". FT:n tapauksessa havaitut vaikutukset siihen, että markkinoiden luottamus yritykseen palautui, olivat samanlaiset. Neljänneksi FT:n tapauksessa voidaan täysin soveltaa Crédit foncier -päätöksen 44 perustelukappaletta, jossa todetaan, että "vaikkei [valtiovarainministeriön] huhtikuussa 1996 antama ilmoitus ollut oikeudellisesti sitova, komission mielestä sillä oli kuitenkin merkittäviä vaikutuksia, minkä vuoksi sitä voidaan pitää takuuta vastaavana". Bouygues-yritykset myöntävät kuitenkin, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset eivät sisällä ilmaisua "sitoumus", toisin kuin Crédit foncier -päätöksessä kyseessä ollut valtiovarainministeriön lehdistötiedote. Sitoumus voidaan kuitenkin päätellä käytetyistä termeistä, niiden vakaudesta ja toistamisesta, kuten kyseisten ilmoitusten tapauksessa.

180 Edellä esitetystä seuraa, että tueksi luonnehtimisen uudistukselliseksi väitettyä luonnetta koskeva perustelu on puutteellinen.

181 Kun tarkastellaan toiseksi väitettä, jonka mukaan tietoja ei olisi riittävästi, jotta tukien olemassaolo voitaisiin kiistattomasti todistaa (riidanalaisen päätöksen 189 perustelukappale), Bouygues-yritykset moittivat komissiota siitä, ettei se ole selittänyt, mitkä todisteet siltä puuttuivat tukien olemassaolon toteamiseksi. Kun otetaan huomioon, että komissiolla oli käytössään 28.4.2004 julkaistu raportti sekä useita kolmansien osapuolten – myös Bouygues-yritysten – laatimia raportteja ja tutkimuksia, se ei voi pätevästi väittää, ettei sillä ollut riittävästi tietoja, jotta se olisi voinut ottaa kantaa heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten oikeudelliseen luonnehdintaan. Komissio olisi Bouygues-yritysten mukaan pystynyt näiden tietojen perusteella tekemään lopullisen luonnehdinnan näistä ilmoituksista, tai sen olisi ainakin pitänyt

tutkia näiden tietojen merkityksellisyys, jotta se olisi voinut perustella luonnehdinnasta kieltäytymisen selvästi ja täsmällisesti. Vaikka tämä ei olisi ollut mahdollista, komission olisi pitänyt hankkia lisätietoja ennen kuin se päätti hallinnollisen menettelyn ja teki riidanalaisen päätöksen.

d) Komission väitteet

Ranskan tasavallan ja FT:n esittämän toisen kanneperusteen ensimmäinen osa

182 Komissio toteaa alustavasti, ettei sitä voida hyväksyä, että Ranskan tasavalta lukee toisistaan erillään riidanalaisen päätöksen 194 perustelukappaletta, jonka mukaan FT sai etua osakaslainasta, sekä 197 perustelukappaletta ja etenkin 203–230 perustelukappaletta, joissa komissio tutkii, oliko näin myönnetty etu asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen mukainen.

183 Komission mukaan Ranskan tasavalta ja FT toimivat virheellisesti tulkitessaan kyseessä olevaa toimea staattisesti ja kirjaimellisesti sekä lukiessaan riidanalaista päätöstä suppeasti ja vain osittain. Komission mielestä Ranskan tasavallan ja FT:n tarkoituksena on rajata tarkastelu koskemaan ainoastaan joulukuussa 2002 ilmoitettuja toimenpiteitä niin, ettei huomioon oteta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia, joilla oli tarkoitus rauhoittaa markkinoita ennen yhdeksän miljardin euron

suuruisen luottolimiitin käyttöön asettamista joulukuussa 2002. Joulukuun 2002 osakaslainaa koskevaa suunnitelmaa edeltäneitä tapahtumia ei kuitenkaan voida analysoida erillään toisistaan. Komissio ilmoitti lisäksi riidanalaisen päätöksen 187 ja 222 perustelukappaleessa ja sitä seuraavissa perustelukappaleissa syyt, joiden vuoksi sen oli analysoitava heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia ja osakaslainaa yhtenä kokonaisuutena. Samoissa perustelukappaleissa se ilmoitti myös, että riippumatta siitä, voidaanko näitä ilmoituksia yksinään pitää tukena, tapahtumaketjun konkretisoituessa joulukuussa 2002 oli kuitenkin kiistatonta, että Ranskan valtion vastedes peruuttamaton sitoumus ei ollut yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen mukainen ja että se oli valtiontukea. Ranskan viranomaisten strategia oli nimittäin osa FT:n jatkuvaa pelastamisprosessia, joka ei rajoittunut ainoastaan joulukuun 2002 tapahtumiin (riidanalaisen päätöksen 219 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet). Tämä seikka käy komission mielestä riittävän täsmällisesti ilmi riidanalaisesta päätöksestä, etenkin sen 191 ja 223 perustelukappaleesta.

184 Edellä kuvattu menettelytapa esitetään tiivistetysti 191 perustelukappaleessa, ja sitä heijastaa tapahtumien esittäminen aikajärjestyksessä riidanalaisen päätöksen 20 perustelukappaleessa ja sitä seuraavissa perustelukappaleissa sekä 36 perustelukappaleessa ja sitä seuraavissa perustelukappaleissa. Komissio vetoaa tässä edellä 152 kohdassa mainittuun asiaan BP Chemicals vastaan komissio (tuomion 179 kohta), jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti, että yrityksen pelastusprosessia on arvioitava kokonaisuutena, ja kumosi komission päätöksen, jossa oli virheellisesti erotettu toisistaan kyseessä olleeseen pääomasijoitukseen liittyneet eri toimenpiteet. Komissio katsoo, että sillä oli tästä syystä velvollisuus tutkia etenkin monitahoisten pelastamis- ja rakenneuudistustoimenpiteiden arvioinnin yhteydessä, missä määrin aiemmin toteutetut toimet, joita asiantunteva sijoittaja tuskin olisi toteuttanut, ovat ennakoineet nykyistä toimintaa tai luoneet sille perustan. Tällaisissa tapauksissa prosessin loppuun sijoittuva yksittäinen toimi voi nimittäin vaikuttaa ”asiantuntevalta”, jos se irrotetaan asiayhteydestään, kuten Ranskan tasavalta ja FT ovat pyrkineet tekemään nyt käsiteltävässä asiassa. Komissio lisää, että edellä 152 kohdassa mainitussa asiassa BP Chemicals vastaan komissio annetussa tuomiossa ei todettu, että kolmas pääomasijoitus olisi ollut tukea.

185 Merkityksellisten tapahtumien ketjusta, sellaisena kuin se on kuvattu riidanalaisen päätöksen 36–56 perustelukappaleessa, käy kuitenkin komission mukaan selvästi ilmi Ranskan tasavallan ilmeinen aikomus tukea FT:tä sen luokituksen heikentymisen estämiseksi. Rahoitusmarkkinoilla ei tämän suhteen pohdittu, olivatko heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset sitovia tai ilmensivätkö ne peruuttamatonta sitoumusta. Ranskan valtio oli pikemminkin luonut vaikutelman siitä, että tämä sitoumus oli sitova, millä oli ratkaiseva vaikutus niin luokituslaitosten kuin markkinoidenkin käsitykseen, kun otetaan huomioon, että FT:n osakekurssi oli nousussa 12.7.2002 annetun ilmoituksen jälkeen. Ranskan tasavalta ei ole komission mielestä sen enempää selittänyt kuin näyttänyt toteen syitä, joiden vuoksi markkinoilla olisi pitänyt epäillä Ranskan valtion sitoumuksen vakautta. FT:n hallintoneuvostolle 4.12.2002 esitetystä tilannearviosta kävi päinvastoin ilmi, että FT ei millään tavalla epäillyt sitä, että luokituslaitokset olivat pitäneet Ranskan valtion tukea tärkeänä. Sen selvittämisellä, olivatko heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset tukea, ei näin ollen enää ole merkitystä, sillä näiden ilmoitusten konkretisoituessa joulukuussa 2002 osakaslainaa koskevan suunnitelman muodossa oli kiistatonta yhtäältä, että sitoumuksesta oli tuolloin tullut peruuttamaton, ja toisaalta, että sitoumus ei ollut yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen mukainen siksi, ettei sitä enää tehty normaalein markkinaehdoin.

186 Edellä 159 kohdassa mainitussa asiassa Air France vastaan komissio annetussa tuomiossa (74 ja 79 kohta) ei kyseenalaisteta tätä päätelmää. Komission mukaan tuomio pikemminkin vahvistaa sen, että kun otetaan huomioon FT:n tilanne heinäkuussa 2002, yksityinen sijoittaja ei olisi antanut Ranskan viranomaisten heinäkuusta 2002 alkaen antamien kaltaisia ilmoituksia, joissa se olisi voinut riskeerata uskottavuutensa ja maineensa, ellei se olisi tätä ennen toteuttanut ainakin FT:n tarkastusta (riidanalaisen päätöksen 228 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet). Kuitenkaan Ranskan viranomaiset eivät olleet täysin tietoisia FT:n taloudellisten vaikeuksien laajuudesta 12.7.2002 annetun ilmoituksen hetkellä. Komissio katsoo kuitenkin, että edellä 159 kohdassa mainitussa asiassa Air France vastaan komissio annetussa tuomiossa ei lausuttu siitä, sovelletaanko asiantuntevaa sijoittajaa koskevaa perustetta ainoastaan peruuttamattomaan oikeudelliseen sitoumukseen.

187 Komissio huomauttaa, ettei se ole koskaan kieltänyt, että heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin saattaisi sisältyä taloudellista riskiä. Se katsoi kuitenkin, ettei sillä ollut riittävästi tietoja, jotta se olisi voinut todistaa kiistattomasti tämän uudistuksellisen väitteen perusteella, että näihin ilmoituksiin sisältyi peruuttamattoman valtion varojen sitominen ja että ne näin ollen olivat EY 87 artiklassa tarkoitettua tukea (riidanalaisen päätöksen 218 ja 219 perustelukappale). Sillä oli kuitenkin ollut oikeus selvittää, olisiko asiantunteva yksityinen sijoittaja ottanut heinäkuun 2002 kaltaisessa tilanteessa saman riskin (riidanalaisen päätöksen 218 ja 229 perustelukappale), joka muodostui yhtäältä näiden ilmoitusten uskottavuuteen markkinoilla liittyvästä taloudellisesta riskistä (riidanalaisen päätöksen 217, 220 ja 221 perustelukappale) ja toisaalta oikeudellisesta riskistä, sillä useissa kansallisissa oikeusjärjestyksissä nämä ilmoitukset olisi voitu tulkita sitoviksi (riidanalaisen päätöksen 215 perustelukappale). Tästä syystä komissio luokitteli ensiksi väitteen siitä, että ainoastaan 12.7.2002 annettu ilmoitus oli tukea, ”uudistukselliseksi mutta ei täysin perusteettomaksi” (riidanalaisen päätöksen 188 ja 218 perustelukappale), ilmoitti sitten, ettei se pysty näillä perusteilla kiistattomasti toteamaan, että kyseiset toimenpiteet sisältävät valtiontukea (riidanalaisen päätöksen 189 ja 219 perustelukappale), ja noudatti lopuksi tuen käsitettä tulkitessaan ”perinteisempää” menettelytapaa (riidanalaisen päätöksen 219–230 perustelukappale). Komissio päätteli tästä, että heinäkuusta 2002 alkaen oli ollut mahdotonta verrata julkisen sijoittajan käyttäytymistä yksityisen sijoittajan käyttäytymiseen normaalissa markkinatilanteessa, sillä yksikään yksityinen sijoittaja ei olisi pystynyt saamaan aikaan samanlaista vaikutusta markkinoilla kuin Ranskan viranomaiset heinäkuusta 2002 alkaen antamillaan ilmoituksilla. Tästä syystä komissio päätteli, että olisi väärin soveltaa asiantuntevaa sijoittajaa koskevaa perustetta ainoastaan joulukuun 2002 tilanteeseen, sillä tuolloin ei enää ollut mahdollista arvioida FT:n tilannetta normaaleissa markkinaolosuhteissa (riidanalaisen päätöksen 219–230 perustelukappale).

188 Komissio kiistää väitteen siitä, että se estäisi jäsenvaltioita toimimasta asiantuntevien sijoittajien tavoin. Sen mielestä myös yksityinen toimija voi puhua tai toimia siten, että seurauksena on peruuttamaton oikeudellinen sitoumus, johon liittyy taloudellinen riski, ilman että sitoumuksen peruuttamattomasta luonteesta on täyttä varmuutta. Komissio voi näin ollen oikeutetusti selvittää, olisiko yksityinen toimija ottanut tällaisen riskin, ja sitä kautta soveltaa yksityistä sijoittajaa koskevaa perustetta toimintaan, josta ei mahdollisesti aiheudu peruuttamattomia oikeudellisia sitoumuksia.

Komissio siis tyytyi vertaamaan Ranskan valtion toimintaa yksityisen toimijan toimintaan koko sen prosessin ajan, jonka päätteeksi Ranskan valtio konkretisoi tukensa osakaslainan muodossa, sillä osakaslainassa toteutui ainoastaan Ranskan valtion periaatepäätös FT:n tukemisesta tarvittavin toimenpitein, joista oli ilmoitettu heinäkuusta 2002 alkaen annetuissa ilmoituksissa (riidanalaisen päätöksen 36 ja 185 perustelukappale). Markkinoille annettu julkinen ilmoitus tästä selvästä ja ehdottomasta sitoumuksesta sisälsi kuitenkin taloudellisen riskin, jota yksityinen sijoittaja ei olisi ottanut yhtä varomattomasti ainakaan ennen kuin se olisi hankkinut perusteelliset tiedot FT:n taloudellisesta tilanteesta (riidanalaisen päätöksen 229 perustelukappale). Ranskan viranomaiset myönsivät itsekin hallinnollisessa menettelyssä, etteivät ne olleet 12.7.2002 täysin tietoisia FT:n todellisesta tilanteesta eivätkä siitä, mitkä olisivat tehokkaat keinot yrityksen tilanteen parantamiseksi. Kuka tahansa asiantunteva osakkeenomistaja olisi tällaisessa tilanteessa välttänyt antamasta ilmoituksia, jotka voisivat toimia osoituksena sen edes tulevasta sitoutumisesta, joka voisi vaarantaa sen oman taloudellisen tilanteen markkinoilla. Komissio täsmentää, että kun valtio suunnittelee toteuttavansa tukitoimenpiteitä vaikeuksissa olevan yrityksen hyväksi ja ilmoittavansa aikomuksistaan markkinoilla, sen pitäisi välttää kilpailun vääristämistä ja noudattaa tarvittaessa valtiontukisääntöjä. Jos tällainen tuki voi olla valtiontukea, kaikenlaisiin tuki-ilmoituksiin olisi näin ollen liitettävä yksiselitteinen varaus, jonka mukaan kaikki tulevat toimenpiteet on ennakolta ilmoitettava komissiolle ja toteutettava vasta niiden hyväksymisen jälkeen, ja tämän varauksen ansiosta ilmoituksesta tulisi ehdollinen.

Ranskan tasavallan ja FT:n esittämän toisen kanneperusteen toinen osa

189 Kun otetaan huomioon 12.7.2002 annetun ilmoituksen ja osakaslainaa koskevan suunnitelman välinen konkreettinen ja taloudellinen yhteys, komission mukaan oli välttämätöntä tutkia Ranskan valtion toimintaa kokonaisuutena heinäkuusta 2002 alkaen (riidanalaisen päätöksen 187 perustelukappale). Jos tutkittaisiin ainoastaan

ilmoitukseen sisältyneet tosiseikat, jäsenvaltio voisi vapaasti määritellä analyysin kannalta merkityksellisen ajanjakson, mikä olisi ristiriidassa taloudellisiin realiteetteihin perustuvan tuen käsitteen objektiivisen luonteen kanssa. Jos komissio saa tietoonsa objektiivisesti olennaisia aiempia tapahtumia, sen olisi siis sisällytettävä ne analyysiinsä. Nyt käsiteltävässä asiassa 12.7.2002 annettu ilmoitus on osa ”laajempaa toimenpideketjua”, jossa osakaslainaa koskeva suunnitelma ja osallistuminen pääoman korotukseen muodostivat ainoastaan ketjun viimeiset lenkit. Tästä syystä komission oli tarkasteltava niitä kokonaisuutena, jolloin se päätteli aivan oikein, että valtiontuen käsitteen tunnusmerkit täyttyivät joulukuussa 2002.

190 Komissio kiistää väitteen siitä, että 12.7.2002 annettu ilmoitus ei sisältänyt FT:lle mahdollisesti annettavaa taloudellista tukea koskevaa valtion sitoumusta ja että komissio perusti toimintansa täysin subjektiiviseen käsitykseen siitä, millä tavoin markkinat olisivat sen mukaan voineet tulkita tämän ilmoituksen. Komission mielestä se oli päinvastoin käyttänyt perusteena objektiivisia tosiseikkoja, jotka osoittivat, että tämä ilmoitus loi markkinoilla vaikutelman Ranskan valtion velvoittavasta sitoumuksesta ja tulevasta tukitoimenpiteestä. Heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoituksen tarkoituksena oli siis rauhoittaa markkinoita, ja Ranskan viranomaiset ottivat yhteyttä luokituslaitoksiin välttääkseen sen, että FT:n joukkovelkakirjojen luokitus olisi laskenut spekulatiiviselle tasolle. Kuten riidanalaisen päätöksen 210 perustelukappaleesta ilmenee, Ranskan tasavallan ja FT:n väitteet ovat komission mielestä lisäksi ristiriitaiset. Koska kantajat eivät kuitenkaan ole kiistäneet yksityiskohtaisesti edellä mainitun perustelukappaleen lainmukaisuutta, tämä väite on komission mukaan hylättävä perusteettomana.

191 Komissio päättelee kaiken edellä esitetyn perusteella, että Ranskan tasavallan ja FT:n toinen kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

Ranskan tasavallan ja FT:n esittämä kolmas kanneperuste

– 12.7.2002 annettuun ilmoitukseen liittyvä ilmeinen arviointivirhe

192 Komission mukaan Ranskan valtio teki päätöksen FT:n tukemisesta 12.7.2002, vaikka sitoumusjärjestelyjä ei vielä tuolloin ollut täsmennetty. Tämä 12.7.2002 annettu ilmoitus oli osa ”valtion uskottavaa sitoumusta tukea FT:tä”, kuten markkinoillakin se tulkittiin (riidanalaisen päätöksen 220 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet). Ilmoituksen sanatarkasta analyysistä ja sen asiayhteydestä ilmenee, että sitoumus oli selkeä ja että se lisäksi toistettiin (riidanalaisen päätöksen 205–212 perustelukappale) etenkin luokituslaitoksille. S&P täsmensi nimittäin 12.7.2002 julkistamassaan lehdistötiedotteessa, että Ranskan viranomaiset olivat ottaneet siihen suoraan yhteyttä vakuuttaakseen sen FT:lle antamastaan tuesta (riidanalaisen päätöksen 38 perustelukappale). Niiden luokituslaitosten näkökulmasta, joihin viranomaiset ottivat yhteyttä, 12.7.2002 annettu ilmoitus ilmensi siis Ranskan valtion ilmeistä tahtoa tukea FT:tä. Tällaisia toistuvia ja yhdenmukaisia ilmoituksia, joiden antajana on Ranskan valtion osakkuuksia hallinnoiva ja FT:n enemmistöosakasta edustava ministeri, pidetään markkinoilla varmasti Ranskan valtion uskottavana ja ehdottomana sitoumuksena tukea FT:tä taloudellisesti (riidanalaisen päätöksen 217 perustelukappale). Komissio mielestään osoitti, että rahoitusanalyytikkojen reaktiot ja kommentit vahvistivat tämän markkinoilla vallitsevan käsityksen, sillä analyytikot tulkitsivat 12.7.2002 annetun ilmoituksen olevan vahva sitoumus rahoitustuesta ja myötävaikuttavan siihen, että FT:n luokitus säilyy investointitasolla (riidanalaisen päätöksen 220, 221, 37, 38, 52 ja 58 perustelukappale).

193 Komission mielestä se, että Ranskan valtio luonnehti toimintaansa asiantuntevaksi, ei kyseenalaista sen sitoumuksen ehdotonta luonnetta. Mainintaa FT:n mahdollisesta

joutumisesta rahoitusvaikeuksiin ei myöskään voida tulkita siten, että se olisi ollut sitoumukseen liittyvä lykkäävä tai ratkaiseva ehto (riidanalaisen päätöksen 210 perustelukappale). Minkään seikan perusteella ei nimittäin voitu päätellä, että markkinoilla olisi katsottu sitoumukseen liittyvän jonkinlaisia ehtoja. Jos valtiovarainministeri olisi halunnut asettaa sitoumuksensa edellytykseksi unionin oikeuden noudattamisen, hän ei komission mielestä olisi tyytynyt käyttämään ilmaisua ”järkevästi toimiva sijoittaja”, jonka ei markkinoilla välttämättä katsota liittyvän valtiontukia koskevaan oikeuteen, vaan hänen olisi pitänyt esittää nimenomainen varaus, jonka mukaan kaikki tulevat toimenpiteet olisi ennakolta ilmoitettava komissiolle ja toteutettava vasta niiden hyväksymisen jälkeen (riidanalaisen päätöksen 229 perustelukappale). Komissio toteaa lisäksi Crédit foncier -päätöksen (ks. edellä 159 kohta) ja riidanalaisen päätöksen välille tehdystä erosta, että Ranskan valtion sitoumus ei nyt käsiteltävässä asiassa ollut yhtä täsmällinen kuin kyseiseen toiseen päätökseen johtaneessa tilanteessa.

194 Selvitettäessä sitä, vaikuttiko 12.7.2002 annettu ilmoitus markkinoiden tilanteeseen joulukuussa 2002, komissio viittaa päättelyynsä, jonka se teki vastatessaan Ranskan tasavallan ja FT:n ensimmäiseen ja toiseen kanneperusteeseen. Ilmoituksen keskeisin vaikutus oli se, että FT:n luokitus säilyi joulukuuhun 2002 saakka investointitasolla sen sijaan, että luokitus olisi laskenut spekulatiiviselle tasolle. Moody’s muutti nimittäin FT:n velan luokituksen näkymät heikentyvistä vakaiksi Ranskan valtion syyskuussa 2002 toistaman tuenilmauksen vuoksi (riidanalaisen päätöksen 52 perustelukappale). S&P toisti joulukuussa 2002, että Ranskan valtion heinäkuusta 2002 alkaen ilmaisema tuki oli ollut yksi keskeisistä tekijöistä, jotka vaikuttivat siihen, että luokitus pysyi investointitasolla (riidanalaisen päätöksen 58 perustelukappale). Jos luokitus ei olisi heinäkuussa 2002 säilynyt tällä tasolla, FT:n pääoman korottamista, joka oli olennainen osa Ambition 2005 -suunnitelmaa, ei olisi voitu toteuttaa samoilla ehdoilla. Näin ollen 12.7.2002 annettu ilmoitus vaikutti joulukuussa 2002 toteutettuihin toimenpiteisiin, ja kaikki heinäkuun 2002 jälkeiset tapahtumat sijoittuvat markkinaoloihin, joita tämä ilmoitus oli ”vääristänyt”. Ranskan tasavalta väittää komission mielestä tässä yhteydessä virheellisesti, että sen yhteydenpito luokituslaitoksiin FT:n enemmistöosakkaana ei ollut mitenkään epätavallista. Kun otetaan huomioon FT:n velan suuruus (70 miljardia euroa) sekä selkeiden ja täydellisten tietojen puuttuminen

FT:n taloudellisesta tilanteesta, yksityinen enemmistöosakas ei olisi komission mielestä antanut tällaisia tuen ilmoituksia FT:n hyväksi samoissa olosuhteissa (riidanalaisen päätöksen 229 perustelukappale). Tästä syystä heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset ja yhteydenotot luokituslaitoksiin olivat komission mielestä ”vääristäneet” markkinoiden tilannetta siten, että kun osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta ilmoitettiin joulukuussa 2002, tätä ilmoitusta ei voitu katsoa annetun normaaleissa markkinaolosuhteissa. Vääristävää vaikutusta eivät poistaneet muut tapahtumat, jotka vaikuttivat markkinoiden käsitykseen heinäkuun 2002 jälkeen (riidanalaisen päätöksen 260 ja 261 perustelukappale).

195 Komissio kiistää myös arvostelun, jota on esitetty 28.4.2004 julkaistussa raportissa käytetystä menetelmästä. Lisäksi se kiistää, että Ranskan tasavallan ja FT:n tekemä Deutsche Telekomin ja FT:n vertailu, jolla ne halusivat osoittaa, etteivät heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olleet ratkaisevia, olisi pätevä.

– Asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen sovellettavuuteen liittyvä ilmeinen arviointivirhe

196 Kun tarkastellaan väitettyä ilmeistä arviointivirhettä, joka muodostuu asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen soveltamisesta siitä huolimatta, että komissio ei ole tunnustanut edun olemassaoloa, komissio viittaa Ranskan tasavallan ja FT:n toisen kanneperusteen toiseen osaan liittyvään vastineeseensa. Se lisää kuitenkin katsoneensa aina, että peruuttamaton tarjous osakaslainasta toi etua FT:lle. Komissio ei kuitenkaan pitänyt tarpeellisena ottaa kantaa teoreettiseen kysymykseen siitä, olisiko tämä etu – kun sitä tarkastellaan erillään eli ottamatta huomioon heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia – voinut olla asiantuntevaa sijoittajaa koskevan

perusteen mukainen. Tämä kysymys on nimittäin jäänyt kohteetta riidanalaisen päätöksen 225 perustelukappaleessa esitetyistä syistä.

197 Komissio palauttaa tässä yhteydessä mieleen riidanalaisen päätöksen 187 ja 222 perustelukappaleen ja sitä seuraavat perustelukappaleet sekä vastauksena Ranskan tasavallan ja FT:n toiseen kanneperusteeseen esittämänsä väitteet joista käyvät ilmi syyt, joiden vuoksi sen oli tarkasteltava heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia ja joulukuun 2002 osakaslainaa koskevaa suunnitelmaa kokonaisuutena. Riippumatta siitä, täyttivätkö ilmoitukset tai suunnitelma erikseen tarkasteltuina kaikki ne edellytykset, joiden perusteella voidaan katsoa, että kyse on valtiontuesta, komissio oli vahvistanut, että tapahtumaketjun konkretisoituessa joulukuussa 2002 tuolloin peruuttamattomaksi muuttunut Ranskan valtion sitoumus ei heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten valossa ollut yhdenmukainen yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen kanssa, joten se oli valtiontukea. Kun tarkastellaan FT:n väitettä siitä, että osakaslainaa ei koskaan allekirjoitettu, komissio viittaa riidanalaisen päätöksen 196 perustelukappaleeseen. Komissio ei myöskään missään vaiheessa väittänyt, että markkinat pitivät osakaslainatarjousta konkreettisena osoituksena Ranskan valtion sitoumuksesta, joka oli määrällisesti suurempi kuin sen tuleva osallistuminen pääoman korottamiseen. Komission mielestä olennaista oli se, miten tärkeänä luokituslaitokset pitivät Ranskan valtion tukea. Ranskan valtion tuki ja luokituslaitoksen reaktiot ilmenivät kuitenkin heinäkuusta 2002 alkaen. Komissio ei myöskään kiistä sitä, että markkinoilla reagoitiin myönteisesti 2.10.2002 annettuun ilmoitukseen FT:n uuden pääjohtajan nimittämisestä. FT jätti kuitenkin selittämättä syyt, joiden perusteella tällä nimityksellä oli ratkaisevampi merkitys sille, että FT:n luokituksen lasku spekulatiiviselle tasolle voitiin välttää, kuin ilmoituksilla ja heinäkuun 2002 suorilla yhteydenotoilla luokituslaitoksiin. Joulukuun 2002 osakaslainaa koskevan suunnitelman vaikutus markkinoihin oli sekin pienempi kuin heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten vaikutus, sillä joulukuussa 2002 markkinat oli jo suurelta osin saatu vakuuttuneiksi siitä, että Ranskan valtio tosiasiallisesti antaisi varmasti FT:lle tukensa. Kun otetaan huomioon heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten vaikutukset, osakaslaina myönnettiin siis komission mukaan epänormaaleissa markkinaolosuhteissa, ja siitä oli näin ollen etua FT:lle.

– Ranskan valtion toimintaan asiantuntevana sijoittajana liittyvä ilmeinen arviointivirhe

198 Komissio katsoo, että se on vastannut tyhjentävästi kanneperusteeseen, joka koskee väitettyä ilmeistä arviointivirhettä asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen soveltamisessa ja jota se ei pidä erillisenä perusteena. Näin ollen kanneperuste on joko jäänyt vaille kohdetta tai se on jätettävä tutkimatta työjärjestyksen 44 artiklan nojalla.

199 Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että Ranskan tasavallan ja FT:n esittämä kolmas kanneperuste on osittain vailla kohdetta tai sitä ei voida ottaa tutkittavaksi ja että se on osittain perusteeton, joten se on hylättävä.

Bouygues-yritysten esittämä ensimmäinen kanneperuste

– Bouygues-yritysten väitteet

200 Komissio kiistää Bouygues-yritysten omaksuman, FT:n pelastamistoimenpiteitä koskevan staattisen ja kirjaimellisen lähestymistavan, jonka tarkoituksena on rajata EY 87 artiklan 1 kohtaan perustuva tutkinta koskemaan ainoastaan heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia, kun taas Ranskan tasavalta haluaa asiassa T-425/04

rajata tutkinnan koskemaan ainoastaan joulukuussa 2002 ilmoitettuja toimenpiteitä. Komission mukaan väite siitä, että nämä ilmoitukset täyttävät joko erikseen tai yhdessä tuen käsitteen neljä edellytystä, perustuu riidanalaisen päätöksen suppeaan, osittaiseen ja virheelliseen tulkintaan, eikä siinä oteta huomioon sitä, että koska nämä tapahtumat edelsivät jatkuvien pelastamistoimenpiteiden yhteydessä joulukuussa 2002 myönnettyä osakaslainaa, ne ovat toisiinsa sidoksissa niin konkreettisesti kuin taloudellisestikin.

201 Komissio katsoo nimittäin, että sen oli tarkasteltava heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia ja osakaslainaa koskevaa suunnitelmaa kokonaisuutena asiantuntevaa sijoittajaa koskevan perusteen näkökulmasta siksi, että suunnitelmassa ainoastaan konkretisoitui sitä edeltänyt tapahtumaketju (riidanalaisen päätöksen 187–189, 191 ja 215–230 perustelukappale). Tämä menettelytapa noudattaa oikeuskäytäntöä, jossa edellytetään, että huomioon otetaan koko monitahoinen pelastamis- ja rakennemuutosprosessi ja että ennen kaikkea tutkitaan, missä määrin tämänhetkisestä ja itsenäisestä toiminnasta, joka voi vaikuttaa asiayhteydestään irrotettuna ”asiantuntevalta”, tuli välttämätöntä sellaisten toteutettujen toimien ansiosta, joita asiantunteva markkinataloussijoittaja ei olisi toteuttanut, tai missä määrin nämä toimet loivat perustan tälle toiminnalle (edellä 152 kohdassa mainittu asia BP Chemicals v. komissio, tuomion 179 kohta). Komissio lisää, että yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen mukaan jatkuvaan prosessiin kuuluneista aiemmista tuista voitaisiin sellaisinaan lähtökohtaisesti määrätä seuraamuksia ja ne voitaisiin ottaa huomioon myöhemmän tuen luokittelussa, kun jälkimmäinen tuki ainoastaan vaikuttaa aiempien tukien takia toimelta, jonka asiantunteva yksityinen sijoittaja olisi voinut toteuttaa. Bouygues-yritykset eivät kuitenkaan riitauttaneet sitä, että osakaslaina luokiteltiin riidanalaisessa päätöksessä tueksi. Näin ollen komission mielestä ei enää ollut tarpeen selvittää, olivatko heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset tukea, sillä näiden ilmoitusten konkretisoituessa joulukuussa 2002 osakaslainaa koskevan suunnitelman muodossa oli yhtäältä jo kiistatonta, että Ranskan valtion sitoumuksesta oli tullut peruuttamaton, ja toisaalta, että se ei ollut yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen mukainen.

202 Komissio kiistää tässä yhteydessä, että nyt käsiteltävän asian tosiseikat olisivat samanlaiset kuin Crédit foncier -päätöksen taustalla olleet tosiseikat (ks. edellä 159 kohta). Sen mielestä valtiovarainministeriön ilmoitukset eivät nyt käsiteltävässä asiassa olleet

yhtä vahvoja ja täsmällisiä muodostaakseen Ranskan valtion vakaan sitoumuksen kuin Crédit foncier -päätöksessä kyseessä olleet ilmoitukset (ks. Crédit foncier -päätöksen 36 perustelukappale sekä riidanalaisen päätöksen 219 perustelukappale).

203 Komissio lisää, että analyysin kannalta merkittävän ajanjakson määrittäminen ei kuulu sen enempää ilmoituksen tekevälle valtiolle kuin niille osapuolille, joita asia koskee. Valtiontuen käsite on objektiivinen ja perustuu taloudellisiin realiteetteihin. Jos komissio saa tietoonsa objektiivisesti olennaisia aiempia tapahtumia, sen olisi siis sisällytettävä ne analyysiinsä. Nyt käsiteltävässä asiassa heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset ovat osa ”laajempaa toimenpideketjua”, jossa osakaslaina ja osallistuminen FT:n pääoman korotukseen muodostivat ainoastaan ketjun viimeiset lenkit. Komissio totesi siis perustellusti, että valtiontuen käsitteen tunnusmerkit täyttyivät nyt käsiteltävässä asiassa vasta joulukuusta 2002 alkaen.

204 Bouygues-yritysten ensimmäinen kanneperuste on näin ollen hylättävä perusteettomana.

– FT:n väitteet väliintulijana

205 Komissio muistuttaa FT:n väliintulijana esittämistä väitteistä ensinnäkin, että koska väliintulijoiden on hyväksyttävä asia sellaisena kuin se on väliintulohetkellä ja koska väliintulokirjelmässä saadaan Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 40 artiklan neljännen kohdan mukaan esittää vain jonkin asianosaisen vaatimuksia tukevia vaatimuksia, väliintulijalla ei ole oikeutta esittää kanneperustetta, jota kantaja ei ole esittänyt.

206 Komissio pitää yllättävänä sitä, että FT tukee väliintulijana sen riidanalaisen päätöksen 1 artiklan lainmukaisuuden puolesta esittämiä väitteitä, kun taas asiassa T-444/04 FT vaatii kyseisen artiklan kumoamista, tosin muilla perusteilla. Komissio kyseenalaistaa näin ollen FT:n väliintulokirjelmän väitteiden tutkittavaksi ottamisen, kun otetaan huomioon, että FT moittii komissiota kyseisessä toisessa asiassa siitä, että se on mennyt liian pitkälle päättäessään riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa, että osakaslaina on heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten yhteydessä yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea. Kun FT kuitenkin väittää asiassa T-450/04, ettei komissio ole mennyt liian pitkälle siinä, että se ei luokitellut heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia tueksi, se kumoaa näin asiassa T-444/04 nostamassaan kanteessa esittämänsä kannan. FT ei nimittäin komission mukaan voi yhtäältä väittää väliintulokirjelmässään, että riidanalaisen päätöksen 1 artikla on pätevä, ja toisaalta vaatia kanteessaan saman artiklan kumoamista. Komission mukaan FT:n väliintulokirjelmässään esittämä uusi kanta johtaa loogisesti siihen, että FT:n on luovuttava asiassa T-444/04 nostamastaan kanteesta.

207 Toissijaisesti komissio kiistää sen, että 12.7.2002 annetun ilmoituksen olisi antanut kuka tahansa yksityinen enemmistöosakas ja että se oli niin yleinen ja ehdollinen, ettei sitä voitu tulkita vakuutukseksi FT:n tukemisesta. Komissio korostaa, että Ranskan valtion oli erittäin tärkeää antaa luokituslaitoksille ja rahoitusmarkkinoille sellainen vaikutelma, että 12.7.2002 annettu ilmoitus oli velvoittava sitoumus. Tämän ilmoituksen sekä Ranskan viranomaisten ja luokituslaitosten suoran yhteydenpidon selvänä tarkoituksena oli rauhoittaa markkinoita ja välttää FT:n joukkovelkakirjojen luokitus spekulatiiviselle tasolle, mistä on osoituksena kyseistä ilmoitusta seurannut FT:n osakkeiden ja joukkovelkakirjojen kurssin nousu. Tosiasiassa tämän sitoumuksen edellytyksenä ei ollut valtiontukea koskevien yhteisön sääntöjen noudattaminen (riidanalaisen päätöksen 229 perustelukappale). Komissio kiistää lisäksi väitteen siitä, ettei 12.7.2002 annetusta ilmoituksesta olisi koitunut etua FT:lle. Ilmoituksesta

aiheutunut etu ilmeni sen mielestä siten, että FT:n luokitus pysyi joulukuuhun 2002 asti investointitasolla sen sijaan, että se olisi laskenut spekulatiiviselle tasolle (riidanalaisen päätöksen 219 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet).

Bouygues-yritysten esittämä toinen kanneperuste

208 Komissio katsoo perustelleensa riittävästi kantansa siitä, ettei se voinut todeta, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olivat sellaisinaan valtiontukea (ks. mm. riidanalaisen päätöksen 188, 189, 215 ja 217–230 perustelukappale). Komission mukaan riidanalaisen päätöksen perustelut eivät ole sen enempää ristiriitaiset kuin puutteellisetkaan, vaan Bouygues-yritykset ovat sekoittaneet keskenään perusteluvelvollisuuden noudattamisen valvonnan ja ilmeisen arviointivirheen tutkimisen.

Komission täydentävät väitteet vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin

209 Komissio viittaa unionin yleisen tuomioistuimen kirjallisiin kysymyksiin antamassaan vastauksessa lähinnä riidanalaisen päätöksen 188 ja 214–216 perustelukappaleessa esitettyihin näkökohtiin sekä niihin sille toimitettuihin tai sen teettämiin oikeudellisiin ja taloudellisiin tutkimuksiin, jotka se oli analysoinut hallinnollisen menettelyn aikana ja joista suurimmassa osassa todettiin, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olivat luonteeltaan sitovia. Komissio tuli siten siihen tulokseen, ettei se pystynyt pelkästään näiden ilmoitusten perusteella toteamaan ”kiistattomasti, että kyseiset toimenpiteet sisältävät tukea”, sillä sen oli vaikea sitovasti näyttää, että ne olivat luonteeltaan ainakin mahdollisesti valtion varoja sitovia. Asiantuntijoiden tutkimuksissa esitettiin nimittäin näistä ilmoituksista suhteellisen eriäviä tulkintoja,

jotka perustuivat Ranskan yksityis-, kauppa- ja hallinto-oikeuteen sekä Ranskan oikeuskäytäntöön ja oikeuskirjallisuuteen sisältyviin monitahoisiin ja kiisteltyihin oikeuskäsitteisiin. Tämän analyysin tulokset esitetään tiivistetysti riidanalaisen päätöksen 216–218 perustelukappaleessa.

210 Komissio ei sen sijaan kiistä sitä, että jotkin kansallisen oikeuden osatekijät voivat muodostaa pätevän tuen väitteelle siitä, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset sisältävät Ranskan valtion yksipuolisen sitoumuksen, mikä ei siis ole ilmeisen perusteeton väite. Komissio viittaa tässä yhteydessä kahteen Ranskan Cour de cassationin tuomioon. Näitä tuomioita ei kuitenkaan voida suoraan soveltaa Ranskan hallinto-oikeudessa etenkään sen 22.7.2003 päivätyn yleiskirjeen valossa (ks. edellä 167 kohta), jossa muistutetaan, että Ranskan valtion varoja voidaan sitoa ainoastaan Ranskan kansalliskokouksessa hyväksytyllä rahoituslailla. Lisäksi FT:n hallinnollisessa menettelyssä 22.3.2004 julkaistusta raportista esittämä arvostelu osoittaa, että Ranskan valtio ei ole syyllistynyt tuottamukselliseen tekoon Ranskan hallinto-oikeuden nojalla. Vaikka 22.3.2004 julkaistussa raportissa todettiin, että takausta koskeva Ranskan valtion sitoumus – kun sitä tarkastellaan velvollisuutena saavuttaa tietty tulos – perustuu jo 12.7.2002 annettuun ilmoitukseen, komission mukaan samassa raportissa myönnettiin lisäksi, että oli vaikea katsoa, että Ranskan valtiolla olisi tästä hetkestä alkaen ollut tarkoitus sitoutua osallistumaan FT:n pääoman korottamiseen, sillä sen omien sanojen mukaan tämä sitoumus annettiin vasta 13.9.2002 (22.3.2004 julkaistun raportin 62 kohta).

211 Komissio palauttaa mieleen asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen soveltamiseen liittyvän menettelytapansa ja analyysinsä, jossa se tarkasteli rahoitusmarkkinoiden käsitystä heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista, joita se pitää osana FT:tä koskevaa sitoutumis- ja pelastamisstrategiaa. Se piti näissä olosuhteissa parhaana ratkaisuna olla soveltamatta Ranskan valtion ja FT:n osalta erityisen tiukkaa ja rajoittavaa tulkintaa varsin kiistellystä kansallista oikeutta koskevasta seikasta. Vaikka komissio ei ollut saanut riittävää varmuutta heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten merkityksestä kansallisessa oikeudessa, jotta se olisi voinut päätellä niiden sisältävän valtion varojen sitovan sitomisen, se olisi kuitenkin voinut päätellä osakaslainan myöntämisen olleen tällainen sitoumus (riidanalaisen päätöksen 219 perustelukappale). Komissio päättelee tästä, että koska heinäkuusta 2002

alkaen annettujen ilmoitusten ja osakaslainan välillä oli konkreettinen ja taloudellinen yhteys, sen oli perusteltua tarkastella niitä kokonaisuutena. Kun otetaan huomioon, että nämä ilmoitukset konkretisoituivat joulukuussa 2002 osakaslainan – joka oli ainoa Ranskan tasavallan ilmoittama toimenpide – muodossa, komission mielestä tuolloin oli kiistatonta yhtäältä, että sitoumuksesta oli tullut peruuttamaton, ja toisaalta, että se ei ollut yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen mukainen. Näin ollen komission mielestä ei enää ollut tarpeen selvittää, olivatko heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset tukea.

2. Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

a) EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tuen käsite

212 Kun selvitetään, onko komissio soveltanut nyt käsiteltävässä asiassa väärin tuen käsitettä, on ensinnäkin muistettava, että EY 87 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan ”jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan”.

213 Tämän jälkeen on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tuen käsite on yleisluonteisempi kuin avustuksen käsite siksi, että tuella ei tarkoiteta ainoastaan positiivisia suorituksia, kuten avustuksia, vaan myös valtion toimenpiteitä, jotka eivät ole avustuksia sanan suppeassa merkityksessä mutta jotka eri tavoin

alentavat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia ja ovat siten sekä luonteeltaan että vaikutuksiltaan avustusten kaltaisia (ks. yhdistetyt asiat C-328/99 ja C-399/00, Italia ja SIM 2 Multimedia v. komissio, tuomio 8.5.2003, Kok., s. I-4035, 35 kohta sekä yhdistetyt asiat C-393/04 ja C-41/05, Air Liquide Industries Belgium, tuomio 15.6.2006, Kok., s. I-5293, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

214 Oikeuskäytännössä on lisäksi todettu, että EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina tukina on pidettävä ainoastaan suoraan tai välillisesti valtion varoista myönnettyjä etuja. Tässä määräyksessä tehty ero ”jäsenvaltion myöntämän tuen” ja ”valtion varoista” myönnetyn tuen välillä ei nimittäin merkitse sitä, että kaikki valtion myöntämät edut olisivat tukea riippumatta siitä, onko ne rahoitettu valtion varoista, vaan erottelun tarkoituksena on ainoastaan sisällyttää tuen käsitteeseen valtion suoraan myöntämät edut ja valtion nimeämiensä tai perustamiensa julkisten tai yksityisten elinten välityksellä myöntämät edut (asia C-379/98, PreussenElektra, tuomio 13.3.2001, Kok., s. I-2099, 58 kohta; yhdistetyt asiat T-228/99 ja T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen v. komissio, tuomio 6.3.2003, Kok., s. II-435, 179 kohta ja asia T-95/03, Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid ja Federación Catalana de Estaciones de Servicio v. komissio, tuomio 12.12.2006, Kok., s. II-4739, 104 kohta).

215 Tästä seuraa, että toimenpiteen luonnehtiminen EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi edellyttää, että se yhtäältä sisältää etua, joka voi olla muodoltaan erilaista (”muodossa tai toisessa”), ja se on toisaalta suoraan tai välillisesti peräisin julkisista varoista (”jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista” myönnetty).

216 Valtiontuen käsitettä on täsmennetty edelleen oikeuskäytännössä julkisten ja yksityisten yritysten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen osalta siten, että julkishallinnon osallistuminen yrityksen pääoman rahoittamiseen eli julkisista varoista peräisin oleva sijoitus ei kuitenkaan ole EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, jos tämä toimenpide toteutetaan normaaleja markkinaehtoja vastaavissa olosuhteissa. Tässä yhteydessä on arvioitava, olisiko kooltaan julkista sektoria hoitaviin organisaatioihin rinnastettavissa oleva yksityinen sijoittaja saattanut tehdä samanlaisissa olosuhteissa yhtä suuria sijoituksia, kun otetaan huomioon muun muassa kyseisten sijoitusten tekohetkellä käytettävissä olleet tiedot ja ennakoitavissa ollut kehityssuuntaus (edellä 213 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Italia ja SIM 2 Multimedia v. komissio, tuomion 37 ja 38 kohta). Lisäksi on niin, että vaikka yksityisen sijoittajan käyttäytyminen, johon talouspoliittisiin päämääriin pyrkivän julkisoikeudellisen sijoittajan väliintulo on rinnastettava, ei välttämättä ole samanlaista kuin tavallisen sijoittajan, joka sijoittaa varoja tuoton saamiseksi enemmän tai vähemmän lyhyellä tähtäimellä, sen on oltava ainakin samanlaista kuin yksityisen holdingyhtiön tai yksityisen konsernin, joka toteuttaa kokonaisvaltaista tai alakohtaista rakennepolitiikkaa ja jota ohjaavat pidemmän tähtäimen tuotto-odotukset (asia C-42/93, Espanja v. komissio, tuomio 14.9.1994, Kok., s. I-4175, 14 kohta ja asia T-455/05, Componenta v. komissio, tuomio 18.12.2008, 86 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

217 Kuten asianosaiset totesivat istunnossa, yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen soveltaminen edellyttää välttämättä, että yritys saa valtion sen hyväksi toteuttamista toimenpiteistä etua, joka on peräisin valtion varoista (ks. vastaavasti edellä 214 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen v. komissio, tuomion 180 ja 181 kohta).

218 Tuomioistuinvalvonnan laajuudesta on muistutettava, että valtiontuen käsite on objektiivinen ja että näin ollen toimenpiteen luonnehtimisella valtiontueksi – mikä perussopimuksen mukaan kuuluu sekä komission että tuomioistuimen tehtäviin – ei pääsääntöisesti voida perustella sitä, että komissiolla tunnustettaisiin olevan laaja harkintavalta, jos ei ole kyse erityisistä, varsinkin kyseisen valtion toimenpiteen monitahoisuudesta johtuvista seikoista. Ainoastaan EY 87 artiklan 3 kohdan

täytäntöönpanossa, jossa komission on otettava huomioon monimutkaisia taloudellisia, sosiaalisia, alueellisia ja alakohtaisia arvioita tutkiessaan, ovatko tietyt valtion toimenpiteet mahdollisesti yhteismarkkinoille soveltuvia, komissiolla on tosiasiallisesti laaja harkintavalta (ks. vastaavasti asia T-67/94, Ladbroke Racing v. komissio, tuomio 27.1.1998, Kok., s. II-1, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

219 Oikeuskäytännössä on tässä yhteydessä täsmennetty, että perussopimuksessa määritellyn valtiontuen käsite on oikeudellinen ja sitä on tulkittava objektiivisten seikkojen perusteella. Tästä syystä tuomioistuinten on lähtökohtaisesti valvottava kokonaisvaltaisesti sitä, kuuluuko jokin toimenpide EY 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, ottamalla huomioon niiden käsiteltävänä olevaan asiaan liittyvät konkreettiset seikat samoin kuin komission arvioiden teknisyys tai monimutkaisuus (asia C-83/98 P, Ranska v. Ladbroke Racing ja komissio, tuomio 16.5.2000, Kok., s. I-3271, 25 kohta; yhdistetyt asiat C-341/06 P ja C-342/06 P, Chronopost v. UFEX ym. tuomio 1.7.2008, Kok., s. I-4777, 141 kohta ja asia C-487/06 P, British Aggregates v. komissio, tuomio 22.12.2008, Kok., s. I-10515, 111 kohta).

220 Näiden periaatteiden pohjalta on selvitettävä, onko komissio nyt käsiteltävässä asiassa soveltanut asianmukaisesti EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tuen käsitettä.

221 Kun otetaan huomioon kantajien asioissa T-425/04, T-444/04 ja T-450/04 esittämät kanneperusteet, joissa on kyse osaksi oikeudellisista virheistä ja osaksi ilmeisistä arviointivirheistä, tässä yhteydessä on ensinnäkin selvitettävä, saiko FT yhden tai useamman edun heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista ja joulukuun 2002 osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta erikseen tai yhdessä tarkasteltuina. Jos vastaus on myönteinen, toiseksi on arvioitava, olivatko FT:lle mahdollisesti myönnetyt edut peräisin valtion varojen siirrosta. Jos vastaus on myönteinen, kolmanneksi on

tutkittava, myönnettiinkö valtion varoista peräisin olleet mahdolliset edut asiantuntevaa yksityistä markkinataloussijoittajaa koskevan perusteen mukaisesti.

b) Heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista ja osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta koituneen edun olemassaolo

Alustavat huomautukset

222 Alustavasti on tutkittava, määrittelikö komissio riidanalaisessa päätöksessä yhden tai useamman heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin liittyvän edun ja missä määrin se näin teki. Kun otetaan huomioon edun ja valtion varojen siirron edellytysten läheinen suhde, tässä yhteydessä on otettava huomioon kaikki kyseisessä päätöksessä tästä aiheesta esitetyt seikat.

223 On muistettava, että komissio luonnehti riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi osakaslainan, joka oli myönnetty FT:lle yhdeksän miljardin euron luottolimiittinä, sellaisena kuin sitä tarkastellaan heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten eli ennen 4.12.2002 ilmoitettua osakaslainaa koskevaa suunnitelmaa annettujen ilmoitusten perusteella.

224 Tämän päätelmänsä tueksi komissio totesi lähinnä, että Ranskan viranomaiset myötävaikuttivat siihen, että rahoitusmarkkinoiden luottamus FT:hen palautui ja se pystyi saamaan uutta lainaa, antamalla heinäkuusta 2002 alkaen ilmoituksia juuri sillä

hetkellä, kun FT oli rahoituskriisissä suuren lyhytaikaisen velan vuoksi; luottamuksen palautuksella luotiin perusta myöhemmin toteutetuille FT:n taseen tasapainotustoimenpiteille ja jälleenrahoitustoimenpiteille, myös osakaslainaa koskevalle suunnitelmalle. Tästä komissio katsoi lähinnä, että nämä ilmoitukset ja toimenpiteet, jotka olivat osa Ranskan valtion käynnistämää jatkuvaa FT:n pelastamisprosessia, eivät kokonaisuutena tarkasteltuina olleet asiantuntevaa yksityistä markkinataloussijoittajaa koskevan perusteen mukaisia, sillä yksityinen osakas ei olisi esittänyt tällaisia ilmoituksia tuesta vastaavassa kriisitilanteessa, jossa FT oli heinäkuussa 2002. Näin ollen ilmoitukset ”vääristivät” markkinoiden tilannetta, joka johti osakaslainaa koskevaan suunnitelmaan, jonka toteuttamista ei olisi voitu harkita ilman kyseisten ilmoitusten rahoitusmarkkinoilla aikaansaamia vaikutuksia (ks. erityisesti riidanalaisen päätöksen 225–230 perustelukappale).

225 Tarkastellessaan erityisesti valtion varojen sitomiseen perustuvan edun käsitettä komissio katsoi lähinnä, että vaikka heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset voitaisiin luonnehtia tueksi siltä osin kuin ne vaikuttivat markkinoihin ja koituivat FT:n eduksi, ne eivät välttämättä olleet luonteeltaan sellaisia, että ne ”ainakin mahdollistivat valtion varojen” sitomisen (riidanalaisen päätöksen 188 perustelukappale). Riidanalaisen päätöksen 189 perustelukappaleessa komissio kuitenkin totesi, ettei sillä ollut riittävästi tietoja todistaakseen tämän ”uudistuksellisen” väitteen perusteella kiistattomasti, että ilmoituksiin sisältyisi valtiontukea. Se arvioi kuitenkin pystyvänsä toteamaan tuen olemassaolon osakaslainaa koskevaan suunnitelmaan, sellaisena kuin sitä tarkasteltiin heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten valossa, liittyvän edun ja valtion varojen sitomisen perusteella (riidanalaisen päätöksen 190 perustelukappale).

226 Riidanalaisen päätöksen 194 perustelukappaleessa todetaankin, että ”osakaslaina – – on FT:n hyväksi myönnettyä etua, sillä sen avulla yritys voi lisätä rahoituskeinojaan ja vakuuttaa markkinat kyvystään maksaa erääntyvät lainat”. Vaikka osakaslainasta ei koskaan allekirjoitettu sopimusta, ”markkinoiden saama mielikuva kyseisen lainan

myöntämisestä” oli omiaan tuomaan etua FT:lle, koska markkinoilla uskottiin, että sen taloudellinen tilanne oli vakaampi, mikä saattoi vaikuttaa sen lainaehtoihin.

227 Komissio täsmensi riidanalaisen päätöksen 195 perustelukappaleessa valtion varojen sitomista koskevaa edellytystä toteamalla yhtäältä, että ”edun saaminen valtion sitoutumisesta, johon sisältyy mahdollinen, ei välitön, varojen siirto, ei sulje pois sitä, ett[ä] etu olisi myönnetty valtion varoista”, ja – viitaten C-482/99, Ranska v. komissio, 16.5.2002 annettuun tuomioon (ns. Stardust-tapaus, Kok., s. I-4397, 36 kohta) – toisaalta, että ”ei ole tarpeen osoittaa, että valtion varoja on siirretty, jotta – – tuki voidaan katsoa – – valtiontueksi”. Komissio vetoaa oikeuskäytäntöön ja toteaa, että näin ollen jopa etu, josta mahdollisesti aiheutuu valtiolle lisäkustannuksia, voi olla valtiontukea (asia C-200/97, Ecotrade, tuomio 1.12.1998, Kok., s. I-7907, 43 kohta sekä yhdistetyt asiat T-204/97 ja T-270/97, EPAC v. komissio, tuomio 13.6.2000, Kok., s. II-2267, 80 kohta).

228 Riidanalaisen päätöksen 196 perustelukappaleen mukaan ”[Ranskan] valtiolle koitui mahdollisia lisäkustannuksia” osakaslainan käyttöön asettamisen ilmoittamisesta ja kyseisen käyttöön asettamisen edellytysten täyttämisestä, jolloin markkinoilla syntyi mielikuva, että laina oli käytännössä jo asetettu käyttöön, sekä allekirjoitetun osakaslainasopimuksen lähettämisestä, ja tämä riitti sen päätelmän tekemiseen, että ”valtion varoja olisi voitu sitoa”. Komissio katsoi seuraavaa:

”[Koska] kyseessä oli sopimu[sta koskeva] tarjous, FT olisi voinut allekirjoittaa sen haluamanaan ajankohtana asiakirjan kumoamiseen asti, jolloin sillä olisi ollut oikeus

saada 9 miljardin euron summa välittömästi käyttöönsä. – – [Ranskan] valtion – – oli varattava – – FT:n käyttöön vastaava määrä varoja.”

229 Ranskan tasavalta ja FT väittivät asioissa T-425/04 ja T-444/04 esittämissään toisessa ja kolmannessa kanneperusteessa lähinnä, että sen paremmin tuen ilmoitukset kuin osakaslainaa koskeva suunnitelmakaan eivät yksistään täytä valtiontuen eivätkä varsinkaan valtion varoista peräisin olevan edun edellytyksiä ja että näitä eri osatekijöitä ei voida tarkastella kokonaisuutena ja päätellä, ettei Ranskan valtion toiminta noudattanut asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevaa perustetta. Kantajien mukaan komission noudattama menettelytapa on nimittäin ristiriitainen siksi, että komissio itse myönsi, että kyseiset ilmoitukset ja osakaslaina eivät erikseen tarkasteltuina olleet EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Joka tapauksessa tuen ilmoituksia ei voida pitää Ranskan valtion vakaana sitoumuksena, josta olisi aiheutunut etua FT:lle ja joka olisi merkinnyt valtion varojen sitomista.

230 Bouygues-yritykset puolestaan väittävät asiassa T-450/04 esittämässään ensimmäisessä kanneperusteessa lähinnä, että komissio ei ole mennyt riittävän pitkälle riidanalaisessa päätöksessään jättäessään luonnehtimatta kunkin heinäkuusta 2002 alkaen annetun ilmoituksen erilliseksi valtiontueksi. Kukin näistä ilmoituksista täyttää nimittäin Bouygues-yritysten mukaan tuen käsitteen kumulatiiviset edellytykset, myös valtion varojen sitomisesta aiheutuvan edun edellytyksen.

Heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista johtuva etu

231 Edellä 213 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee edun käsitteen edellyttävän, että valtion toimenpiteen seurauksena edunsaajan taloudellinen tilanne ja/tai

rahoitustilanne paranee tai edunsaaja rikastuu, kun esimerkiksi sen vastattaviksi tavallisesti kuuluvat kustannukset alenevat.

232 Näin ollen on selvitettävä, merkitsevätkö heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset sekä 4.12.2002 annettu ilmoitus osakaslainasta sellaisinaan vastaavaa etua FT:lle.

233 Tässä on erotettava toisistaan yhtäältä mahdollinen etu, joka muodostui FT:n rahoitusmarkkinoille pääsyn helpottamisesta ja sen jälleenrahoitukseen liittyvien kustannusten alenemisesta, sekä toisaalta edellä mainittujen ilmoitusten mahdollinen myönteinen vaikutus FT:n osakkeiden ja joukkovelkakirjojen kurssiin.

234 Heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten vaikutuksista FT:n pääsyyn rahoitusmarkkinoille ja sen jälleenrahoituskustannuksiin on todettava, että komissio osoitti riidanalaisessa päätöksessään riittävällä tavalla, että näistä ilmoituksista koitui huomattavaa etua FT:lle, koska niiden ansiosta rahoitusmarkkinoiden luottamus FT:hen palautui, FT:llä oli mahdollisuus saada helpommin ja huokeammin uutta lainaa 15 miljardin euron arvoisen lyhytaikaisen velkansa rahoittamiseksi ja FT:n erittäin heikko rahoitustilanne, joka oli vaarassa heiketä vakavasti kesä- ja heinäkuussa 2002, saatiin lopullisesti vakautettua.

235 Tarkemmin katsottuna riidanalaisesta päätöksestä edellä 33–50 kohdassa tehdystä yhteenvedosta käy ilmi, että komissio on koonnut yhteen seikkoja, joiden perusteella voidaan todeta, että 12.7.2002 annetun ilmoituksen ja sitä seuranneiden ilmoitusten sekä osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annetun ilmoituksen jälkeen luokituslaitosten FT:lle antama luokitus oli parempi kuin aiemmin tai parempi kuin

oli suunniteltu, kun otetaan huomioon etenkin yrityksen rahoituskriisi, ”spread inversionin” suuruus sekä sen joukkovelkakirjojen hinnan ja osakekurssin vastaava romahtaminen erityisesti kesä- ja heinäkuussa 2002 (ks. edellä 34 kohta).

236 FT:n entisen ja uuden pääjohtajan, luokituslaitosten sekä Deutsche Bankin keskenään yhdenmukaisista kommenteista voidaan nimittäin päätellä, että kyseisten luokituslaitosten aiemmin antama tai suunnittelema luokitus olisi tuolloin johtanut siihen, ettei FT olisi enää saanut rahoitusta pääomamarkkinoilta, jolloin se ei olisi pystynyt jälleenrahoittamaan lyhytaikaista velkaansa, ja että tämä tilanne pystyttiin välttämään ainoastaan siksi, että FT:n luokitus säilyi edullisemmalla tasolla, mikä puolestaan oli mahdollista 12.7.2002 annetun ilmoituksen ansiosta (ks. edellä 37–43 ja 47 kohta). Edellä 45–48 kohdassa esitetyn perusteella komissio on osoittanut riittävällä tavalla lisäksi sen, että myös syys-, loka- ja joulukuussa 2002 annetut ilmoitukset vaikuttivat myönteisesti luokituslaitosten päätökseen säilyttää FT:n luokitus investointitasolla ja auttoivat palauttamaan markkinoiden luottamuksen FT:hen, jolloin FT pystyi jälleen suoriutumaan lyhyellä aikavälillä erääntyvien velkojensa maksamisesta ja saamaan jälleenrahoitusta asianmukaisilla ehdoilla.

237 Näiden ilmoitusten vaikutusta erikseen ja yhdessä rahoitusmarkkinoihin ei ole tarpeen täsmentää tämän yksityiskohtaisemmin, mutta on kuitenkin todettava, että ne kokonaisuutena vaikuttivat joka tapauksessa ratkaisevasti luokituslaitosten reaktioon ja että tällä reaktiolla oli puolestaan ratkaiseva merkitys FT:n maineen palauttamiselle sijoittajien ja velkojien keskuudessa sekä FT:n jälleenrahoittamiseen myöhemmin osallistuneiden rahoitusmarkkinoiden toimijoiden toiminnalle. Näiden eri seikkojen välisestä syy-yhteydestä on osoituksena erityisesti se, että Ambition 2005 -suunnitelman toteuttamiseen osallistunut pankkiryhmä asetti syyskuussa 2002 FT:n pääomarakenteen vahvistamiseen osallistumisensa ehdoksi sen, että Moody’s ja S&P säilyttäisivät sen luokituksen ennallaan (ks. edellä 44 kohta). Osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annetun ilmoituksen seurauksena S&P vakuutti lisäksi 17.12.2002, että yhtäältä Ranskan viranomaisten FT:lle antama tuki, sellaisena kuin ne olivat sen toistuvasti vahvistaneet heinäkuusta 2002 lähtien, oli ratkaiseva tekijä FT:n luokituksen säilymisessä investointitasolla ja että toisaalta sen ilmoitus kyseistä

osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta oli osoitus tästä tuesta ja FT:n velkojien huomattavasta suojasta (riidanalaisen päätöksen 58 perustelukappale sekä alaviitteet 52 ja 53). Edellä mainitun S&P:n kommentin perusteella komissio päätteli perustellusti myös, että heinäkuusta 2002 alkaen toistettujen tuen ilmoitusten myönteiset vaikutukset olivat havaittavissa joulukuuhun 2002 saakka (ks. myös edellä 48 kohdassa mainitut Moody'sin helmikuussa 2003 esittämät huomautukset sekä edellä 37 kohdassa mainittu Deutsche Bankin raportti).

238 Lisäksi on todettava, että lainojen myöntämistä ja jälleenrahoitusta pääomamarkkinoilla säätelevien periaatteiden, sellaisina kuin ne on kuvattu riidanalaisen päätöksen 28 perustelukappaleessa ja sitä seuraavissa perustelukappaleissa, mukaisesti yrityksen luokituksen taso ja sitä kautta sille myönnettyihin velkoihin liittyvä maksuhäiriöiden riskin suuruus ovat ratkaisevia tekijöitä, kun mitataan kyseisen yrityksen maksettaviksi erityisesti uusien liikkeeseen laskettavien joukkovelkakirjojen koron muodossa tulevia jälleenrahoituskustannuksia. Tästä seuraa, että mitä pienempi maksuhäiriöiden riski on, sitä helpompi pääomamarkkinoilta on saada huokeaa jälleenrahoitusta näille lainoille. Toisin sanoen kaikenlainen myönteinen vaikutus yrityksen luokitukseen – vaikka se olisi sellaisten julkisten ilmoitusten ansiota, joilla voidaan synnyttää sijoittajissa luottamusta tai vahvistaa sitä – vaikuttaa välittömästi niiden kustannusten tasoon, jotka yrityksen on hyväksyttävä hankkiakseen pääomamarkkinoilta jälleenrahoitusta. Komissio viittaa tässä FT:ltä peräisin olevaan asiakirjaan, jonka merkitystä Ranskan tasavalta ja FT eivät ole kiistäneet ja jossa oletetaan, että FT:n vuosittaiset korkomenot olisivat kasvaneet automaattisesti noin 75 miljoonalla eurolla, jos S&P ja Moody's olisivat alentaneet FT:n pitkäaikaisten velkojen luokitusta (ks. riidanalaisen päätöksen 222 perustelukappale ja alaviite 148).

239 Ylimääräisenä huomautuksena on täsmennettävä komission osoittaneen myös, että heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten, FT:n luokituksen tason säilymisen sekä uuden lainan saamisen helpottumisen (jälleenrahoituskustannusten aleneminen mukaan luettuna) välinen syy-yhteys oli paitsi Ranskan viranomaisten ennustettavissa myös niiden suunnittelema. Kuten riidanalaisen päätöksen 38 ja 212 perustelukappaleesta ilmenee, Ranskan viranomaiset ottivat nimittäin yhteyttä luokituslaitoksiin

– muun muassa S&P:hen – samana päivänä, jona 12.7.2002 annettu ilmoitus annettiin (ks. edellä 35 ja 37 kohta), tiedottaakseen niille aikomuksistaan ja palauttaakseen nopeasti markkinoiden luottamuksen FT:hen sekä estääkseen FT:n luokituksen myöhemmän alenemisen spekulatiiviselle tasolle. Ranskan tasavalta ja FT eivät kiistä tätä seikkaa, vaan väittävät ainoastaan, että tällainen menettelytapa on asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen mukainen.

240 Näin ollen FT:n luokitukseen kohdistunut myönteinen ja vakauttava vaikutus, joka oli suora seuraus heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista ja Ranskan viranomaisten tahdonilmauksesta, johti väistämättä taloudellisen edun myöntämiseen FT:lle ja sen taloudellisen tilanteen parantumiseen. Komissio voi jo pelkästään tämän toteamuksen perusteella päätellä, että FT oli saanut EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua etua, eikä sitä ole tarpeen esittää määrällisesti.

241 Näin ollen on hylättävä Ranskan tasavallan ja FT:n väitteet siitä, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset eivät vaikuttaneet markkinoihin eikä niistä aiheutunut etua FT:lle.

242 Tällaisessa tilanteessa ei ole tarpeen lausua siitä, sisälsivätkö heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset etua FT:lle myös sitä kautta, että ne vaikuttivat myönteisesti sen osakkeiden ja joukkovelkakirjojen kurssiin.

Osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta aiheutuva etu

243 On tutkittava, tuottiko ainoastaan suunnitelmaksi jäänyt osakaslaina, jota koskevaa sopimusta FT ei koskaan allekirjoittanut ja jota ei koskaan toteutettu, yksinään erillistä lisäetua FT:lle suhteessa edellä 235–237 kohdassa kuvattuun etuun. Tässä

yhteydessä on muistettava, että komissio on riittävällä tavalla osoittanut, kuten edellä mainituissa kohdissa todettiin, että Ranskan viranomaisten 4.12.2002 antama julkinen ilmoitus osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta tarkasteltuna yhdessä heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten kanssa sisälsi etua FT:lle sitä kautta, että se johti rahoitusmarkkinoiden toimijoiden myönteisiin reaktioihin ja paransi näin yrityksen jälleenrahoituksen ehtoja.

244 Selvitettäessä sitä, sisälsikö osakaslainaa koskeva suunnitelma viimeksi mainittuun etuun verrattuna erillistä lisäetua, on viitattava erityisesti riidanalaisen päätöksen 194 perustelukappaleeseen, jonka mukaan on niin, että vaikka FT ei koskaan allekirjoittanut sopimusta osakaslainasta eikä sitä siten toteutettu, osakaslaina tuotti kuitenkin etua FT:lle, sillä yritys pystyi sen avulla lisäämään rahoituskeinojaan, vakuuttamaan markkinat kyvystään maksaa erääntyvät lainat ja vaikuttamaan siten lainaehtoihinsa. On nimittäin niin, että ”markkinoiden saama mielikuva kyseisen lainan myöntämisestä [oli] omiaan tuomaan etua FT:lle, koska markkinoilla uskottiin, että [sen] taloudellinen tilanne oli vakaampi”.

245 Siitä, että komissio samaistaa tässä kuvatun edun osakaslainan käyttöön asettamisesta FT:lle aiheutuneeseen markkinoita rauhoittavaan vaikutukseen ja kolmansien osapuolten siitä saamaan mielikuvaan, on kuitenkin todettava, että tämä etu liittyy olennaisesti heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista ja etenkin osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annetusta ilmoituksesta koituneeseen etuun, jotka olivat jo tuottaneet vastaavan vaikutuksen rahoitusmarkkinoilla ja johtaneet FT:n lainaehtojen paranemiseen (ks. edellä 235–237 kohta).

246 Vaikuttaa nimittäin siltä, että osakaslainaa koskeva suunnitelma, josta tehdyn sopimuksen ERAP oli allekirjoittanut, parafoinut ja lähettänyt FT:lle, ei olisi voinut

vaikuttaa markkinoihin täysin tai edes lähes samalla tavoin kuin siitä ilmoittaminen 4.12.2002. Kuten Ranskan tasavalta itse totesi istunnossa vastatessaan unionin yleisen tuomioistuimen kysymykseen, mikä on kirjattu suullisen käsittelyn pöytäkirjaan, ettei sitä, että ERAP lähetti osakaslainaa koskevan sopimuksen 20.12.2002 FT:lle, julkistettu erikseen 4.12.2002 annetun, osakaslainaa koskevaan suunnitelmaan liittyvän ilmoituksen lisäksi. Kun tällaista julkistamista ei ollut tapahtunut, minkä FT vahvisti istunnossa, kolmannet osapuolet eivät ole voineet saada riidanalaisen päätöksen 194 perustelukappaleessa tarkoitettua sellaista ”mielikuvaa” osakaslainan käyttöön asettamisesta, jonka olisi voitu katsoa perustuvan juuri kyseisen osakaslainasopimuksen lähettämiseen. Moody'sin reaktio, johon viitataan riidanalaisen päätöksen alaviitteessä 112, ei voi kyseenalaistaa tätä päättelyä, kun otetaan huomioon, että reaktio oli jo syntynyt 9.12.2002 eli se oli todennäköisesti johtunut 4.12.2002 annetusta ilmoituksesta ja syntynyt joka tapauksessa ennen kuin ERAP lähetti osakaslainasopimuksen FT:lle 20.12.2002. Sama pätee S&P:n 17.12.2002 esittämään lausumaan, johon viitataan riidanalaisen päätöksen 58 perustelukappaleessa sekä alaviitteissä 52 ja 53.

247 Komissio vakuutti kuitenkin unionin yleisen tuomioistuimen kysymykseen istunnossa antamassaan vastauksessa olleensa aina sitä mieltä, että osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta sellaisenaan ja sen käyttöön asettamisesta aiheutui erillistä lisäetua FT:lle (ks. myös edellä 196 kohta), sillä tämä sai 20.12.2002 allekirjoitetun sopimuksen lähettämisen seurauksena yksipuolisen ja ehdottoman oikeuden ottaa osakaslaina käyttöön allekirjoittamalla kyseisen sopimuksen. Taloudellisesti tarkasteltuna tämä yhdeksän miljardin euron luottolimiitin käyttöoikeus, jonka käyttäminen on kiinni ainoastaan edunsaajan tahdosta, on erillinen etu verrattuna osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annettuun ilmoitukseen perustuvaan etuun. FT riitautti tämän arvion istunnossa viitaten riidanalaisen päätöksen 188 ja 190 perustelukappaleeseen.

248 Näin ollen on ensiksi selvitettävä, tarjoaako riidanalainen päätös riittävän perustan komission väitteelle.

249 Tältä osin on mainittava, että riidanalaisen päätöksen 194 perustelukappaleessa muistutetaan, että FT sai etua osakaslainasta, ”sillä sen avulla yritys voi lisätä rahoituskeinojaan”. Vaikka tämä toteamus on melko epämääräinen ja suppea ja liittyy suoraan edellä 245 kohdassa tarkoitetun edun kuvaukseen, riidanalaisen päätöksen 196 perustelukappaleen – jossa toki viitataan valtion varojen siirron edellytykseen – toisessa ja kolmannessa virkkeessä täsmennetään lisäksi, että koska osakaslainasopimus ”oli sopimu[sta koskeva] tarjous, FT olisi voinut allekirjoittaa sen haluamanaan ajankohtana asiakirjan kumoamiseen asti, jolloin sillä olisi ollut oikeus saada 9 miljardin euron summa välittömästi käyttöönsä” ja että Ranskan valtion ”oli varattava ERAP:n kautta FT:n käyttöön vastaava määrä varoja”. Riidanalaisen päätöksen 197 perustelukappaleessa komissio totesi lisäksi, että oli tutkittava, ”onko FT:lle näin myönnetty etu” asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen mukainen ja vaikuttiko se jäsenvaltioiden väliseen kilpailuun ja kauppaan.

250 Tästä seuraa, että vaikka riidanalainen päätös on monimerkityksinen sen suhteen, miten kyseisen edun tai etujen eri osatekijät erotetaan toisistaan, siinä ilmoitetaan kuitenkin riittävän selkeästi ja täsmällisesti komission katsoneen, että osakaslainasopimuksen lähettäminen FT:lle sisälsi lisäedun, joka oli erillinen edellä 235–237 kohdassa kuvatusta edusta.

251 Seuraavaksi on arvioitava, onko komissio osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että FT sai etua jo pelkästään siitä, että sillä oli yksipuolinen ja ehdoton mahdollisuus turvautua yhdeksän miljardin euron luottolimiittiin, joka oli osakaslainasopimuksen kohteena, vaikka se ei koskaan allekirjoittanut sopimusta tai pannut sitä täytäntöön.

252 FT, joka kiistää tällaisen edun olemassaolon, toisti istunnossa tältä osin, että se oli kieltäytynyt osakaslainasopimuksen allekirjoittamisesta siksi, että sen ehdot olivat

liian tiukat ja että se piti joka tapauksessa parempana rahoituksen hakemista velkojensa jälleenrahoittamiseen joukkovelkakirjamarkkinoilta.

253 On muistettava, että komission on osoitettava objektiivisten seikkojen perusteella, että kaikki EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuen käsitteen kumulatiiviset edellytykset, joihin kuuluu myös edun olemassaolo, täyttyvät (edellä 219 kohdassa mainittu asia British Aggregates v. komissio, tuomion 111 kohta), ja otettava huomioon kyseisen toimenpiteen taloudelliset vaikutukset (ks. vastaavasti edellä 219 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Chronopost v. UFEX ym. tuomion 123 kohta sekä edellä 214 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen v. komissio, tuomion 180 kohta).

254 On kuitenkin todettava, että lukuun ottamatta riidanalaisen päätöksen 196 perustelukappaleessa tehtyä osakaslainasopimuksen lähettämisen luonnehtimista ”sopimu[sta koskevaksi] tarjoukseksi”, jonka FT olisi ”haluamanaan ajankohtana” voinut hyväksyä, jolloin sillä olisi ollut ”oikeus saada 9 miljardin euron summa välittömästi käyttöönsä”, komissio, jolle todistustaakka kuuluu, ei ole sen enempää määritellyt kuin osoittanutkaan sitä FT:n taloudellisen tilanteen mahdollista parantumista, joka olisi voinut johtua tästä tarjouksesta, suhteessa tilanteeseen, joka vallitsi FT:n saatua mahdollisuuden jälleenrahoittaa velkansa yhdeksän miljardin euron suuruisella summalla joukkovelkakirjamarkkinoilla tuolloin vallinneilla ehdoilla.

255 Komissio ei kuitenkaan voi olettaa ainoastaan sillä perusteella, että valtio on tehnyt yksipuolisen tarjouksen tietynsuuruisesta luottolimiitistä, että tällä tarjouksella olisi edunsaajalle edullisia taloudellisia vaikutuksia, ja jättää huomiotta kyseisen luottosopimuksen toteuttamiseen sekä erityisesti tämän luoton myöntämiseen ja takaisinmaksuun liittyvät ehdot, etenkään kun edunsaaja ei ole hyväksynyt tarjousta vaan on tyytynyt hakemaan jälleenrahoitusta markkinaehdoilla. Muussa tapauksessa jopa sellainen luottosopimus, joka sisältää objektiivisesti tarkasteltuna epäedullisia ehtoja,

esimerkiksi korkeampia korkokantoja ja tiukempia takaisinmaksuehtoja kuin markkinoilla tarjotaan, olisi luonnehdittava EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi eduksi jo pelkästään sillä perusteella, että julkisoikeudellinen velkoja on ilmoittanut olevansa valmis antamaan tietyn summan edunsaajan käyttöön.

256 Tällainen menettelytapa ei nimittäin ole sopusoinnussa sen komission velvoitteen kanssa, jonka mukaan sen on osoitettava EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun edun olemassaolo riittävän perusteltujen ja täydellisten objektiivisten seikkojen perusteella (ks. vastaavasti edellä 219 kohdassa mainittu asia British Aggregates v. komissio, tuomion 111 kohta; ks. vastaavasti myös edellä 214 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen v. komissio, tuomion 180 kohta ja asia T-442/03, SIC v. komissio, tuomio 26.6.2008, Kok., s. II-1161, 126 kohta). Tällä menettelytavalla ei pystytä arvioimaan tällaista luottotarjousta kokonaisuudessaan sen taloudellisessa asiayhteydessä, eikä siinä myöskään oteta huomioon tosiasiallisia ja mahdollisesti epäedullisia taloudellisia vaikutuksia, joita tarjouksesta voi aiheutua edunsaajalle, eikä edunsaajan tahtoa olla hyväksymättä tarjousta.

257 Näin ollen on katsottava, että komissio ei voinut päätellä ainoastaan sen perusteella, että olemassa oli ERAP:n allekirjoittama sopimusta koskeva tarjous, että tästä tarjouksesta koituisi FT:lle EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua erillistä lisäetua.

258 Se, ettei komissio ole oikeudellisesti riittävällä tavalla osoittanut, että osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta sellaisenaan aiheutui erillistä lisäetua, ei kuitenkaan voi sellaisenaan johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen (ks. vastaavasti edellä 159 kohdassa mainittu asia Graphischer Maschinenbau v. komissio, tuomion 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia T-318/00, Freistaat Thüringen v. komissio, tuomio 19.10.2005, Kok., s. II-4179, 191 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

259 Edellä esitetyn perusteella on todettava komission osoittaneen riittävällä tavalla, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset ja osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annettu ilmoitus merkitsivät yhdessä EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun edun myöntämistä FT:lle, eikä tätä etua ole tarpeen ilmoittaa määrällisesti.

260 Näin ollen on hylättävä Ranskan tasavallan ja FT:n väite, jonka mukaan komissiolla ei ollut oikeutta todeta, että olemassa oli jo pelkästään heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista aiheutunutta etua, sillä perusteella, että yhtäältä tätä etua ei voida erottaa muiden tapahtumien ja FT:n itse vuoden 2002 jälkipuolella toteuttamien toimien myönteisistä vaikutuksista ja että toisaalta 28.4.2004 julkaistussa raportissa ei tutkittu ja määritelty näistä ilmoituksista kokonaisuutena aiheutuvan edun luonnetta ja täsmällistä arvoa.

261 Tämän jälkeen on tutkittava, liittyykö edellä määritelty etu EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun valtion varojen siirtoon ja missä määrin näin on.

c) Valtion varojen siirron olemassaolo

Alustavat huomautukset

262 Edellä 214 ja 215 kohdassa esitetystä johtuu, että edellä 234–259 kohdassa määritellyn edun on oltava peräisin valtion varojen siirrosta. Tämä määritellyn edun ja valtion varojen sitomisen yhteen liittymistä koskeva vaatimus edellyttää pääsääntöisesti, että

kyseinen etu liittyy läheisesti valtion talousarviota rasittavaan vastaavaan kustannukseen tai valtion hyväksymien oikeudellisesti sitovien velvoitteiden perusteella syntyvään ja valtion talousarvioon riittävän konkreettisesti kohdistuvaan taloudelliseen riskiin (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-72/91 ja C-73/91, Sloman Neptun, tuomio 17.3.1993, Kok., s. I-887, Kok. Ep. XIV, s. I-47, 21 kohta; asia C-156/98, Saksa v. komissio, tuomio 19.9.2000, Kok., s. I-6857, 27 kohta; edellä 214 kohdassa mainittu asia PreussenElektra, tuomion 58 kohta ja julkisasiamies Jacobsin 26.10.2000 samassa asiassa esittämä ratkaisuehdotus (Kok., s. I-2103, ratkaisuehdotuksen 115–117 kohta).

263 On muistettava, että asianosaiset ovat nyt käsiteltävässä asiassa erimielisiä siitä, liittyykö heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin, joiden komissio on perustellusti osoittanut merkinneen etua FT:lle, valtion varojen siirtoa. Ranskan tasavalta ja FT kiistävät valtion varojen siirron olemassaolon, kun taas Bouygues-yritykset väittävät, että kukin näistä ilmoituksista sisältää sellaisen valtion varojen sitomisen joko Ranskan valtion oikeudellisesti sitovan velvoitteen perusteella tai Ranskan valtioon kohdistuvan riittävän konkreettisen ja välittömän taloudellisen riskin vuoksi, jonka johdosta Ranskan valtio joutuu taloudelliseen vastuuseen muodossa tai toisessa niistä veloista, joita FT:llä on Bouygues-yrityksille, FT:n osakkaille ja sen velkojille.

264 Komissio käyttää riidanalaisessa päätöksessä perusteena ensinnäkin premissiä, jonka mukaan valtion varojen mahdollinen siirto riittää perusteeksi EY 87 artiklan 1 kohdan soveltamiselle. Komissio toteaa päätöksen 195–197 perustelukappaleessa tästä seuraavaa:

”(195) Valtion varoihin liittyvän edellytyksen osalta komissio korostaa, että edun [johtu]minen valtion sitoutumisesta, johon sisältyy mahdollinen, ei välitön, varojen siirto, ei sulje pois sitä, ettei etua olisi myönnetty valtion varoista. Tässä on – – otettava huomioon, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaikissa tapauksissa ei ole tarpeen osoittaa, että valtion varoja on siirretty,

jotta voidaan todistaa, että yhdelle tai useammalle yritykselle myönnetty tuki voidaan katsoa EY 87 artiklan 1 kohdan mukaiseksi valtiontueksi [alaviite 118: em. ns. Stardust-tapaus, tuomion 36 kohta; ks. myös asia C-387/92, Banco Exterior de España, tuomio 15.3.1994, Kok., s. I-877, 14 kohta ja asia C-6/97, Italia v. komissio, tuomio 19.5.1999, Kok., s. I-2981, 16 kohta]. Näin ollen jopa etu, josta mahdollisesti aiheutuu valtiolle lisäkustannuksia, on valtiontukea, jos se vaikuttaa kilpailuun ja kauppaan jäsenvaltioiden välillä [alaviite 119: asia C-200/97, Ecotrade, tuomio 1.12.1998, Kok., s. I-7907, 43 kohta sekä yhdistetyt asiat T-204/97 ja T-270/97, EPAC v. komissio, tuomio 13.6.2000, Kok., s. II-2267, 80 kohta].

(196) komissio huomauttaa, että valtiolle koitui mahdollisia lisäkustannuksia sen ilmoittaessa osakaslainan käyttöön asettamisesta ja täyttäessä kyseisen käyttöön asettamisen ennakkoedellytyksiä – –, jolloin markkinoilla syntyi mielikuva, että laina oli käytännössä jo asetettu käyttöön – –. Kustannuksia aiheutui myös ERAP:n parafoiman ja allekirjoittaman osakaslainasopimuksen lähettämisestä FT:lle. – – On totta, että FT ei koskaan allekirjoittanut sopimusta, mutta se ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei valtion varoja olisi voitu sitoa. [Koska] kyseessä oli sopimu[sta koske]va tarjous, FT olisi voinut allekirjoittaa sen haluamanaan ajankohtana asiakirjan kumoamiseen asti, jolloin sillä olisi ollut oikeus saada 9 miljardin euron summa välittömästi käyttöönsä. Koska [Ranskan] valtion oli otettava tämä huomioon, sen oli varattava ERAP:n kautta FT:n käyttöön vastaava määrä varoja.

(197) Komission on sen vuoksi tutkittava, onko FT:lle näin myönnetty etu järkevästi toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen mukainen ja vaikuttaako se kilpailuun ja kauppaan jäsenvaltioiden välillä.”

265 Tämän jälkeen komissio tarkastelee asiantuntevaa yksityistä markkinataloussijoittajaa koskevaa perustetta ja toteaa riidanalaisen päätöksen 208–213 perustelukappaleessa lähinnä, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olivat ”niin selkeitä, tarkkoja ja järkkymättömiä, että niistä käy ilmi [Ranskan] valtion uskottava sitoutuminen”; sitten se jatkaa 214–219 perustelukappaleessa seuraavasti:

”(214) Komissio huomauttaa, että se on pyrkinyt selvittämään, olisiko yksityisen sijoittajan Ranskan lain mukaan pidettävä vastaavilla ilmoituksilla annetut lupauksensa. Koska tässä tapauksessa sijoittajana on [Ranskan] valtio, tarkastelun kohteena oli myös Ranskan hallinto-oikeus.

(215) Komissio toteaa, että se pyysi asiasta asiantuntijaraporttia ja sai myös useita raportteja kolmansilta. Saatujen tietojen perusteella komissio ei voi tässä vaiheessa jättää huomiotta sitä mahdollisuutta, että kyseiset ilmoitukset olisivat sitovia Ranskan hallinto-, yksityis-, kauppa- ja rikosoikeuden nojalla – – sekä myös New Yorkin osavaltion oikeuden mukaan.

(216) Ranskan viranomaisten esittämä kritiikki perustuu pääasiassa siihen seikkaan, että yksipuoliset sitoumukset ovat Ranskan lain mukaan poikkeuksia ja että aiesopimukset, jotka voivat olla hyvinkin erilaisia, käyvät vain poikkeustapauksissa yksipuolisesta sitoumuksesta. Tärkeintä ei ole kuitenkaan selvittää, onko Ranskan laki yksiselitteinen kyseisessä asiassa, vaan tutkia, onko yksityisoikeuden nojalla mahdollista todeta yksipuolisen sitoumuksen

olemassaolo kyseisessä tapauksessa. Kassaatiotuomioistuimen asiaan soveltuvasta oikeuskäytännöstä [alaviite 134: 'Ks. Com, 28.3.2000, D 2000, cah.dr. aff. s. 210'], jonka sovellettavuutta Ranskan viranomaiset pyrkivät rajoittamaan – – ei ole epäilystä.

– –

(218) Kokonaisuutena ottaen voidaan ajatella, että nämä seikat vaarantavat valtion varat (joko siten, että valtio joutuu vastaamaan sitoumuksestaan sijoittajille, tai siten, että valtion tulevien liiketoimien kustannukset kasvavat). Väite, jonka mukaan – – heinäkuusta 2002 antamat ilmoitukset ovat tukea, on siis uudistuksellinen, mutta ei täysin perusteeton.

(219) Komissio ei kuitenkaan usko, että se pystyy näillä perusteilla kiistattomasti toteamaan, että kyseiset toimenpiteet sisältävät valtiontukea. Komissio arvioi sitä vastoin voivansa osoittaa perinteisemmin keinoin, että joulukuussa 2002 toteutetut toimenpiteet, joista ilmoitettiin komissiolle, sisältävät valtiontukea. Näin ollen riittää, että aiemmin annetuilla ilmoituksilla todetaan olleen todellista vaikutusta markkinoihin joulukuussa, jolloin itse ilmoituksia ei tarvitse luokitella valtiontueksi."

266 Komissio täsmensi unionin yleisen tuomioistuimen kirjallisiin kysymyksiin antamassaan vastauksessa lähinnä, että hallinnollisen menettelyn aikana saatujen ja analysoitujen eri tutkimusten – joissa tehtiin heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista melko eriäviä, Ranskan yksityis-, kauppa- ja hallinto-oikeuteen perustuvia tulkintoja – johdosta se päätti jättää lopullisesti toteamatta ainoastaan tällä perusteella, että kyse oli Ranskan valtion yksipuolisesta sitoumuksesta, vaikka se myönsi, että jotkin kansallisen oikeuden osatekijät voivat muodostaa pätevän tuen tälle väitteelle. Komissio ei soveltanut erityisen tiukkaa ja rajoittavaa tulkintaa tästä kansallisen oikeuden erittäin kiistellystä näkökohdasta, vaan valitsi yleisen menettelytavan, jossa

otetaan huomioon heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten ja osakaslainan konkreettinen ja taloudellinen yhteys sekä se, että osakaslainan myöntäminen sisälsi tällaisen sitoumuksen.

267 Näin ollen on tutkittava, oliko komission perusteltua yhtäältä hylätä heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin sellaisinaan liittyvän valtion varojen siirron olemassaolo ja toisaalta todeta, että joulukuun 2002 osakaslainaa koskeva suunnitelma kuitenkin täytti tämän edellytyksen.

Heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin liittyvä valtion varojen siirto

268 Ensiksi on välttämätöntä määrittää heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten luonne, koska sillä on ratkaiseva merkitys ilmoitusten luonnehtimisessa niin valtiontukea koskevan unionin oikeuden kuin asiaankuuluvien kansallisten säännöstenkin mukaisesti.

269 Tässä on huomattava, että valtiontukia koskevassa yhteisön tuomioistuinmenettelyssä tosiseikkojen ja näytön arviointi kuuluu unionin yleisen tuomioistuimen täysin vapaaseen harkintavaltaan. Tässä yhteydessä on lisäksi niin, että sen selvittäminen, sovelletaanko yksittäistapauksessa kansallisen oikeuden säännöstä ja missä määrin sitä sovelletaan, kuuluu tosiseikkojen arviointiin tuomioistuimessa, ja siihen sovelletaan asian selvittämistä ja selvitysvastuun jakautumista koskevia sääntöjä.

270 Lisäksi on muistettava, että vaikka komissio totesi riidanalaisen päätöksen 208 perustelukappaleessa, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olivat ”niin selkeitä, tarkkoja ja järkkymättömiä, että niistä käy ilmi [Ranskan] valtion uskottava sitoutuminen”, se päätyi hylkäämään väitteen siitä, että näitä ilmoituksia olisi asiaankuuluvan kansallisen oikeuden näkökulmasta pidettävä oikeudellisesti sitovina ja ne olisi näin ollen luonnehdittava tukitoimenpiteiksi, joihin liittyi valtion varojen sitominen (riidanalaisen päätöksen 188, 218 ja 219 perustelukappale). Komissio katsoi kuitenkin lähinnä, että kun otetaan huomioon näiden ilmoitusten vaikutus markkinoiden näkemykseen, Ranskan valtio oli ottanut myös kansallisen oikeuden näkökulmasta tietyn taloudellisen riskin, minkä perusteella voitiin katsoa, että osakaslainaa koskeva suunnitelma oli ristiriidassa asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen kanssa (riidanalaisen päätöksen 220–230 perustelukappale). Näin menetellessään komissio ei ole ottanut sen paremmin riidanalaisessa päätöksessä kuin asian oikeuskäsittelyn aikanakaan selkeästi ja lopullisesti kantaa siihen, saattoivatko heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset sellaisinaan aiheuttaa valtion varojen siirron mahdollisesti asiaa koskevan kansallisen oikeuden perusteella.

271 Jotta heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten luonne voitaisiin määritellä, on todettava, että niitä on tulkittava ainoastaan objektiivisten toteamusten perusteella (ks. vastaavasti edellä 256 kohdassa mainittu asia SIC v. komissio, tuomion 126 kohta). Tästä huolimatta markkinatoimijoiden toteen näytetyistä käsityksistä ja reaktioista voidaan saada viitteitä, jotka ovat hyödyllisiä määritettäessä näiden ilmoitusten luonnetta.

272 12.7.2002 annetusta ilmoituksesta (ks. edellä 4 kohta) on todettava, että sen antoi valtiovarainministeri ennen kaikkea FT:n enemmistöosakkaana olevan Ranskan valtion edustajan tehtävässään (”olemme enemmistöosakas – –”). Tässä tehtävässään hän vakuutti nimenomaisesti, että toimenpiteidensä muodosta riippumatta Ranskan valtio aikoi toimia asiantuntevan sijoittajan tavoin (”valtio-osakkeenomistaja toimii järkevästi toimivan sijoittajan tavoin – –”). Komissio ja Bouygues-yritykset eivät ole esittäneet seikkoja, joilla voitaisiin osoittaa, että aikomus alistaa Ranskan valtion tulevien toimenpiteiden toteuttaminen asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen

noudattamiselle oli ainoastaan tuotu julki mutta se ei ollut ilmoituksen antohetkellä todellinen ja vakavasti otettava aikomus.

273 Lisäksi 12.7.2002 annettu ilmoitus oli epäselvä ja epätäsmällinen niiden mahdollisten tukitoimenpiteiden osalta, joita Ranskan valtio voisi toteuttaa myöhemmässä vaiheessa, jota sitäkään ei ollut määritelty (”toimii järkevän sijoittajan tavoin ja – – ryhtyisimme tarvittaviin toimenpiteisiin”). Kun otetaan huomioon tämän toteamuksen avoin luonne ja epämääräisyys, komissio ei voinut perustellusti päätellä, että Ranskan valtion antamaksi väitetty sitoumus oli selkeä ja että enää tarvitsisi ainoastaan yksilöidä ”käytettävät toimenpiteet eli täytäntöönpanokeinot” (riidanalaisen päätöksen 209 perustelukappale), sillä tällainen selkeä sitoumus edellyttää väistämättä, että mahdollisten tulevien toimenpiteiden luonne ja ulottuvuus määritellään. Kuten Deutsche Bankin 22.7.2002 julkaisemassa raportissa, johon komissiokin tukeutui riidanalaisen päätöksen 221 perustelukappaleessa ja alaviitteessä 142, vahvistetaan 12.7.2002 annetusta ilmoituksesta, markkinoilla ei vielä ollut selkeää käsitystä Ranskan valtion tulevien toimenpiteiden luonteesta ja ulottuvuudesta (”[FT] hyötyi markkinoiden kasvavasta luottamuksesta, joka perustui siihen, että [Ranskan] hallitus tukee luottoa tavalla tai toisella”; tämän ”[Ranskan] valtion epäsuoran tuen” tapauksessa kyseeseen voisivat tulla ”joko pankkien tai [Ranskan] hallituksen myöntämät markkinaehtoiset lainat”). Lisäksi 12.7.2002 annetussa ilmoituksessa vahvistetaan tällaisten tulevien toimenpiteiden ehdollinen ja epätäsmällinen luonne, kun siinä nimenomaisesti kielletään FT:n pääoman korottamisen mahdollisuus, vaikka Ranskan valtio valitsi juuri tämän vaihtoehdon joulukuussa 2002 (”Se ei ole missään tapauksessa tarkoitus! Vahvistan vain yksinkertaisesti sen, että ryhdymme tarvittaviin toimenpiteisiin riittävän ajoissa. Jos se on tarpeellista…”).

274 Tämä tulkinta saa vahvistusta 12.7.2002 annetun ilmoituksen taustalla olleista tosiseikoista. Kuten komissiokin näyttää myöntävän (ks. edellä 188 ja 189 kohta), tässä vaiheessa ei ollut käytettävissä luotettavia tietoja FT:n taloudellisten ongelmien tosiasiallisesta laajuudesta, rahoitusmarkkinoiden tulevasta reaktiosta kyseiseen ilmoitukseen tai FT:n suunnitellun rakenneuudistuksen jälkeisestä kehityksestä, joten

Ranskan valtio ei vielä voinut riittävän täsmällisesti tietää tai määritellä FT:n hyväksi mahdollisesti toteutettavan tukitoimenpiteen luonnetta, ulottuvuutta tai ehtoja. Kaikista Ranskan viranomaisten 12.7.2002 toteuttamista toimista, joihin luetaan se, että Ranskan viranomaiset ottivat suoraan yhteyttä luokituslaitoksiin, käy pikemminkin ilmi, että nämä viranomaiset pyrkivät vakuuttamaan rahoitusmarkkinat pikaisesti siitä, että Ranskan valtio myöntää tulevaisuudessa mahdollisesti tukea FT:lle, ainoastaan estääkseen FT:n luokituksen heikkenemisen edelleen sekä sen, että se menettäisi mahdollisuuden saada uutta lainaa joukkovelkakirjamarkkinoilta, mutta ne eivät juuri tuolla hetkellä määritelleet tarkemmin mahdollista tukea. Mahdollisten tukitoimenpiteiden liian aikainen konkretisointi olisi voinut nimittäin johtaa siihen, että FT:n velan tulevan jälleenrahoittamisen vaihtoehtoja olisi tarpeettomasti rajattu ja että niistä olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle EY 88 artiklan 3 kohdan nojalla. Tällainen hätiköity toimintatapa olisi lisäksi voinut heikentää velkojien ja investoijien luottamusta Ranskan valtion toimiin. Toisin kuin riidanalaisen päätöksen 212 perustelukappaleessa todetaan, yhteyden ottamista luokituslaitoksiin ei tässä tilanteessa voitu tulkita siten, että se olisi lujittanut Ranskan valtion antamaksi väitetyn sitoumuksen järkkymättömyyttä, vaan ainoastaan siten, että se oli ensimmäinen vaihe FT:n tilanteeseen rahoitusmarkkinoilla heinäkuussa 2002 kohdistuneiden paineiden purkamisessa.

275 Toisin kuin Bouygues-yritykset ja komissio väittävät (ks. riidanalaisen päätöksen 210 perustelukappale), pelkkä se seikka, että FT oli jo 12.7.2002 annetun ilmoituksen tekohetkellä vakavissa jälleenrahoitusvaikeuksissa (ks. edellä 236 kohta), ei vaikuta millään tavalla ilmoituksen avoimeen ja epämääräiseen luonteeseen kokonaisuudessaan eikä myöskään ilmoituksen merkitykseen sen antamisen taustalla olleiden tosiseikkojen näkökulmasta (ks. edellä 274 kohta). Vaikka oletettaisiin, että yritys oli tuossa vaiheessa kuvatunlaisissa vaikeuksissa, ratkaisevaa ei siis ole se, ettei ilmoituksesta käynyt asianmukaisesti ilmi, kuinka vakavia vaikeuksia FT:llä tuolloin oli lyhytaikaisen velkansa takaisinmaksussa (”jos [FT] joutuu vaikeuksiin”; ”jos [FT:llä] olisi rahoitusvaikeuksia, mikä ei ole tilanne tänä päivänä, [Ranskan] valtio toteuttaisi tarvittavat toimenpiteet näiden vaikeuksien voittamiseksi”).

276 Kun komissio tulkitsee kirjaimellisesti 12.7.2002 annettua ilmoitusta, se ei myöskään voi perustellusti väittää, että ”mistään ei käy ilmi, että markkinoilla olisi pantu merkille minkäänlaisia ehtoja” (riidanalaisen päätöksen 210 perustelukappale) ja että ”sekä markkinoiden reaktio että rahoitusanalyytikkojen kommentit vahvistavat sen, että markkinat pitivät [Ranskan] valtion ilmoituksia uskottavana sitoumuksena tukea FT:tä” (riidanalaisen päätöksen 220 perustelukappale), sillä joidenkin markkinatoimijoiden subjektiiviset mielikuvat ja reaktiot eivät ole ratkaisevia tällaisen ilmoituksen luonteen määrittelyn kannalta (ks. edellä 271 kohta). Tässä toteamuksessa ei myöskään oteta huomioon sitä, että Deutsche Bank ei päinvastoin tuolloin pystynyt ennakoimaan Ranskan valtion FT:n hyväksi tulevaisuudessa mahdollisesti toteuttamien toimenpiteiden luonnetta ja ulottuvuutta (ks. edellä 273 kohta).

277 13.9.2002 annetusta ilmoituksesta (ks. edellä 7 kohta) on todettava, että sekin ennakoi tulevaa, oli ehdollinen ja epätäsmällinen Ranskan valtion pitkällä aikavälillä suunnittelemien mahdollisten toimenpiteiden osalta (”[Ranskan] valtio tukee [FT:tä] [tervehdyttämis]suunnitelman täytäntöönpanossa ja osallistuu omalta osaltaan [FT:n] pääoman voimakkaaseen korottamiseen markkinaolosuhteiden mukaan määritettävän aikataulun ja edellytysten mukaisesti”), sillä varmaa oli ainoastaan se, että siinä vahvistettiin tuleva osallistuminen FT:n ”pääoman voimakkaaseen korottamiseen” ja että tämä tapahtuisi ”markkinaolosuhteiden mukaan”. Kuten 12.7.2002 annetussa ilmoituksessa, myöskään 13.9.2002 annetussa ilmoituksessa ei tarkemmin täsmennetä Ranskan valtion FT:n hyväksi tulevaisuudessa toteuttamien toimenpiteiden luonnetta, ulottuvuutta ja ehtoja vaan todetaan, että mahdollisesti toteutettaviin välivaiheen tukitoimenpiteisiin sovelletaan tarpeellisuuden kriteeriä (”[Ranskan] valtio ryhtyy tänä aikana tarvittaessa toimenpiteisiin, joiden avulla [FT:n] rahoitusvaikeudet voidaan välttää”).

278 2.10.2002 annetusta ilmoituksesta (ks. edellä 8 kohta) on todettava, että se on sisällöltään yhtä epäselvä kuin 13.9.2002 annettu ilmoitus eikä sisällä mitään lisätietoja

verrattuna aiempaan ilmoitukseen (”[Ranskan] valtio osallistuu tervehdyttämistoimenpiteiden täytäntöönpanoon ja [FT:n] pääoman korotukseen niiden ehtojen mukaisesti, joista päätetään – –. [Ranskan] valtio ryhtyy tänä aikana tarvittaessa toimenpiteisiin, joiden avulla [FT:n] rahoitusvaikeudet voidaan välttää”). Tällä ilmoituksella Ranskan valtio nimittäin tyytyy ainoastaan epämääräisesti ennakoimaan mahdollista tulevaa osallistumistaan FT:n oman pääoman korottamiseen, mutta osallistumisen luonnetta, ulottuvuutta tai ehtoja ei vielä määritellä. Aiempien ilmoitusten tavoin tässäkin ilmoituksessa todetaan, että Ranskan valtio voi myöntää välivaiheen tukea, jonka ominaisuuksia ei ole enempää täsmennetty, jos se on tarpeen FT:n mahdollisten rahoitusvaikeuksien ratkaisemiseksi.

279 Edellä esitetystä seuraa, että 12.7.2002, 13.9.2002 ja 2.10.2002 annetuissa ilmoituksissa, toisin kuin Bouygues-yritykset väittävät, erityisesti valtion FT:n hyväksi mahdollisesti toteuttamien toimenpiteiden luonne, ulottuvuus ja ehdot on jätetty avoimiksi, epätäsmällisiksi ja ehdollisiksi, joten ilmoituksia ei voida myöskään niiden taustalla olleiden tosiseikkojen perusteella samaistaa valtion takaukseen eikä tulkita siten, että niistä ilmenisi peruuttamaton sitoumus myöntää FT:lle tietynlaista taloudellista tukea, joka voisi muodostua esimerkiksi sen lyhytaikaisten velkojen takaisinmaksusta.

280 Jotta julkisten varojen sitomista koskeva Ranskan valtion sitoumus olisi ollut konkreettinen, ehdoton ja peruuttamaton, näissä ilmoituksissa olisi pitänyt nimenomaisesti ilmoittaa joko sijoitettavien varojen tarkat määrät tai taattavat konkreettiset velat tai ainakin ennalta määritetty rahoituskehys, kuten tietyn summan suuruinen luottolimiitti, sekä suunnitellun tuen myöntämisen ehdot. Heinäkuusta 2002 alkaen annetuissa ilmoituksissa ei kuitenkaan oteta kantaa näihin seikkoihin vaan suljetaan pois se mahdollisuus, että FT:n pääomaa voitaisiin tulevaisuudessa korottaa tietyllä summalla, vaikka Ranskan valtio myöhemmin valitsikin juuri tämän vaihtoehdon laatimalla ensin osakaslainaa koskevan suunnitelman, jonka tarkoituksena oli antaa FT:n käyttöön yhdeksän miljardin euron luottolimiitti, ja sitten osallistumalla samansuuruisella summalla, joka oli suhteessa sen omistusosuuteen FT:ssä, tämän pääoman korottamiseen (ks. edellä 16 kohta).

281 Tähän on lisättävä, että Bouygues-yritykset eivät voi vedota Crédit foncier -päätökseen (ks. edellä 159 kohta), jonka laillisuutta ei ole saatettu unionin yleisen tuomioistuimen tutkittavaksi siksi, että heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin verrattuna tuon päätöksen kohteena olleessa Ranskan valtiovarainministerin ilmoituksessa ilmaistiin Ranskan valtion järkkymätön ja ehdoton tahto sitoutua noudattamaan ”kaikkia CFF:n arvopapereita vastaan otetun velan lyhennys- ja koronmaksupäiviä” (Crédit foncier -päätöksen 36 perustelukappale).

282 Tästä huolimatta on niin, että nyt käsiteltävässä asiassa Ranskan valtion oli heinäkuusta 2002 alkaen antamillaan ilmoituksilla sekä sillä, että se vetosi maineeseensa rahoitusmarkkinoilla toimivana maksukykyisenä ja luotettavana velkojana ja velallisena, tarkoitus vaikuttaa aktiivisesti näiden markkinoiden reaktioihin, palauttaa niiden luottamus ja ennen kaikkea pyrkiä pitämään FT:n luokitus investointitasolla, minkä tarkoituksena oli valmistella FT:n myöhempää jälleenrahoitusta suotuisammin taloudellisin ehdoin ja pienemmillä kustannuksilla, eikä tämä tarkoita turvautumista valtion varoihin välittömästi ja ennalta määritetyllä tavalla. Näin toimimalla Ranskan valtio ei sitonut valtion varoja EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla suoraan tai välillisesti vaan sovelsi rahoitusmarkkinoiden toimintaa koskevia erityisiä sääntöjä vakauttaakseen FT:n taloudellisen tilanteen lyhyellä aikavälillä, ja tämän tarkoituksena oli nimenomaan täyttää ne yrittäjyyteen ja rahoitukseen liittyvät edellytykset, joiden täyttyminen oli välttämätöntä myöhemmässä vaiheessa toteutettaville konkreettisimmille tukitoimenpiteille. Se, että Ranskan valtio vetosi tässä yhteydessä erityiseen maineeseensa rahoitusmarkkinoilla, ei kuitenkaan yksistään riitä osoittamaan, että sen varoihin kohdistui riski, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että valtion varoja on siirretty EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja tällä varojen siirrolla on riittävä yhteys heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista FT:lle koituneeseen etuun.

283 Tässä tilanteessa Bouygues-yritykset eivät ole osoittaneet, että kansallinen tuomioistuin – erityisesti ranskalainen hallinto- tai siviilituomioistuin – voisi päätellä, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset täyttäisivät kuitenkin ne edellytykset, joiden perusteella ilmoitukset voitaisiin luokitella Ranskan valtion oikeudellisesti velvoittavaksi yksipuoliseksi sitoumukseksi, johon liittyy EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtion varojen siirto, vaikka sitoumus olisi annettu pelkän aiesopimuksen (lettre d’intention) muodossa. Kun otetaan huomioon Bouygues-yritysten väitteet ja

niiden tueksi esitetyt oikeudelliset tutkimukset, on nimittäin todettava, että asiaankuuluvien kansallisen oikeuden säännösten soveltaminen heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin edellyttää puolestaan sitä, että tulkitaan ennakoivasti näiden ilmoitusten luonnetta eli erityisesti sitä, ovatko ne riittävän selkeitä, täsmällisiä, ehdottomia ja järkkymättömiä ja onko niillä oikeudellisesti sitovia vaikutuksia, jotka voisivat johtaa Ranskan valtion taloudelliseen vastuuseen.

284 Näin ollen ei voida hyväksyä Bouygues-yritysten väitettä, joka perustuu Ranskan Conseil d'État'n oikeuskäytäntöön ja jonka mukaan heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset ovat selkeitä, täsmällisiä ja järkkymättömiä ja näin ollen sellaisia, että ne voivat saattaa Ranskan valtion vastuuseen suhteessa FT:n osakkaisiin, työntekijöihin tai velkojiin joko siksi, että Ranskan valtio on antamallaan lupauksella hyväksynyt oikeudellisia velvoitteita, joita se ei voi jättää täyttämättä syyllistymättä rikkomukseen, tai siksi, että pitämällä lupauksensa se päinvastoin toimii lainvastaisesti siksi, että sen antama lupaus on lainvastainen. Toisin kuin Bouygues-yritykset väittävät (ks. edellä 164 ja 165 kohta), ei ole osoitettu nimenomaisesti, että nämä ilmoitukset voisivat ominaispiirteidensä perusteella muodostaa tällaisen Ranskan valtion oikeudellisesti velvoittavan ja ehdottoman sitoumuksen FT:n tukemiseksi.

285 Toiseksi Bouygues-yritykset eivät voi perustellusti vedota 22.7.2003 päivättyyn yleiskirjeeseen ja siihen liitettyyn selittävään huomautukseen (ks. edellä 167 kohta), koska heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset eivät, kuten edellä 284 kohdassa on todettu, sisällä mitään, minkä perusteella voitaisiin todeta, että olemassa olisi Ranskan valtion FT:n hyväksi myöntämä implisiittinen takaus. Koska ne edellytykset eivät täyty, joiden perusteella voitaisiin todeta, että kyse on tällaisesta takauksesta, Bouygues-yritysten väite, joka perustuu Ranskan lainsäädäntöön, jolla tietyt valtion takaukset voidaan taannehtivasti todeta päteviksi, on hylättävä tehottomana. Kuten Ranskan tasavalta istunnossa huomautti, vuoden 2002 talousarviolain korjauksesta 30.12.2002 annetun Ranskan lain (nro 2002-2576; JORF 31.12.2002, s. 22070) 80 §:ssä tarkoitetaan joka tapauksessa ainoastaan "ERAP:n ottamia lainoja sen [FT:lle] myöntämän osakastuen yhteydessä" eikä muita mahdollisia FT:n hyväksi annettavia valtion takauksia.

286 Kolmanneksi Bouygues-yritykset eivät ole osoittaneet, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset sisälsivät valtion varojen sitomisen New Yorkin osavaltion sopimusoikeuden näkökulmasta. Bouygues-yritysten hallinnollisen menettelyn aikana tästä aiheesta toimittamassa tutkimuksessa täsmennetään nimittäin, ettei se ole oikeudellinen lausunto, ja sen lähtökohtana on ilmeisen virheellinen premissi siitä, että Ranskan valtio oli tehnyt sijoittajille yksipuolista sopimusta koskevan tarjouksen, joka sisälsi lupauksen FT:n velkojen takaamisesta ja jonka sijoittajat olivat hyväksyneet sijoittamalla varojaan FT:hen. Kyseisessä tutkimuksessa, siltä osin kuin siinä arvioidaan tarjouksen oikeudellista sitovuutta ja täytäntöönpantavuutta, tyydytään lisäksi toistamaan, että lupaus oli annettu, ja vertaillaan epämääräisesti toisiinsa toimivaltaisten tuomioistuinten oikeuskäytäntöä, joka koskee listalleottoesitteisiin sisältyviä lupauksia ja julkaisemista lehdissä. Tutkimuksessa ei myöskään oteta lopullista kantaa siihen, voivatko kyseiset tuomioistuimet päättää, että tällainen sopimusta koskeva lupaus on luonteeltaan riittävän järkkymätön. Tutkimuksessa todettiin lisäksi sopimuksen kaltaista asiakirjaa tai vilpittömän mielen suojaa sopimussuhteessa (promissory estoppel) koskevista ehdoista, että kyseisen lupauksen on oltava selkeä ja yksiselitteinen, toisin kuin on nyt käsiteltävässä asiassa (ks. edellä 272–279 kohta).

287 Neljänneksi on todettava, kun tarkastellaan komission omaa viittausta Ranskan Cour de cassationin 28.3.2000 antamaan tuomioon (riidanalaisen päätöksen alaviite 134), että tuossa tuomiossa tunnustettiin se, että vaikeuksissa olevan yrityksen ostajan yksipuolisesti antamaan ilmoitukseen voidaan vedota erga omnes, sekä tällaisen ilmoituksen sitovuus ja täytäntöönpantavuus kaikkien niiden henkilöiden kannalta, jota asia koskee, kun ilmoitus annetaan omaisuuden luovutusta koskevasta suunnitelmasta annetun tuomion muodossa toteutettavassa saneerausmenettelyssä. Ei ole kuitenkaan kiistatonta, että tätä oikeuskäytäntöä voitaisiin soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa. Tämä johtuu nimittäin siitä, että tuomiossa tunnustettu sitovuus ja täytäntöönpantavuus perustuu Ranskan kauppaoikeuden nimenomaiseen säännökseen, joka koskee saneerausmenettelyä ja jonka mukaan ”[omaisuuden luovutusta koskevasta] suunnitelmasta annettu tuomio tekee siitä täytäntöön pantavan kaikkia kohtaan”.

288 Viidenneksi on vielä todettava, ettei ole osoitettu, että vaikka heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista johtuvaksi väitetty sitoumus ei olisi kansallisen oikeuden näkökulmasta oikeudellisesti sitova, nämä ilmoitukset sisältäisivät valtion varojen

siirron. Tästä on yhtäältä todettava, että Bouygues-yritysten väite, jonka mukaan Ranskan valtio olisi tosiasiallisesti ollut velvollinen pitämään antamakseen väitetyn lupauksen, kun otetaan huomioon ne tosiasialliset odotukset, joita ilmoitukset olivat saaneet aikaan markkinoilla, on sellaisenaan ristiriitainen, eikä siinä oteta huomioon sitä, että tuen olemassaolon toteamisen on perustuttava objektiivisiin toteamuksiin pelkän markkinatoimijoilla olevan käsityksen sijasta. Pelkkä markkinoilla aikaan saatu odotus ei joka tapauksessa voi sellaisenaan johtaa minkäänlaiseen oikeudelliseen velvoitteeseen toimia halutulla tavalla (ks. edellä 271 kohta). Toisaalta on niin, että vaikka se, että Ranskan valtio jättäisi pitämättä tietyn yrityksen hyväksi mahdollisesti antamansa lupauksen tuesta, voisi vaarantaa Ranskan valtion uskottavuuden ja maineen rahoitusmarkkinoilla, nyt käsiteltävässä asiassa ei ole kuitenkaan osoitettu, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset sisältäisivät FT:n hyväksi annetun täsmällisen, ehdottoman ja järkkymättömän sitoumuksen, jolla voisi olla tällaisia haitallisia seuraamuksia. Kuten edellä 273 ja 282 kohdassa on todettu, Ranskan viranomaisten toiminnan tarkoituksena oli heinäkuusta 2002 alkaen nimittäin juuri välttää tällaisia seuraamuksia siten, että sen tulevien mahdollisten toimenpiteiden tarkka luonne, ulottuvuus ja ehdot jätettiin täsmentämättä, mikä saa vahvistusta Deutsche Bankin reaktiosta (ks. edellä 273 kohta). Näistä samoista syistä menestyä ei myöskään voi riidanalaisen päätöksen 221 perustelukappaleen lopussa oleva komission väite, jonka mukaan ”hallituksen oli pidettävä lupauksensa, jotta se säilyttäisi maineensa rahoitusmarkkinoilla”. On joka tapauksessa muistettava, että epäilyistään huolimatta komissio on nimenomaisesti päättänyt olla ottamatta lopullista kantaa siihen, sisälsivätkö heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset valtion varojen siirron (riidanalaisen päätöksen 188, 218 ja 219 perustelukappale).

289 Näin ollen on todettava, että heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin ei sisältynyt EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtion varojen sitomista.

290 Tästä syystä on hylättävä Bouygues-yritysten ensimmäinen kanneperuste, joka koskee EY 87 artiklan 1 kohdan rikkomista.

Osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annettuun ilmoitukseen ja osakaslainasopimuksesta 20.12.2002 tehtyyn tarjoukseen liittyvä valtion varojen siirto

– Alustavat huomautukset

291 On huomattava, että Ranskan valtio selvensi ja täsmensi yleisölle FT:n hyväksi suunnittelemaansa taloudellista tukea ensimmäisen kerran vasta 4.12.2002, jolloin se tiedotti osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta ja ilmoitti tästä toimenpiteestä myös komissiolle (ks. edellä 20 kohta); tämä tuki muodostui yhdeksän miljardin euron suuruisen luottolimiitin käyttöön antamisesta osakaslainasopimuksen, jota koskeva ERAP:n parafoima ja allekirjoittama sopimus lähetettiin FT:lle vasta 20.12.2002, muodossa.

292 Tässä yhteydessä on muistettava, että heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten tavoin tämäkin ilmoitus käsitti edun myöntämisen FT:lle, sillä sen avulla lujitettiin rahoitusmarkkinoiden luottamusta ja parannettiin FT:n jälleenrahoituksen ehtoja (ks. edellä 234 kohta ja sitä seuraavat kohdat). Kuten edellä 243 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa todetaan, komissio ei kuitenkaan ole tutkinut eikä osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla sitä, että 20.12.2002 tehty osakaslainasopimusta koskeva tarjous, jota FT ei koskaan allekirjoittanut ja jota ei pantu täytäntöön, sisälsi erillisen taloudellisen lisäedun suhteessa etuun, joka aiheutui heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista sekä osakaslainaa koskevasta sopimuksesta 4.12.2002 annetusta ilmoituksesta.

– Osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annettu ilmoitus

293 Siitä, tarkoittiko osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annettu ilmoitus valtion varojen sitomista, on todettava, että sen enempää komissio kuin

Bouygues-yrityksetkään eivät ole väittäneet, että ilmoitus sisältäisi sellaisenaan riittävän täsmällisen, järkkymättömän ja ehdottoman ja näin ollen asiaankuuluvan kansallisen oikeuden näkökulmasta mahdollisesti myös oikeudellisesti sitovan sitoumuksen, jotta sen perusteella olisi voitu päätellä, että kyseessä oli EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtion varojen siirto.

294 Ainoa riidanalaiseen päätökseen sisältyvä merkityksellinen viittaus tähän ilmoitukseen löytyy sen 205 perustelukappaleen lopusta eli kohdasta, jossa arvioidaan asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevaa perustetta, eikä komissio ole liittänyt siihen edes epäsuoria seurauksia, jotka liittyisivät mahdollisen valtion varojen siirron olemassaoloon. Myös Bouygues-yritykset viittaavat ensimmäisessä kanneperusteessaan ainoastaan heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin ja jättävät huomiotta 4.12.2002 annetun ilmoituksen, ja niiden väitteet koskevat ainoastaan ensin mainittuihin ilmoituksiin liittyväksi väitettyä valtion varojen siirtoa.

295 Koska komissio tai Bouygues-yritykset eivät ole esittäneet tästä aiheesta merkityksellisiä tietoja tai todisteita, unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä ei kuitenkaan ole selvittää, sisälsikö osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annettu ilmoitus Ranskan hallinto- tai siviilioikeuden näkökulmasta valtion varojen siirron.

296 Joka tapauksessa on niin, että 4.12.2002 annetusta ilmoituksesta johtuva valtion varojen siirto voisi vastata ainoastaan etua, joka aiheutui siinä nimenomaisesti tarkoitetun yhdeksän miljardin euron luottolimiitin antamisesta käyttöön. Kuten edellä 292 kohdassa on muistutettu, komissio ei riidanalaisessa päätöksessä määritellyt tällaista etua oikeudellisesti riittävällä tavalla. Lisäksi tämä etu on erillinen siitä edusta, joka johtuu heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista, sellaisena kuin se on määritelty kyseessä olevassa päätöksessä (ks. edellä 243 kohta ja sitä seuraavat kohdat), eikä merkitystä ole sillä, muodostuiko viimeksi mainittu etu FT:n jälleenrahoitusta koskevien ehtojen parantumisesta ja/tai sen osakkeiden ja joukkovelkakirjojen kurssin mahdollisesta noususta.

297 Edellä 214 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä johtuu kuitenkin, että kyseisen edun on EY 87 artiklan 1 kohdan nojalla oltava peräisin julkisista varoista. Tämä määritellyn edun ja valtion varojen sitomisen yhteen liittymistä koskeva vaatimus

edellyttää nimittäin, että kyseessä oleva etu vastaa valtion talousarviosta maksettavaa vastaavaa kustannusta (ks. edellä 262 kohta). Näin ei kuitenkaan ole nyt käsiteltävässä asiassa siltä osin kuin kyse on riidanalaisessa päätöksessä tarkoitetun edun, joka aiheutui heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista, sekä julkisten varojen väitetyn siirron, joka muodostui 9 miljardin euron suuruisen luottolimiitin käyttöön antamisesta, sellaisena kuin se määriteltiin osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annetussa ilmoituksessa, välisestä yhteydestä.

298 Näin ollen on todettava, ettei komissio ole osoittanut, että osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annettu ilmoitus sisälsi valtion varojen siirron.

– Osakaslainasopimuksesta 20.12.2002 tehty tarjous

299 Siitä, muodostiko ERAP:n allekirjoittaman osakaslainasopimuksen lähettäminen FT:lle 20.12.2002 valtion varojen siirron, on katsottava, että siltä osin kuin komissio ei ole riidanalaisessa päätöksessä osoittanut riittävällä tavalla, että sopimusta koskevasta tarjouksesta sellaisenaan olisi aiheutunut etua (ks. edellä 264–267 kohta), unionin yleinen tuomioistuin ei sitä suuremmalla syyllä pysty toteamaan, että tähän etuun liittyisi valtion varojen siirto.

300 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että sen enempää komissio kuin Bouygues-yritykset kään eivät ole osoittaneet, että osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annettu ilmoitus tai osakaslainasopimuksesta 20.12.2002 tehty tarjous sisälsi EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtion varojen siirron.

301 On kuitenkin tutkittava, arvioiko komissio tästä huolimatta oikeutetusti yleisen menettelytapansa perusteella (ks. edellä 266 kohta) heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia yhdessä osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta annetun ilmoituksen ja osakaslainasopimuksen lähettämisen kanssa ja siten päätteli, että valtion varojen siirron edellytys täyttyi nyt käsiteltävässä asiassa.

– Heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin ja joulukuun 2002 toimenpiteisiin liittyvä valtion varojen siirto

302 On tutkittava yhtäältä, liittyvätkö komission määrittelemät valtion talousarviosta mahdollisesti maksettavat kustannukset, jotka aiheutuivat osakaslainaa koskevan suunnitelman ilmoittamisesta ja osakaslainasopimuksen lähettämisestä, jo epäsuorasti heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin, ja toisaalta, vastasivatko nämä kustannukset etua, jota komissio oli todennut aiheutuvan näistä ilmoituksista.

303 Vaikka osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annettu ilmoitus vastaa Ranskan valtion heinäkuusta 2002 alkaen noudattamaa logiikkaa ja strategiaa, joiden yhteisenä tarkoituksena ja seurauksena oli palauttaa rahoitusmarkkinoiden luottamus, jotta FT:n lyhytaikainen velka saataisiin jälleenrahoitettua edullisimmilla ehdoilla (ks. edellä 234–240 kohta), tästä ei kuitenkaan seuraa, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset ennakoivat jo sellaisinaan tiettyä taloudellista tukea, kuten vihdoin joulukuussa 2002 konkretisoitunutta tukea.

304 Edellä 270 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa esitetystä seuraa, että – toisin kuin osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annettu ilmoitus, jossa ilmoitettiin julkisesti tarjouksesta avata FT:n hyväksi yhdeksän miljardin euron luottolimiitti – heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olivat luonteeltaan avoimia, epätäsmällisiä ja ehdollisia siltä osin kuin kyse oli Ranskan valtion mahdollisten tulevien

toimenpiteiden luonteesta, ulottuvuudesta ja ehdoista. Näin ollen Ranskan valtion joulukuussa 2002 tekemä päätös ilmoittaa osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta ja tarjota tällaista lainaa katkaisi selvästi sen tapahtumaketjun, joka oli johtanut FT:n jälleenrahoittamiseen, jo pelkästään siksi, että päätös oli luonteeltaan huomattavan erilainen kuin heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset.

305 Tältä pohjalta on hylättävä riidanalaisen päätöksen 185 ja 226 perustelukappaleessa esitetty kovin epämääräinen väite, jonka mukaan osakaslainaa koskeva suunnitelma konkretisoi Ranskan valtion aiemmat ilmoitukset, sillä komissio ei ole osoittanut – eikä se voinutkaan osoittaa heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten valossa –, että Ranskan valtio oli jo heinäkuusta 2002 alkaen suunnitellut myöntävänsä tällaisen konkreettisen taloudellisen tuen. Tämä väite vaikuttaa sitäkin epäuskottavammalta siksi, että Ranskan valtion oli ensiksi odotettava ja tutkittava, täyttyivätkö tällaisille valtion toimenpiteille asetetut taloudelliset edellytykset todellakin vielä heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten ja niiltä odotettujen vaikutusten eli sen, että rahoitusmarkkinoiden luottamus palautuu ja FT:n luokitus säilyy ennallaan, jälkeen sekä sen jälkeen, kun FT:ssä oli toteutettu rakenneuudistus- ja tasapainotustoimenpiteitä. Kuten edellä 274 kohdassa todettiin, Ranskan valtiolla ei nimittäin ollut näiden ilmoitusten antohetkellä käytettävissään luotettavia tietoja markkinoiden reaktiosta ja toteutettujen toimenpiteiden onnistumisesta, joten se ei vielä voinut tuntea tai määritellä riittävällä tavalla FT:n hyväksi mahdollisesti toteutettavan tukitoimenpiteen – myöskään valtiovarainministerin nimenomaisesti vielä heinäkuussa 2002 torjuman mahdollisen pääoman korottamistoimenpiteen – luonnetta, ulottuvuutta ja ehtoja. On siis selvää, että Ranskan valtio katsoi vasta joulukuussa 2002, että tällaisen taloudellisen tuen taloudelliset edellytykset täyttyivät, mikä osoittaa, että tapahtumaketju katkesi selvästi tässä vaiheessa.

306 Riidanalaisen päätöksen 186–190 perustelukappaleessa, joiden tarkoituksena on selventää komission omaksumaa yleistä menettelytapaa mutta joilla ei kuitenkaan lähestulkoonkaan pystytä osoittamaan oikeaksi komission väitettä siitä, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olisivat toteutuneet osakaslainaa koskevassa

suunnitelmassa, ainoastaan tehdään epämääräinen yhteenveto toteamuksista, joiden perusteella voidaan todeta, että FT oli saanut etua, mutta ei sitä, että olisi tapahtunut valtion varojen siirto, joka liittyisi Ranskan valtion heinäkuusta 2002 alkaen antamiin ilmoituksiin ja toteuttamiin toimenpiteisiin.

307 Komissio ei siis vapaudu velvoitteestaan määritellä täsmällisesti etu, joka sisältää valtion varojen vastaavan siirron, pelkästään toteamalla epämääräisesti, että ”Ranskan viranomaisten ilmoituksia ja toimenpiteitä vuoden 2002 heinäkuun jälkeen voidaan analysoida kokonaisuutena, joka konkretisoitui joulukuun [2002] toimenpiteisiin” (riidanalaisen päätöksen 187 perustelukappale), tai vakuuttamalla, että kyse oli samanlaisesta jatkuvasta pelastamisprosessista kuin edellä 152 kohdassa mainitussa asiassa BP Chemicals vastaan komissio annetussa tuomiossa. Näin on sitäkin suuremmalla syyllä siksi, että tuossa tuomiossa oli kyse ainoastaan sellaisten vakavien vaikeuksien olemassaolosta, joiden nojalla on perusteltua aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu muodollinen tutkintamenettely asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen soveltamisesta edunsaajayrityksen hyväksi tehtyjen sellaisten pääomasijoitusten kokonaisuuteen, joiden osalta ei ollut epäilystä siitä, että niistä aiheutui etua ja että ne olivat peräisin valtion varoista.

308 Kun otetaan lisäksi huomioon tapahtumaketjun selvä katkeaminen ja selvä muutos Ranskan viranomaisten toiminnassa joulukuussa 2002, komissio ei voinut oikeutetusti yhdistää toisiinsa valtion varojen mahdollista sitomista tässä vaiheessa sekä aiemmilla toimenpiteillä, nimittäin heinäkuusta 2002 alkaen annetuilla ilmoituksilla, myönnettyjä etuja varsinkaan, kun nämä toimenpiteet erosivat merkittävästi joulukuussa 2002 toteutetuista toimenpiteistä (ks. edellä 303 kohta). Tällainen yhteys, jollaisesta ei ollut kyse edellä 152 kohdassa mainitussa asiassa BP Chemicals vastaan komissio annetussa tuomiossa, valtiontuen käsitteen tunnusmerkkien välillä, kun nämä ovat eri vaiheissa ilmenneitä erillisiä tosiseikkoja, on vastoin edun ja valtion varojen siirron yhteen liittymistä koskevaa vaatimusta (ks. edellä 262 kohta), sellaisena kuin tämä vaatimus on vahvistettu edellä 214 kohdassa mainitussa asiassa PreussenElektra (tuomion 58 kohta).

309 Näin ollen on niin, että vaikka komission oli sallittua ottaa edun määrittelyn yhteydessä huomioon kaikki ne tapahtumat, jotka edelsivät Ranskan valtion joulukuussa

2002 tekemää lopullista päätöstä, joka koski FT:n tukemista osakaslainan muodossa, ja vaikuttivat siihen, se ei ole onnistunut osoittamaan, että tähän etuun liittyisi valtion varojen siirto. Kuten edellä 297 kohdassa on todettu, se, että heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista ja 4.12.2002 annetusta ilmoituksesta aiheutui etua FT:lle, kun niillä palautettiin rahoitusmarkkinoiden luottamus ja parannettiin sen jälleenrahoituksen ehtoja, ei kuitenkaan ole vastaavasti pienentänyt valtion menoja tai aiheuttanut talousarvioon kohdistuvaa riittävän konkreettista taloudellista riskiä. Erityisesti on todettava tämän edun olevan erillinen siitä edusta, joka voi aiheutua 20.12.2002 lähetetystä osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta ja jota ei riittävällä tavalla määritelty riidanalaisessa päätöksessä, jotta valtiontuen olemassaolo olisi voitu todeta (ks. edellä 296 kohta).

310 Näin ollen komissio on soveltanut väärin EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tuen käsitettä katsoessaan, että osakaslaina sisälsi heinäkuusta 2002 alkaen annettujen ilmoitusten perusteella FT:n hyväksi myönnettyä tukea, joka oli peräisin valtion varojen siirrosta.

311 Tällaisessa tilanteessa Ranskan tasavallan ja FT:n esittämät toisen kanneperusteen toinen osa ja kolmas kanneperuste on hyväksyttävä siltä osin kuin niissä moititaan tuen käsitteen soveltamista ja etenkin EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun edun ja valtion varojen siirron edellytysten soveltamista.

312 Tästä seuraa myös, että Ranskan tasavallan ja FT:n esittämän toisen kanneperusteen ensimmäistä osaa ja kolmatta kanneperustetta ei ole tarpeen tutkia siltä osin kuin niissä riitautetaan sen lainmukaisuus, miten komissio on soveltanut asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevaa perustetta.

313 Koska riidanalaisen päätöksen 1 artikla on näin ollen kumottava EY 87 artiklan 1 kohdan soveltamisessa tapahtuneiden oikeudellisen virheen ja ilmeisten arviointivirheiden

vuoksi, ei myöskään ole tarpeen tutkia Ranskan tasavallan ja FT:n esittämää ensimmäistä kanneperustetta, joka koskee olennaisten menettelymääräysten ja puolustautumisoikeuksien rikkomista, eikä Ranskan tasavallan neljättä kanneperustetta, joka koskee perustelujen puutteellisuutta.

d) Bouygues-yritysten toinen kanneperuste, joka koskee EY 253 artiklan vastaista perustelujen ristiriitaisuutta ja puutteellisuutta

314 Alustavasti on syytä todeta, että Bouygues-yritysten toisessa kanneperusteessa, joka koskee perustelujen puutteellisuutta, hyvin pitkälti vain toistetaan pääasiaa koskevat väitteet, jotka nämä kantajat esittivät jo ensimmäisessä kanneperusteessaan.

315 Tässä yhteydessä on muistettava, että EY 253 artiklassa edellytettyjen perustelujen pitää olla kyseisen toimenpiteen luonteen mukaisia ja niistä pitää selkeästi ja yksiselitteisesti ilmetä toimenpiteen toteuttaneen toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden. Päätösten perusteluvelvollisuus on olennainen muotomääräys, joka on erotettava perustelujen paikkansapitävyydestä, joka liittyy riidanalaisen toimen aineelliseen lainmukaisuuteen. Päätöksen perusteluissa toistetaan näet virallisesti päätöksen perustana olevat syyt. Jos nämä syyt ovat virheellisiä, ne rasittavat päätöksen aineellista lainmukaisuutta mutta eivät sen perusteluja, jotka saattavat olla riittävät, vaikka niissä esitetään virheellisiä syitä (ks. asia C-413/06 P, Bertelsmann ja Sony Corporation of America v. Impala, tuomio 10.7.2008, Kok., s. I-4951, 166 ja 181 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

316 Perustelujen väitetystä ristiriitaisuudesta on todettava, että Bouygues-yritykset vetoavat lähinnä aineelliseen virheeseen eivätkä muodolliseen perusteluvirheeseen.

317 Riidanalaisen päätöksen perusteluista käy tältä osin selvästi ilmi erityisesti 188–190 perustelukappaleesta sekä 218 ja 219 perustelukappaleesta, että komissio katsoi – ja aivan perustellusti (ks. edellä 268–290 kohta) –, ettei se pystynyt lopullisesti toteamaan sen tietoon saatettujen oikeudellisten tutkimusten perusteella, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset täyttivät sellaisinaan EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtion varojen siirron edellytyksen. Komissio saattoi vasta joulukuussa 2002 toteutettujen toimenpiteiden perusteella todeta soveltamansa yleisen menettelytavan pohjalta – vaikka se olikin aineellisesti virheellinen (ks. edellä 303 kohta ja sitä seuraavat kohdat) –, että FT:n jatkuva pelastamisprosessi kokonaisuudessaan, heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset mukaan luettuina, sai aikaan sen, että valtion varojen siirron edellytys täyttyi.

318 Vaikka komission soveltama yleinen menettelytapa olikin aineellisesti virheellinen, edellä 268 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa esitetystä ilmenee, että riidanalaisessa päätöksessä ilmaistaan oikeudellisesti riittävällä tavalla ne syyt, joiden perusteella komissio ei mielestään pystynyt päättelemään, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olisivat sellaisinaan johtaneet valtion varojen siirtoon, vaikka ne käsittivätkin edun myöntämisen FT:lle. Tästä seuraa lisäksi, että Bouygues-yritysten väite, jonka mukaan komissio totesi riidanalaisessa päätöksessään, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset täyttivät kaikki valtiontueksi luokittelun edellytykset (ks. edellä 171 ja 175 kohta), on selvästi perusteeton.

319 Bouygues-yritysten väitteiden perusteella ei myöskään voida millään tapaa katsoa, että ne eivät olisi voineet riitauttaa komission menettelytavan asianmukaisuutta unionin yleisessä tuomioistuimessa perustelujen väitetyn ristiriitaisuuden vuoksi tai että unionin yleinen tuomioistuin ei olisi tässä yhteydessä voinut harjoittaa sille kuuluvaa laillisuusvalvontaa. Edellä 268 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa esitetyn perusteella on kuitenkin kiistatonta, että tilanne ei ole tällainen nyt käsiteltävässä asiassa.

320 Näin ollen nyt tarkasteltavan kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee perustelujen ristiriitaisuutta, on hylättävä perusteettomana.

321 Perustelujen väitetystä puutteellisuudesta on muistutettava, että riidanalaisen päätöksen perusteluissa, erityisesti 188–190 perustelukappaleessa sekä 218 ja 219 perustelukappaleessa, ilmaistaan riittävän täsmällisesti ja selkeästi syyt, joiden vuoksi komissio katsoi, ettei se pystynyt päättelemään, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset olivat sellaisenaan valtiontukea (ks. myös edellä 318 kohta).

322 Bouygues-yritykset eivät ole esittäneet mitään seikkaa, joka voisi osoittaa, että ne eivät pystyisi riidanalaisen päätöksen perustelujen pohjalta saamaan tietoonsa tai ymmärtämään komission tämän päätelmän taustalla olleiden perustelujen ulottuvuutta ja kiistämään päätelmän asianmukaisuutta unionin yleisessä tuomioistuimessa ja että unionin yleinen tuomioistuin ei voisi tässä harjoittaa sille kuuluvaa laillisuusvalvontaa. Edellä 268 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa esitetystä seuraa päinvastoin, että riidanalaisen päätöksen perustelujen perusteella tällainen laillisuusvalvonta on täysin mahdollista. Bouygues-yritykset eivät etenkään voi perustellusti väittää, ettei komissio olisi oikeudellisesti riittävällä tavalla perustellut päätelmäänsä, jonka mukaan heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset eivät sisältäneet valtion varojen siirtoa, vaikka useat hallinnollisen menettelyn aikana esitetyt oikeudelliset tutkimukset osoittivat päinvastaista, sillä nämä komission perustelut on esitetty riidanalaisen päätöksen 214–219 perustelukappaleessa.

323 Lisäksi on todettava, että edellä 177–181 kohdassa tiivistetysti esitettyjen Bouygues-yritysten väitteiden tarkoituksena on tosiasiassa kiistää se, että komissio olisi toiminut asianmukaisesti kieltäytyessään luonnehtimasta heinäkuusta 2002 alkaen annettuja ilmoituksia valtiontueksi, eikä väittää, että riidanalaisen päätöksen perustelut olivat EY 253 artiklassa tarkoitetulla tavalla puutteelliset.

324 Näin ollen myös nyt tarkasteltavan kanneperusteen toinen osa ja sitä kautta koko Bouygues-yritysten toinen kanneperuste on hylättävä.

325 Bouygues-yritysten esittämä vaatimus riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamisesta on siis hylättävä kokonaisuudessaan, eikä FT:n väliintulijana asiassa T-450/04 esittämien vaatimusten tutkimatta jättämistä koskevia väitteitä ole tarpeen tutkia.

326 Kaiken edellä esitetyn perusteella riidanalaisen päätöksen 1 artikla on kumottava Ranskan tasavallan ja FT:n esittämässä toisessa ja kolmannessa kanneperusteessa toteaman lainvastaisuuden vuoksi.

II *Riidanalaisen päätöksen 2 artiklaa koskeva kumoamisvaatimus*

327 Koska riidanalaisen päätöksen 1 artikla kumotaan Ranskan tasavallan ja FT:n asioissa T-425/04 ja T-444/04 esittämien kanneperusteiden perusteella, ne vaatimukset, joita edellä mainitut kantajat ja Bouygues-yritykset esittivät asiassa T-450/04 sekä AFORS asiassa T-456/04 ja joissa vaaditaan kumoamaan saman päätöksen 2 artikla, jossa todetaan, ettei 1 artiklassa tarkoitettua tukea ole tarpeen periä takaisin, ovat menettäneet kohteensa.

328 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamisella asioissa T-425/04 ja T-444/04 nostettujen kanteiden seurauksena on nimittäin erga omnes -oikeusvaikutus, joka antaa sille ehdottoman oikeusvoiman (yhdistetyt asiat C-442/03 P ja C-471/03 P, P&O European Ferries (Vizcaya) ja Diputación Foral de Vizcaya v. komissio, tuomio 1.6.2006, Kok., s. I-4845, 43 kohta sekä yhdistetyt asiat T-265/04, T-292/04 ja T-504/04, Tirrenia di Navigazione ym. v. komissio, tuomio 4.3.2009, 159 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

329 Tästä kumoamisesta seuraa, että riidanalaisen päätöksen 1 artiklaan sisältyvä toteamus yhteismarkkinoille soveltumattoman tuen olemassaolosta poistuu taannehtivasti. Näin ollen saman päätöksen 2 artiklaan sisältyvä ilmoitus tuen takaisin perimättä jättämisestä menettää sekin kohteensa taannehtivasti.

330 Kuten asianosaiset yksimielisesti totesivat istunnossa vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen, mikä on kirjattu istunnon pöytäkirjaan, ei näin ollen ole enää tarpeen lausua Ranskan tasavallan, FT:n, Bouygues-yritysten ja AFORS:n esittämistä riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevista vaatimuksista eikä arvioida näiden kantajien vaatimustensa tueksi esittämien perusteiden ja väitteiden paikkansapitävyyttä.

Oikeudenkäyntikulut

I *Yleistä*

331 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

332 Työjärjestyksen 87 artiklan 6 kohdassa määrätään, että jos lausunnon antaminen asiassa raukeaa, unionin yleinen tuomioistuin määrää oikeudenkäyntikuluista harkintansa mukaan.

333 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen ja kolmannen alakohdan mukaan on yhtäältä niin, että jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja toisaalta niin, että unionin yleinen tuomioistuin voi määrätä, että väliintulijan on vastattava omista oikeudenkäyntikuluistaan.

II *Asiat T-425/04 ja T-444/04*

334 Koska komissio on asioissa T-425/04 et T-444/04 hävinnyt asianosainen ja koska näissä asioissa esitetty riidanalaisen päätöksen 2 artiklaa koskeva kumoamisvaatimus, josta ei enää ole tarpeen lausua, oli luonteeltaan toisarvoinen, komissio on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan Ranskan tasavallan ja FT:n oikeudenkäyntikulut.

335 Bouygues-yritykset on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan kolmannen alakohdan mukaisesti.

III *Asia T-450/04*

336 Koska Bouygues-yritykset hävisivät riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamisvaatimuksensa ja koska lausunnon antaminen niiden kyseisen päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevasta vaatimuksesta raukeaa, ne on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan puolet komission oikeudenkäyntikuluista. Komission on vastattava puolesta omia oikeudenkäyntikulujaan.

337 Ranskan tasavalta on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti.

338 FT on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan kolmannen alakohdan mukaisesti.

IV *Asia T-456/04*

339 Koska lausunnon antaminen riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevasta vaatimuksesta raukeaa, AFORS ja komissio on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

340 Ranskan tasavalta on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti.

341 FT on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan kolmannen alakohdan mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto)

on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) Valtiontuesta, jonka Ranska on myöntänyt France Télécomille, 2.8.2004 tehdyn komission päätöksen 2006/621/EY 1 artikla kumotaan.

2) Päätöksen 2006/621 2 artiklan kumoamisvaatimuksista ei ole enää tarpeen lausua.

3) Asioissa T-425/04 ja T-444/04 Euroopan komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan sekä Ranskan tasavallan että France Télécom SA:n oikeudenkäyntikulut.

4) Asioissa T-425/04 ja T-444/04 Bouygues SA ja Bouygues Télécom SA vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

5) Asiassa T-450/04 Bouygues ja Bouygues Télécom vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja ne velvoitetaan korvaamaan puolet komission oikeudenkäyntikuluista.

6) Asiassa T-450/04 komissio vastaa puolesta omia oikeudenkäyntikulujaan.

7) Asiassa T-456/04 Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (AFORS Télécom) ja komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

8) Asioissa T-450/04 ja T-456/04 Ranskan tasavalta ja France Télécom vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Azizi Cremona Labucka

Frimodt Nielsen O'Higgins

Julistettiin Luxemburgissa 21 päivänä toukokuuta 2010.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asian tausta ..... II - 2110

I – France Télécomin taloudellinen tilanne ajanjaksolla 2001–2004 ..... II - 2110

II – Hallinnollinen menettely ..... II - 2117

III – Riidanalainen päätös ..... II - 2119

A – Riidanalaisen päätöksen tiedoksi antaminen ..... II - 2119

B – Riidanalaisen päätöksen päätösosa ..... II - 2119

C – Komission toteamukset FT:n taloudellisesta tilanteesta kesäkuun 2002 ja maaliskuun 2003 välisenä aikana ..... II - 2120

D – Riidanalaisen päätöksen kohde ..... II - 2128

E – EY 87 artiklan 1 kohdan ja asiantuntevaa yksityistä markkinataloussijoittajaa koskevan periaatteen soveltaminen ..... II - 2131

F – Kyseisen tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille ..... II - 2136

G – Kyseisen tuen takaisin periminen ..... II - 2137

Menettely ja asianosaisten vaatimukset ..... II - 2139

I – Asiat T-425/04 ja T-444/04 ..... II - 2139

II – Asia T-450/04 ..... II - 2141

III – Asia T-456/04 ..... II - 2142

IV – Prosessinjohtotoimet, asioiden siirtäminen laajennetun ratkaisukokoonpanon käsiteltäviksi ja asioiden yhdistäminen ..... II - 2144

V – Suullinen käsittely ..... II - 2145

Oikeudellinen arviointi ..... II - 2146

I – Riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskeva kumoamisvaatimus ..... II - 2146

A – Asioissa T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04 esitetyt oikeudenkäyntiväitteet ..... II - 2146

1. Asianosaisten lausumat ..... II - 2146

2. Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 2151

a) Alustavat huomautukset ..... II - 2151

b) Ranskan tasavallan ja FT:n intressi saada riidanalaisen päätöksen 1 artikla kumottua ..... II - 2152

c) Bouygues-yritysten oikeussuojan tarve riidanalaisen päätöksen 1 artiklan osalta ..... II - 2155

d) AFORS:n esittämäksi väitetyn, riidanalaisen päätöksen 1 artiklaa koskevan kumoamisvaatimuksen tutkittavaksi ottaminen ..... II - 2158

B Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan lainmukaisuus ..... II - 2158

1. Asianosaisten lausumat ..... II - 2158

a) Yhteenveto kumoamisperusteista ..... II - 2158

b) Ranskan tasavallan ja FT:n väitteet ..... II - 2159

Alustava huomautus ..... II - 2159

Ranskan tasavallan ja FT:n esittämä toinen kanneperuste ..... II - 2159

Ranskan tasavallan ja FT:n esittämä kolmas kanneperuste ..... II - 2160

Ranskan tasavallan ja FT:n täydentävät väitteet asian T-450/04 väliintulijoina sekä vastauksissa unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin ..... II - 2163

c) Bouygues-yritysten väitteet ..... II - 2164

Bouygues-yritysten esittämä ensimmäinen kanneperuste ..... II - 2164

Bouygues-yritysten esittämä toinen kanneperuste ..... II - 2173

d) Komission väitteet ..... II - 2178

Ranskan tasavallan ja FT:n esittämän toisen kanneperusteen ensimmäinen osa ..... II - 2178

Ranskan tasavallan ja FT:n esittämän toisen kanneperusteen toinen osa ..... II - 2182

Ranskan tasavallan ja FT:n esittämä kolmas kanneperuste ..... II - 2184

– 12.7.2002 annettuun ilmoitukseen liittyvä ilmeinen arviointivirhe ..... II - 2184

– Asiantuntevaa yksityistä sijoittajaa koskevan perusteen sovellettavuuteen liittyvä ilmeinen arviointivirhe II - 2186

– Ranskan valtion toimintaan asiantuntevana sijoittajana liittyvä ilmeinen arviointivirhe ..... II - 2188

Bouygues-yritysten esittämä ensimmäinen kanneperuste ..... II - 2188

– Bouygues-yritysten väitteet ..... II - 2188

– FT:n väitteet väliintulijana ..... II - 2190

Bouygues-yritysten esittämä toinen kanneperuste ..... II - 2192

Komission täydentävät väitteet vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin ..... II - 2192

2. Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 2194

a) EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tuen käsite ..... II - 2194

b) Heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista ja osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta koituneen edun olemassaolo ..... II - 2198

Alustavat huomautukset ..... II - 2198

Heinäkuusta 2002 alkaen annetuista ilmoituksista johtuva etu .. II - 2201

Osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta aiheutuva etu ..... II - 2205

c) Valtion varojen siirron olemassaolo ..... II - 2211

Alustavat huomautukset ..... II - 2211

Heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin liittyvä valtion varojen siirto ..... II - 2216

Osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annettuun ilmoitukseen ja osakaslainasopimuksesta 20.12.2002 tehtyyn tarjoukseen liittyvä valtion varojen siirto ..... II - 2226

– Alustavat huomautukset ..... II - 2226

– Osakaslainaa koskevasta suunnitelmasta 4.12.2002 annettu ilmoitus ..... II - 2226

– Osakaslainasopimuksesta 20.12.2002 tehty tarjous..... II - 2228

– Heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin ja joulukuun 2002 toimenpiteisiin liittyvä valtion varojen siirto..... II - 2229

d) Bouygues-yritysten toinen kanneperuste, joka koskee EY 253 artiklan vastaista perustelujen ristiriitaisuutta ja puutteellisuutta ..... II - 2233

II – Riidanalaisen päätöksen 2 artiklaa koskeva kumoamisvaatimus ..... II - 2236

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 2237

I – Yleistä..... II - 2237

II – Asiat T-425/04 ja T-444/04..... II - 2238

III – Asia T-450/04 ..... II - 2238

IV – Asia T-456/04 ..... II - 2239